

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 september justerades.

§ 2 Avsägelser

Förste vice talmannen meddelade
att *Isabell Mixter* (V) avsagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet,
att *Nadja Awad* (V) avsagt sig uppdraget som suppleant i civilutskottet,
att *Gudrun Nordborg* (V) avsagt sig uppdraget som suppleant i socialutskottet och
att *Samuel Gonzalez Westling* (V) avsagt sig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets partigrupp anmält Samuel Gonzalez Westling som suppleant i konstitutionsutskottet, Isabell Mixter som suppleant i civilutskottet, Tony Haddou som suppleant i utrikesutskottet samt Nadja Awad som suppleant i socialutskottet och i utbildningsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i konstitutionsutskottet
Samuel Gonzalez Westling (V)

suppleant i civilutskottet
Isabell Mixter (V)

suppleant i utrikesutskottet
Tony Haddou (V)

suppleant i socialutskottet
Nadja Awad (V)

suppleant i utbildningsutskottet
Nadja Awad (V)

§ 4 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 88 till 89.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 5 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i EU-nämnden företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i EU-nämnden
Johanna Hornberger (M)

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2023/24:2 för tisdagen den 3 oktober i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:20

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:20 Nedsärning av stödet till utvecklingsforskning

av Olle Thorell (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 oktober 2023.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 3 oktober 2023

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:21 Reformagendan för biståndet

av Olle Thorell (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 oktober 2023.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 3 oktober 2023

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:43

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:43 Punktskatter i budgetpropositionen för 2024

av Sofia Amloh (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor.

Stockholm den 2 oktober 2023

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 8 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM5 Förordning om autonoma unionstullkvoter för vissa fiskeriprodukter 2024–2025 COM(2023) 496 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:20 och 21 till utbildningsutskottet

**§ 10 Svar på interpellation 2023/24:19 om konsekvenser av det
ojämställda uttaget av föräldraförsäkringen för kvinnors pension**

Anf. 1 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Kalle Olsson har frågat mig om jag anser att det finns ett samband mellan skillnaden i mäns och kvinnors uttag av föräldraledighet och pensionsgapet. Kalle Olsson har också frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att nå ett mer jämställt uttag i föräldraförsäkringen.

Fler människor i arbete bygger ett starkare samhälle. Det stärker dessutom pensionssystemet och den egna ekonomin. Arbetslinjen utgör grunden för hela pensionssystemet. Den bärande principen är att pensionen ska grundas på arbete och att det ska finnas en tydlig koppling mellan förvärvsinkomster under livet och den utbetalda allmänna inkomstgrundade pensionen.

En del av det så kallade pensionsgapet förklaras av att kvinnors arbetskraftsdeltagande historiskt sett har varit lägre än för män. I fråga om intjänade pensionsrätter har gapet minskat markant över tid, men det kvarstår alltjämt med ungefär 10 procent, även bland de yngre årskullarna. För att de allmänna inkomstgrundade pensionerna ska bli mer jämställda är det därför viktigt att kvinnor ökar både sitt arbetskraftsdeltagande och antalet arbetade timmar.

Eftersom pensionen är en återspeglings av de förvärvsaktiva åren ger olika livsinkomster, deltidsarbete och en ojämlik fördelning av föräldraledighet inkomstgrundade pensioner som inte är jämställda. Pensionssystemets kompensatoriska inslag bidrar dock till att minska skillnaden i intjänade pensionsrätter mellan kvinnor och män. Det sker främst genom att pensionsrätt för barnår tilldelas den förälder som har lägst inkomst, vilket generellt sett är kvinnor. Utan pensionsgrundande belopp för barnår hade gapet i fråga om pensionsrätter varit ännu större.

Utökat arbetskraftsdeltagande och fler arbetade timmar är förutsättningar för högre och goda framtida pensioner för kvinnor. För att nå dit är det bland annat viktigt att jobba med att det ska bli mer lönsamt att arbeta än att inte arbeta och mer lönsamt att arbeta mer. Regeringen har därför föreslagit ett förstärkt jobbskatteavdrag för främst låg- och medelinkomstagare. Det gör det mer lönsamt att arbeta fler timmar men även att gå från bidrag till jobb. Nästa år kommer en person som jobbar som lärare, för att nämna bara ett exempel, att tjäna 7 000 kronor mer efter skatt än tidigare.

Regeringen anser även att föräldraförsäkringen ska erbjuda valfrihet och flexibilitet – två viktiga grundprinciper. De så kallade dubbeldagarna, som vi nu inför, kan bidra till ökad närvaro av båda föräldrarna i hemmet och ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen. Det gör det möjligt för föräldrarna att vara lediga tillsammans när barnet är litet, vilket stärker det gemensamma föräldraskapet i sig. Det kan även öka förutsättningarna att kombinera familjeliv med ett högt arbetskraftsdeltagande. Regeringen har därför i budgetpropositionen för 2024 lämnat förslag om en fördubbling av antalet dubbeldagar och en förlängning av perioden under vilka dessa kan nyttjas.

Anf. 2 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Statsrådet! Många är de rapporter, debattartiklar, utredningar och budgetpropositioner – nu senast regeringens egen – som beskri-

ver pensionsgapet mellan män och kvinnor och det faktum att kvinnor har i genomsnitt 20 procent lägre allmän pension än män. Det problemet och de skillnaderna är inget som uppstod i går. Det har följt med oss under lång tid. Trots det har vi alltså inte lyckats överbrygga skillnaderna. Det kan bara beskrivas som ett misslyckande.

En typisk kvinna med låg pension kan vara en person som har arbetat deltid stora delar av arbetslivet, inte sällan inom offentlig sektor, och som därtill har tagit det största ansvaret för barn och familj. Man kan tänka att det handlar om en annan tid, då mor stod vid spisen och tog emot barnen när de kom hem från skolan.

Det är klart att jämställdheten i vårt land har tagit stora kliv de senaste tre fyra decennierna. Men samtidigt ser vi också i dag att något mycket påtagligt händer när det första barnet föds. Helt plötsligt ser vi att jämställdheten rullar tillbaka, att traditionella könsnormer kommer fram ur garderoben och att kvinnor träder tillbaka från arbetslivet och blir den huvudsakliga ansvarstagaren för barnen.

Herr talman! Statistiken är lika glasklar som den är nedslående. Sju av tio föräldrapenningdagar tas ut av kvinnor. Sex av tio tillfälliga föräldrapenningdagar – alltså vabdag – tas ut av kvinnor. När fackförbundet TCO tidigare i år grävde djupare i statistiken fann man att kvinnor tar ut längre obetald föräldraledighet under barnens två första år än vad männen tar ut totalt under samma period. Föräldraledigheten är med andra ord ännu mer ojämslälld än vad som syns om man bara tittar på uttaget av föräldrapenning.

Vi kan se att 15 år efter första barnets födelse har gapet i inkomst i genomsnitt ökat med 35 procentenheter mellan man och kvinna. Det får ofrånkomligen konsekvenser för kvinnors karriärer, löneutveckling och slutligen pensioner. Det är egentligen inte förvånande, precis som statsrådet konstaterar i sitt svar här, för pensionssystemet är och ska vara en spegling av det man har utträttat under arbetslivet – det som ibland kallas livs-inkomstprincipen. Det du har tjänat ska ligga till grund för vad du får i pension, och därtill finns vissa kompensatoriska inslag.

Frågan är vad man ska göra åt det här. Statsrådet nämner två åtgärder – dels sänkt skatt, dels utökad rätt att använda dubbeldagar. När det gäller dubbeldagar kan man konstatera att av de föräldrar som har valt att använda den möjligheten i dag är det 3 procent som har använt alla 30 dubbeldagar som är möjliga att ta ut. Utvidgningen som regeringen nu aviserat kan möjligen, kanske, ha någon form av positiv effekt, men det verkar inte vara någon rusning efter dubbeldagarna.

En konkret fråga till statsrådet är vilken effekt åtgärderna som statsrådet redovisar kommer att ha för att komma åt den ojämna fördelningen av föräldraförsäkringen, med tanke på att det är just dessa två reformer som statsrådet lyfter fram. Beskriv gärna hur de kommer att leda till ett mer jämslälldt uttag ur föräldraförsäkringen på säg fem eller tio års sikt! Hur ser regeringens prognos ut?

Anf. 3 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! I årets budgetproposition kan vi läsa att den ojämna fördelningen av föräldraförsäkringen ”har negativa effekter på kvinnors löneutveckling och även för den långsiktiga försörjningsförmågan”.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

Jag tror genuint att statsrådet Tenje, precis som jag, finner det oroande att lönegapet för första gången på 15 år inte bara har stagnerat utan faktiskt ökar. Det är oroande eftersom det påverkar kvinnors inkomster men också deras pensioner. En majoritet av fattigpensionärerna i dag är kvinnor, och det är därför som Kalle Olsson har kallat till den här debatten.

Vad beror då detta på? Jag har hört ett samstämmigt svar här i riksdagen när vi frågade arbetsmarknadens parter. De sa att det beror på ett ojämställt uttag ur föräldraförsäkringen. Det finns även forskning från till exempel IFAU som ger samma svar: Det börjar vid det första barnet. Innan dess tjänar män och kvinnor nästan exakt lika mycket. 15 år efter det att ett barn har fötts är löneskillnaden, som Kalle Olsson nämnde, 32 procent större mellan mamma och pappa.

Kvinnor som skaffar mer än två barn tappar ännu mer än vad den här statistiken visar. Hos par som är 40-plus vet vi att upp till 75 procent av löneskillnaden kan förklaras av föräldraledighet och vab. Allt faller ut i Försäkringskassans paradmening: ”Det som är bra delar man lika på” – det vill säga tid med barnet. Men jag skulle vilja lägga till att man även delar lika på det som är negativt. Då pratar jag inte bara om vaknätter utan om ekonomiska konsekvenser.

Papporna tar ut mindre än 30 procent av föräldradagarna. Därför halkar kvinnors löner efter, och därför finns det fler kvinnliga fattigpensionärer än manliga.

Regeringen har som nämnts flera olika förslag när det gäller föräldraförsäkringen. Ett förslag handlar om att öka antalet dubbelldagar. Det skulle kunna vara positivt i det här sammanhanget, men det räcker inte hela vägen fram.

Det räcker inte med att regeringen utökar antalet dubbelldagar och hoppas på att papporna stannar hemma mer. Mer måste göras om man inte vill skapa fler kvinnliga fattigpensionärer, men i regeringsunderlaget finns två partier som vill sätta jämställdhetspolitiken gällande föräldraförsäkringen på en så låg nivå att Sverige skulle gå emot EU-direktiv.

Regeringen har dessutom förslag på att man ska kunna överlåta dagar inom föräldraförsäkringen – 90 dagar – till vem man vill. Här finns en potentiellt stor risk att det på arbetsplatser där mest män jobbar skulle kunna inrättas en form av kultur där man säger: ”Farmor eller mormor kan väl ta dagarna? Du behöver inte vara föräldraledig med ditt barn.” Anledningen till att den risken finns är att lagstiftning är normerande.

Just nu produceras kvinnliga fattigpensionärer via den svenska föräldraförsäkringen. Forskning, statistik och experter säger samma sak som vi här: Det beror på föräldraförsäkringen, till väldigt stor del.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Anna Tenje vad som kan göras åt det här. Erkänner statsrådet att problemet finns? Om skattesänkningar är svaret – hur många skattesänkningar behövs det innan vi har en jämställd föräldraförsäkring?

Anf. 4 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Ledamoten Kalle Olsson väcker en mycket angelägen fråga. Jag diskuterar den gärna i den här kammaren. Samtidigt är det, precis som båda ledamöterna har påpekat i sina inlägg, ingen enkel fråga. Alldeles oavsett vilken färg regeringen haft de senaste åren har detta varit en

fråga som debatterats och diskuterats. Konsekvenserna i form av ojämställda pensioner har alltså inte uppkommit nu.

Jag är villig att hålla med ledamoten Kalle Olsson om oron över utvecklingen inom jämställdhetsområdet. Vi har tagit stora kliv framåt och överbryggat många skillnader, eller i alla fall minskat gapet på många plan, när det gäller jämställdheten. Men när vi ser på exempelvis utlandsfödda kvinnor är arbetskraftsdeltagandet här betydligt lägre än bland kvinnor som är födda i Sverige. Det är klart att det gör en lite orolig.

Det behövs åtgärder, och därför är regeringens förslag nu, när det gäller aktivitetskravet för försörjningsstödet, ett bidragstak och så småningom en kvalificering till välfärden, en viktig komponent tillsammans med sänkt skatt på arbete. Det ska bli mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och finnas incitament att de facto söka sig till arbetsmarknaden i större utsträckning.

Jag är fullt medveten om att det krävs fler komponenter för att se till att fler utlandsfödda kvinnor söker sig till arbetsmarknaden, men det är klart att om vi nu ska slå oss för bröstet för att vi är ett land som verkligen har flaggan i topp när det gäller jämställdheten gäller det att jobba på många olika fronter.

Regeringen och jag själv lägger väldigt mycket tid på den här frågan. Uttaget ur föräldraförsäkringen bör bli mer jämställt. Det är bra för såväl mammor som pappor och barn, och därför går vi bland annat fram med förslaget att dubbla antalet dubbeldagar. Vi hoppas att det får positivt utfall i de här delarna.

Ett jämställt uttag av föräldraledigheten är viktigt, men problemet är mer mångfasetterat än så och börjar också betydligt tidigare än vid första barnets födelse, som ledamoten Lennström var inne på. Det börjar tidigare. Man ser att blivande pappor har högre genomsnittlig årsinkomst än blivande mammor, och detta får givetvis konsekvenser för både uttaget av föräldraledigheten och vad man de facto får ta ut.

Efter det att barnet fötts ökar dessutom inkomstskillnaderna, och här spelar obetald ledighet och deltidsarbete stor roll. Just därför är det viktigt att jobba med att fler kvinnor går från deltid till högre deltid eller för den delen från deltid till heltid. Det handlar om att uppmuntra till arbete, bland annat genom jobbskatteavdraget, som den här regeringen gör och har gjort i flera olika delar även sedan tidigare. Åtgärder riktade mot låg- och medelinkomsttagare är jämställdhetspolitiskt viktiga.

Utöver dessa positiva effekter för kvinnorna på det totala arbetsutbudet, arbetslinjen, den egna ekonomin och den framtida pensionen tror jag att det blir oerhört viktigt att jobba med utlandsfödda kvinnor så att de kommer till arbetsmarknaden.

Anf. 5 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Jag hörde att statsrådet säger att regeringen hoppas på att dubbeldagarna ska ha effekt. Men man verkar sätta desto större tilltro till att skattesänkningar är en mer verkningsfull åtgärd för att komma åt ojämställdheten i föräldraförsäkringen.

Herr talman! Det kommer kanske inte som någon chock att Moderaterna och det moderata statsrådet lyfter fram sänkt skatt som lösning på skillnaderna som vi här talar om. Sänkt skatt är något av en moderat universal-lösning. Just nu skulle man i och för sig kunna säga att sänkt skatt är moti-

verat inte minst på låga och normala inkomster utifrån att vi har ett kostnadsläge som innebär att det är väldigt höga priser och höga räntor. Där emot är det ytterst tveksamt vad det gör för jämställdheten mellan kvinnor och män i förlängningen och för det pensionsgap som vi här talar om.

Enligt Jämställdhetsmyndighetens rapport från tidigare i år är det snarare så att skattesystemet så som det är utformat i vårt land motverkar jämställdhet. Sanningen är den att det krävs helt andra typer av politiska reformer om man på allvar vill komma åt ojämställdheten i arbetslivet och sedan pensionsgapet. För att främja särskilt kvinnors arbetskraftsdeltagande är det extra viktigt med en stark och väl utbyggd välfärd i hela landet. Där ser vi att regeringens satsningar inte räcker till och inte möter behoven.

Om vi ska zooma in på föräldraförsäkringen vet vi att det som har påverkat jämställdheten i föräldraförsäkringen allra mest är det som ibland brukar kallas för de reserverade pappamånaderna men som mer korrekt handlar om att vi stegvis har reserverat fler månader till respektive förälder, i dagsläget 90 dagar. Det är alltså inte sänkt skatt som experterna på området brukar referera till utan det faktum att vi stegvis har reserverat fler månader till respektive förälder. Det är vad som har gett effekt.

Vi socialdemokrater menar att det finns skäl att ytterligare öka individualiseringen i föräldraförsäkringen. Det handlar om att barn har rätt att ha en nära relation till båda sina föräldrar. Men det handlar också om det vi talar om här i dag. Jag tror att många, möjligen med undantag för en del moderater, förstår att sänkt skatt och lite fler dubbeldagar inte är det som kommer att lösa de strukturella obalanser vi ser i föräldraförsäkringen och som så påtagligt påverkar kvinnors ställning på arbetsmarknaden och också deras pensionsutfall.

Statsrådet får gärna resonera vidare om just detta med skattesänkningar och upplysa oss andra. Om nu sänkt skatt är nyckeln till ett mer jämställt familjeliv och ett mer jämställt ansvarstagande för barnen, varför har vi då inte kommit längre i dag? Det gäller inte minst med tanke på alla de stora och många skattesänkningar som vi har sett under hela 2000-talet som gjorts inte minst av borgerliga regeringar.

Prognosen i dag är att skulle vi fortsätta utvecklingen såsom den har sett ut de senaste åren skulle det dröja 70 år innan vi har ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Om inte de senaste 20 årens många och stora skattesänkningar har lett till ett önskat resultat, ett önskat utfall, hur många fler skattesänkningar bedömer statsrådet att vi skulle behöva för att närma oss målet?

Anf. 6 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet!

Föräldraförsäkringen är en kronjuvel i vårt svenska socialförsäkrings-system. Men vi bör samtidigt se till vad snedfördelningen av föräldraledighet mellan män och kvinnor innebär för kvinnors inkomster, karriärmöjligheter och inte minst pension, som vi talar om här i dag.

Jag har debatterat med statsrådet Tenje om föräldraförsäkringen förut i kammaren. Vid ett tillfälle rättade hon mig och sa: Det är inte föräldraförsäkringen som är ojämställd, utan det är uttaget. Det är här som politiken är ansvarig.

Är utfallet ojämställt är föräldraförsäkringen också ojämställd. Ser inte regeringen det har vi väldigt svårt att komma någonvart i diskussionen. Då

kan vi inte tillsammans stoppa det antal fattigpensionärer som kan komma att produceras i framtiden av vårt socialförsäkringssystem.

Därför hoppas jag att vi i dag kan lämna kammaren och åtminstone vara överens om att det här finns ett reellt problem så att vi tillsammans kan mejsla ut lösningarna. En sak är statsrådet och jag i varje fall överens om: Det här är en fråga som handlar om kvinnors egenmakt.

Det finns flera olika verktyg att se över här som inte handlar om skattesänkningar, som regeringen och statsrådet nämner. Det gäller allt från snabbhetspremier till pappadagar, informationssatsningar men också lagstiftning.

Regeringen har valt att i sin budget behålla skrivningen om att skapa ett jämställt föräldraskap. Att behålla det målet är något som också förpliktar.

Jag återkommer till frågan: Anser statsrådet att det finns ett samband med mäns och kvinnors uttag av föräldraledighet som skapar pensionsgapet, ja eller nej? Vad tänker statsrådet och regeringen göra åt detta?

Anf. 7 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag blir väldigt glad över ledamoten Kalle Olssons fråga huruvida jag kan resonera lite mer om vad sänkt skatt bidrar med för positiva konsekvenser för vårt samhälle. Här skulle jag kunna tala länge.

Jag ska ändå begränsa mig till den fråga som vi talar om i dag. Jag kan bara konstatera vi har lite olika syn på sänkt skatt från Socialdemokraternas respektive Moderaternas sida. Glädjande nog verkar det dock som att Socialdemokraterna har förstått, i varje fall so far, att jobbskatteavdraget har väldigt stor betydelse för våra låg- och medelinkomsttagare och också påverkar arbetskraftsdeltagandet.

Herr talman! Sänkt skatt är ett medel. Målet är friheten, egenmakten och, framför allt när det gäller den fråga vi här talar om, att det ska vara mer lönsamt att arbeta fler timmar. Vi var precis överens om att det grundläggande pensionssystem vi har i dag vilar på hur mycket vi har arbetat.

Pensionssystemet är starkt sammankopplat med just hur mycket vi arbetat. Det är en återspeglings. Ska vi få mer jämställda pensioner krävs det att kvinnor arbetar mer. Det handlar om att de går från deltid till heltid och helt enkelt har fler arbetade timmar.

Har man sänkt skatt som ett medel för att göra det mer lönsamt att arbeta och ta steget att kanske gå från deltid till heltid har vi också större förutsättningar att få mer jämställda pensioner och skapa ett större arbetskraftsdeltagande från kvinnor.

Sänkt skatt är ett viktigt medel för att skapa incitament och vilja att jobba mer och att få fler kvinnor att gå från deltid till heltid. Det är egentligen den största och avgörande skillnaden när det sedan kommer till pensionerna.

Föräldrapenningen och uttaget av den, och även vabuttaget och så vidare som vi har varit inne på, har jättestora konsekvenser för hur pensionerna sedan återspeglar sig. Här är det oerhört viktigt att peka på två viktiga uppdrag som både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har. Det gäller när det kommer till information och kunskapsspridning av hur våra system är uppbyggda.

Här är ett av de viktiga uppdragen till Försäkringskassan att just göra detta och sedermera också för Pensionsmyndigheten. Det gäller att infor-

mera och sprida kunskap om att det du gör under din tid när du arbetar får konsekvenser för hur mycket det landar i det orange kuvertet. På Minpension.se på nätet kan man nu ganska enkelt se vad det blir för konsekvenser i det orange kuvertet av hur man fördelar föräldraförsäkringen mellan föräldrarna.

Det finns många olika delar i detta. De här sakerna måste fungera var och en för sig och framför allt tillsammans. Då kan det ge väldigt stora effekter. När det gäller dubbeldagarna och förlängningen av användandet har vi sett att familjer som använder sig av dubbeldagarna har ett mer jämnt uttag av föräldraförsäkringen längre fram. Kan vi få fler familjer att nyttja dubbeldagarna kan vi också få fler att dela föräldraledigheten mer jämnt mellan.

Sammantaget behövs flera olika åtgärder. Men jag skulle ändå vilja påstå att få fler kvinnor att jobba mer, att gå från deltid till heltid, kanske ändå är den viktigaste delen i det hela. Det gäller också att få fler utländskt födda kvinnor att över huvud taget ta sig in på arbetsmarknaden. Det blir avgörande också för jämställdheten och utvecklingen framöver.

Anf. 8 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Jag noterar att statsrådet inte berör frågan om individualisering av föräldraförsäkringen. Den enskilda åtgärd som experter säger har gjort allra mest nytta och haft allra störst effekt för att minska skillnaderna i uttag i föräldraförsäkringen lämnar statsrådet okommenterad. I stället är det skattesänkningar som är svaret.

Ursprungsfrågan i interpellationen var om statsrådet hade för avsikt att vidta åtgärder för att främja ett mer jämnt uttag ur föräldraförsäkringen för att på sikt minska pensionsgapet. När jag hör statsrådet prata känns det tyvärr inte som att det finns några ambitioner. Svaret på frågan blir nej.

Trots att regeringen, precis som Sanne Lennström påpekade i sitt inlägg, i sin egen budgetproposition konstaterar att fördelningen av föräldraförsäkringen har tydliga negativa effekter på kvinnors löneutveckling och därmed på pensionernas storlek är det i stort sett blankt – dubbeldagar och sänkt skatt. Man kan nästan föreställa sig hur diskussionen har gått inför svaret på interpellationen. I praktiken ekar det tomt på åtgärder. Någonting måste man dock komma med, så då blir det dubbeldagar och sänkt skatt.

Kanske är det naivt, herr talman, att förvänta sig något annat med tanke på vilka partier som ingår i regeringsunderlaget – det måste ändå sägas. Det största partiet i regeringsunderlaget, Sverigedemokraterna, vill över huvud taget inte ha några reserverade månader i föräldraförsäkringen. Det samma gäller Kristdemokraterna. Skulle de här två partierna få bestämma ensamma skulle vi spola bort decennier av jämställdhetspolitiska landvinningar i vårt land.

Egentligen hade det kanske varit mer adekvat att fråga statsrådet om hon kan garantera att det inte under mandatperioden kommer att komma förändringar som försämrar jämställdheten i föräldraförsäkringen och leder till ett ännu större pensionsgap. Det hade kanske varit en rimlig ambitionsnivå.

(Applåder)

Anf. 9 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Återigen, ledamoten Kalle Olsson: Sänkt skatt är medlet. Fler arbetade timmar, ett ökat arbetskraftsdeltagande för kvinnor och en övergång från bidrag till arbete är målet, för det är detta som får betydelse för hur mycket man har i pensionskuvertet.

Nej, sänkt skatt är inte det allenarådande svaret. Det är vad sänkt skatt leder till som är svaret på hur vi ökar jämställdheten, hur vi överbryggar pensionsgapet och hur vi får mer jämställda pensioner. Det är det som är poängen.

Jag förstår att Socialdemokraterna ännu inte har kommit så långt när det gäller skattefrågan och synen på sänkt skatt. Det är först nyligen man har börjat föreslå detta. Jag är dock glad för det. Det är borgerliga regeringar som år efter år har sänkt skatten för låg- och medelinkomsttagare, och det gör vi även i den här budgeten – just för att det ska bli mer lönsamt, just för att man de facto ska gå från bidrag till arbete så att vi får ett högre arbetskraftsdeltagande.

Jag kan konstatera att vi har lite olika syn på detta. Jag tror att flexibilitet, en ökad frihet för föräldrar att själva kunna välja hur de vill fördela föräldrapenningen, är viktigt. Jag tror att man fattar kloka och bra beslut i familjerna. Men då är det också viktigt att man har all information och kunskap som man behöver för att kunna fatta de kloka besluten. Det uppdraget har våra två myndigheter.

Sammantaget med andra åtgärder som vi nu vidtar i budgeten tror jag att detta gör att vi nu kommer att få se en positiv utveckling, inte minst när det gäller utländska kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:26 om styrning av folkbildningen

Anf. 10 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att säkerställa att folkbildningens innehåll fortsatt är fritt från politisk styrning och hur jag avser att agera för att folkbildningens bidrag till demokratin och den fria åsiktsbildningen inte ska försvagas i den reformering som nu pågår.

Till att börja med vill jag vara tydlig med att jag ser folkbildningen som en viktig kraft i samhället och för vår demokrati. En av folkbildningens stora styrkor ligger i att verksamheten bygger på människors fria och frivilliga kunskapssökande utifrån gemensamma intressen. Detta värnar regeringen om.

Herr talman! En förutsättning för att folkbildningen ska kunna bidra till att stärka det svenska samhället är att det statsbidrag som staten fördelar till studieförbund och folkhögskolor används just till folkbildningsverksamhet. Under senare år har tyvärr flera fall av fusk och felaktigheter upptäckts i studieförbundens verksamheter. Självförvaltningsmodellen för fördelning av statsbidrag till folkbildningen är kritiserad. Riksrevisionen

Prot. 2023/24:15

5 oktober

Svar på
interpellationer

har i en granskning av statsbidraget till studieförbunden konstaterat att det finns brister i alla led av kontrollen och uppföljningen av statsbidraget.

I detta läge behöver en grundlig genomlysning av modellen för fördelning av statsbidrag till folkbildningen göras och alternativa modeller övervägas, i syfte att värna den fria och frivilliga folkbildningsverksamheten. Regeringen har därför beslutat om tilläggsdirektiv till utredningen Styrning och uppföljning av folkbildningen – vägval inför framtiden. Utredaren ska nu bland annat analysera nuvarande modell för styrning och fördelning av statsbidrag till folkbildningen i syfte att göra den mer ändamålsenlig, transparent och förutsägbar samt minska risken för fusk och felaktigheter. Inom ramen för denna analys ska utredaren överväga om en eller flera befintliga myndigheter ska hantera styrningen och medelstillelningen i stället för Folkbildningsrådet. Uppdraget ska redovisas senast den 14 juni 2024.

Herr talman! I avvaktan på utredningens förslag behövs åtgärder för att säkerställa en mer ändamålsenlig fördelning av statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund. I dag är riksdagen hänvisad till att utgå från folkbildningen som en helhet vid bestämmandet av bidraget till folkbildningen. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2024 att riksdagen framöver i stället ska besluta om ett anslag till studieförbund och ett anslag till folkhögskolor. Genom denna ordning bedöms statsbidragets träffsäkerhet öka och därmed dess bidrag till samhället. Det kommer även att minska behovet av statlig detaljreglering genom riktade satsningar till studieförbund eller folkhögskolor och därmed bidra till att värna den fria och frivilliga folkbildningen.

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att regeringen inte föreslår en nedskärning av folkhögskolorna i budgetpropositionen för 2024 utan i stället föreslår att statsbidraget till folkhögskolorna förstärks. Förstärkningen föreslås uppgå till 100 miljoner kronor 2024 och beräknas uppgå till denna nivå permanent. Regeringen bedömer att denna allmänna förstärkning är en viktig prioritering i en tid då många folkhögskolor kämpar med ekonomin och då behoven hos varje folkhögskola ser olika ut.

Herr talman! Slutligen vill jag framhålla att regeringen sammantaget i budgetpropositionen för 2024 föreslår att cirka 2,4 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till folkhögskolor och att cirka 1,7 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till studieförbund 2024. Det statliga stödet till folkbildningen föreslås därmed även framöver vara omfattande. Genom detta stöd kommer folkhögskolornas och studieförbundens viktiga folkbildningsverksamhet även framöver att stärka den svenska demokratin och det svenska samhället.

Anf. 11 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Grunden för ett sant demokratiskt samhälle är en bildad och delaktig befolkning. Utan den är det inte en riktig demokrati. Så beskriver Helén Pettersson, ABF:s ordförande, värdet av folkbildningen.

Man skulle kunna säga att Liberalernas väljare håller med. Nästan 90 procent av Liberalernas väljare instämmer i påståendet att kunskap och bildning är viktigt för att alla ska kunna delta i samhällets demokratiska utveckling. 70 procent av Liberalernas väljare instämmer i påståendet att politiker inte ska detaljstyra studieförbundens verksamhet, enligt en Sifo-undersökning.

Liberalernas eget studieförbund leds av förbundschef Johan Fyrberg. När regeringen presenterade sin budget, där förslaget om uppdelning av anslaget och den drakoniska neddragningen på studieförbundens verksamhet fanns med, fick Johan Fyrberg kommentera. Han sa att förslaget är ett dråpslag för folkbildningen i Sverige, och att det var fråga om en betydligt större neddragning än vad de hade förväntat sig och vad som är rimligt i den tid vi befinner oss i. Folkbildningen når inte minst människor som står längst från samhället, längst från arbetsmarknaden. Det är genom att engagera de grupperna som man håller samman i ett land. Detta har Johan Fyrberg sagt i SVT.

Här står ministern och ger en bild av att vara en folkbildningens förkämpe. Folkbildningen är en viktig kraft, och han värnar att folkbildningen ska vara fri och frivillig. Det kan hända att han skulle vilja vara en förkämpe för folkbildningen, men fakta talar emot ministern. Regeringens stora besparingar på folkhögskolor förra året, alltså innevarande års budget, tillsammans med stora kostnadsökningar, har lett till en svår ekonomisk situation för landets folkhögskolor. I nästa års budget attackeras i stället studieförbunden. En tredjedel av deras finansiering ska bort. Styrningen av folkbildningen och fördelningen av pengarna till folkbildningen ska flyttas närmare politiken. I förlängningen kommer en ökad detaljreglering och minskad autonomi att självklart leda till politiskt inflytande över folkbildningens innehåll.

Varför påstår då ministern att han är en folkbildningens förkämpe? Jo, för att de egna väljarna tycker att han ska vara det, för att det egna studieförbundet tycker att han ska vara det och för att tunga remissinstanser, som Sveriges Kommuner och Regioner, avstyrker förslaget om att dela upp anslaget i studieförbund och folkhögskolor.

Det finns övertygande anledningar för ministern att stå här och låtsas att han är en folkbildningens förkämpe. Men det är han inte eftersom han har rättat sig efter Sverigedemokraternas politik. Senast Sverigedemokraterna lade fram en egen statsbudget innehöll den miljardneddragningar på folkbildningen. Det är ingen hemlighet att Sverigedemokraterna är ett auktoritärt parti, och auktoritära partier och auktoritära regimer vill inte att bildningen ska vara fri och frivillig. Då ska auktoriteten bestämma vad folk får lära sig. En bildad befolkning är mycket svårare att styra.

Mina frågor kvarstår: Hur ska ministern säkra att folkbildningen ska fortsätta att vara fri till innehållet och frivillig för deltagarna?

Anf. 12 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag blev glad när jag hörde svaret, nämligen att statsrådet ser folkbildningen som en viktig kraft i samhället och för vår demokrati. Desto märkligare är det att det i svaret framställs som att fusk och fel fortfarande pågår. Jag tycker också att det är märkligt när vi vet att folkbildningen står inför stora nedskärningar att säga att folkbildningen är en viktig kraft i samhället.

Jag har haft förmånen att få sitta i Folkbildningsrådets styrelse under några tuffa år när många förändringar har skett. Jag vill framhålla två saker, nämligen att det för det första har förekommit fusk och felaktigheter, och för det andra att det är ett faktum att både Folkbildningsrådet och studieförbunden har vidtagit många åtgärder, något som statsrådet väljer att inte lyfta fram i sitt svar. Det hade varit klädsamt om ministern hade gjort

det. Eftersom han inte har gjort det tänkte jag lyfta fram några av åtgärderna. Det är viktigt att de som ser debatten och som kommer att läsa i efterhand vet att det har vidtagits åtgärder.

År 2021 kom det en 18-punktslista med åtgärder för stärkt kontroll. Åren 2022 och 2023 följde man upp rapporterna för att öka kunskapen. Några av de förändringar och förbättringar som har genomförts handlar bland annat om digital rapportering. Det innebär att det blir lättare att upptäcka felaktigheter, och det handlar om att studieförbunden har infört samkörningar för att upptäcka dubbelrapportering, det vill säga när man rapporterar till flera studieförbund på samma gång. Dessa förändringar genomförs nu under pågående verksamhetsår, vilket innebär att man då upptäcker felaktigheterna med en gång.

Ytterligare en sak är att man tydligare kravställer efterkontrollerna och gör stickprov. En annan sak är att både Folkbildningsrådet och studieförbunden har ökat sin bemanning så att de ska kunna göra bättre uppföljningar och kontroller.

En annan sak är att Folkbildningsrådet kravställer internkontrollen med mer systematik och krav på likvärdighet. Det har också införts ett nytt statsbidragssystem som har fokus på bedömning av kvalitet i verksamheten. Det finns också visselblåsarfunktioner hos studieförbunden för att fånga upp signaler om felaktig bidragsanvändning eller andra missförhållanden.

Herr talman! Jag har tidigare också varit ordförande för ABF Värmland. Efter att ha varit ordförande vet jag att folkbildningen runt om i vårt land innebär en oerhört stor skillnad för många människor som får en andra, tredje, fjärde eller femte chans. Det vet statsrådet också.

Jag vill verkligen tacka Linus Sköld för att han har ställt denna viktiga interpellation, som tyvärr inte får några bra svar. Men det kan komma svar under debatten.

I 1947 års proposition angående åtgärder för främjande av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet, som tillkom efter 1944 års folkbildningsutredning, framgår att statens stöd icke får leda till att bildningsarbetets frihet inskränkes. Genom en byråkratisering skulle en av de viktigaste förutsättningarna för det fria bildningsarbetet ryckas undan. Sedan slutar man med att folkbildningsarbetet ska vara fritt och frivilligt.

Hur kommer statsrådet att säkra att Sverigedemokraterna inte tillåts styra vad folkbildningen gör och vilka som deltar i folkbildningsarbetet? (Applåder)

Anf. 13 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag vill också inleda med att tacka min kollega Linus Sköld för denna viktiga interpellation och tacka statsrådet för svaret.

Det är paradoxalt, herr talman, att stå här och debattera folkbildningens betydelse, särskilt när det gäller studieförbunden, med en liberal utbildningsminister. Historien visar att Liberalerna alltid har varit förespråkare av bildning och frihet. I Liberalernas kulturpolitiska dokument, som jag har med mig i talarstolen, om kulturpolitiska prioriteringar, konstateras det att Liberalerna lovar att stärka folkbildningen. Men trots löften om långsiktigt stöd till folkbildningen befinner vi oss nu i en annan verklighet.

Folkrörelsepartiet Liberalerna avviker tydligt från sin egen tradition och driver en politik som harmoniserar med Sverigedemokraternas in-

skränkande syn på folkbildningen. Vart tog den liberala principen vägen, Mats Persson?

Herr talman! Folkbildningsrådet har gång på gång redogjort för hur de arbetar med att stärka folkbildningens kvalitet och transparens. I rapporter som man har publicerat, som också Gunilla Svantorp väldigt väl redogjorde för, konstaterar man att det finns effektiva verktyg för att säkerställa studieförbundens kvalitet.

Herr talman! Låt mig säga några ord om självförvaltningsmodellen, som också statsrådet i svaret säger utgör kärnan i svensk folkbildning. Denna modell betonar folkbildningsautonomi, dess rätt att sätta sina egen agenda och definierar sitt eget innehåll. Denna kärna får inte äventyras av politiska kraftmätningar.

Herr talman! Jag och många med mig är väldigt bekymrade över risken att folkbildningen blir ett politiskt slagfält, när det historiskt har varit en plats för fri åsiktsbildning och en mötesplats för människor från alla bakgrunder. Jag vill också veta vad statsrådet säger om denna oro.

Herr talman! Folkbildningen har en roll i Sverige centralt som en källa till demokrati, delaktighet och brobyggande. Att avvika från denna tradition är att underminera dess fundament. Och folkbildningsaktörerna har med en beprövad självförvaltningsmodell styrts av sin egen verksamhet. Att gå ifrån detta nu vore att underminera själva hjärtat i det som folkbildningen representerar.

Herr talman! När krafter som Sverigedemokraterna försöker påverka folkbildningen med dess allierade liberala aktörer står vi socialdemokrater fast vid vår övertygelse att skydda folkbildningens neutrala grund som en arena för lärande och öppen dialog.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet: Hur avser statsrådet att säkerställa att folkbildningen fortsätter att vara en plats för fri åsiktsbildning? Hur ska folkbildningens integritet skyddas från politisk påverkan? Med tanke på folkbildningens centrala roll i vårt samhälle undrar jag hur det liberala statsrådet motiverar beslutet att skapa en klyfta mellan studieförbund och folkhögskolor, när båda dessa aktörer är så fundamentala för vår folkbildning.

(Applåder)

Anf. 14 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Jag vill tacka min riksdagskollega Linus Sköld för den fantastiska interpellationen och tacka ministern för svaret.

Mina kollegor har redan på ett förtjänstfullt sätt förklarat storheten i folkbildningen och också förklarat den oro som vi socialdemokrater känner inför det som sker. Dessutom kommer jag efter den här interpellationsdebatten att ha chans att debattera min egen interpellation med ministern, så jag behöver inte lägga alltför mycket krut på att prata om hur viktig folkbildningen är. Det kommer vi att få chansen att göra alldeles strax.

Jag vill dock ännu en gång betona att de 100 miljoner som tillskjuts nästa år faktiskt bara är en femtedel av det som redan har skurits ned på folkhögskolan. Det faktum att man vill gå in och reformera styrningen påverkar också folkbildningen i stort. I min värld är det därför inte helt trovärdigt när utbildningsministern nu i sitt svar får det att låta som att regeringen är på folkbildningens och folkhögskolornas sida.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

Folkbildningen har flera syften och skapar nya chanser i livet för många. Detta är en mening som går att hitta på regeringens egen hemsida, och det är ord som jag såklart står helt bakom. Olyckligt nog verkar dock regeringen gå i motsatt riktning, därför att högerregeringens politik ju redan har resulterat i nedskärningar av tusentals utbildningsplatser. I tider av ekonomisk osäkerhet och instabilitet är nedskärningar och viljan till politisk styrning en absurd men väldigt tydlig signal från regeringen om att man inte står på folkbildningens sida.

Folkhögskolan har alltid haft en betydande roll i svåra tider när människor behöver anpassa sig till nya omständigheter. Det finns få utbildningsformer som kan agera lika snabbt och flexibelt när det gäller att möta samhällets behov som folkhögskolorna kan, och detta är ju tack vare deras frihet.

Därför skulle jag vilja fråga statsrådet: Anser regeringen att den reformering man nu vill se över verkligen kan säkerställa de grundpelare i vår starka folkbildning som bygger på den fria och frivilliga folkbildningen? (Applåder)

Anf. 15 ISAK FROM (S):

Herr talman! Som statsrådet kanske märker engagerar frågan. Tack, Linus Sköld, för en väldigt viktig interpellation!

Herr talman! Man kan säga mycket om landsbygdspolitiken. Det är inte alltid här i Sveriges riksdag som vi har lyckats fullt ut. Men en tydlig motkraft har varit folkbildningen och studieförbunden och studieförbundens närvaro i alla 290 kommuner. Det är en tydlig motkraft som är helt avgörande för bildning och kultur i många av landets kommuner.

Jag ska läsa innantill: "För landets 158 landsbygdskommuner är de helt avgörande – andelen deltagare i åldern 20–64 är nära dubbelt så stor som i storstäderna och i ren glesbygd handlar det om en nära fyra gånger så stor andel som ägnar sig åt studier i cirklar. I Vilhelmina och Åsele deltar mer än en tredjedel av de vuxna i yrkesför ålder, medan siffran för välbärgade kommuner i Stockholms norra förorter inte överstiger 4 procent. Mest deltagande i folkbildningen har regionerna Västerbotten, Gotland, Jämtland, Gävleborg och Jönköping."

Det är inte jag som har skrivit detta, utan det är faktiskt Staffan Larsson, Andreas Fejes och Henrik Nordvall som alla tre är professorer i vuxenpedagogik vid Linköpings universitet. Är det en slump att de lyfter fram det här?

Jag vill med anledning av interpellationen om politisk styrning fråga vad det var som gjorde att regeringen tog det drastiska klivet att faktiskt kapa stöden till studieförbunden, som är så viktiga för landets alla landsbygdskommuner. Vad var det som gjorde att en samlad regering gick med på det här? Vad var det man fick för att gå Sverigedemokraterna till mötes? Vad var det som gjorde att Liberalerna och Kristdemokraterna faktiskt gick med på den här slakten av studieförbunden? (Applåder)

Anf. 16 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret och tackar verkligen Linus Sköld för interpellationen om denna fråga som verkligen behöver lyftas fram.

Det som jag skulle vilja lyfta fram är de stora och kanske långsiktiga konsekvenserna av det som beskrivs i interpellationen och i svaret från utbildningsministern.

I interpellationen ställs den viktiga frågan hur ministern avser att agera för att folkbildningens bidrag till demokratin och den fria åsiktsbildningen inte ska försvagas i den reformering som nu pågår. För att på något sätt analysera hur viktig folkbildningen är för Sverige kan vi nog konstatera att vi förmodligen inte hade haft demokrati i Sverige ifall vi inte hade haft folkbildningen. De hör ihop som två sidor av samma mynt, så en försvagning av folkbildningen i Sverige är också en försvagning av vår demokrati.

I länder i världen som är diktaturer eller i länder som inte har så stark demokrati kan man se att det som man ofta mäter demokrati i såklart är fria val. Men det brukar bara vara en liten del av det hela. Internationell forskning visar att den stora frågan när det gäller om olika länder är demokratier eller inte är att det finns ett starkt civilt samhälle. Ett civilt samhälle har ju ett föreningsliv med aktiva föreningar och organisationer som är fria från staten och kan agera själva utifrån demokratiska principer. Det kan vara idrottsföreningar, frimärksklubbar, politiska partier eller fria massmedier.

Livsblodet för det civila samhället runt om i världen men också i Sverige är just folkbildningen. Man ska kunna få stöd och influenser. För att ständigt kunna utvecklas, demokratiseras och leva behöver man helt enkelt ha det här stödet.

Det är alltså viktigt inte bara att studieförbunden får stöd från staten och att det finns en samverkan med staten för att det civila samhället ska leva via studieförbunden utan också att de är fria från påverkan från staten, det vill säga att de sköter sig själva. Det har vi en utmärkt modell för i Sverige med Folkbildningsrådet.

Jag blir ju orolig, och jag vet att det är många med mig runt om i hela Sverige som är oroliga för vad som håller på att hända nu när Liberalerna genomför en allvarlig attack mot folkbildningen och därmed det civila samhället och därmed också den svenska demokratin. Och det är ingen liten attack – folkbildningen kan ta stor skada av det här.

Studieförbunden tittar på hur stor del av deras verksamhet som löper risk att försvinna. Upp till en tredjedel av all verksamhet runt om i landet kommer att försvinna, och flera av de små kommunerna kommer förmodligen inte ens att kunna ha folkbildningsverksamhet kvar. Det finns ingen folkhögskola där, och studieförbunden kommer också att behöva lägga ned. De kommer att plocka ned den sista skylten med Vuxenskolan eller ABF. Vissa kommuner lämnas helt ensamma utan folkbildning.

Det är klart att då blir medborgarna i den kommunen troliga offer för fake news, felaktiga fakta och annat som sprids inte minst på sociala medier. Folkbildningen har ju effekten att kunna vara motkraften till det.

Hur tänker utbildningsministern kring det här? Jag är orolig för konsekvenserna av detta för den svenska demokratin på lång sikt. Hur tänker man att man ska agera för att kunna stärka demokratin på något annat sätt? Har man någon plan, eller är det här en neddragning och en reformering utan konsekvensanalys? Det är så jag uppfattar det, och jag uppfattar att det är väldigt många fler än jag som uppfattar det så i Sverige. Det här är något man gör utan att ha tänkt efter före. Man gör det kanske inte ens av

Prot. 2023/24:15
5 oktober

*Svar på
interpellationer*

egen fri vilja. Då undrar jag: Varför gör man det här, och har man någon tanke för att i stället stärka den svenska demokratin?

(Applåder)

Anf. 17 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Tack för interpellationen och alla utmärkta inlägg!

Det är poetiskt att lyssna på den politiska samsyn som finns kring civilsamhällets betydelse i Sverige och att Sverige är så mycket mer än staten, att Sverige är något mer än det som sker inom politikens ramar här i riksdagen, i kommunfullmäktige eller i regionfullmäktige.

Samhället Sverige är så mycket mer. Det är ridklubbar, där ofta tjejer – alldeles för ofta bara tjejer – rider. Det är fotbollsträning, som numera lockar både unga pojkar och unga tjejer, inte minst efter damlandslagets framgångar. Det är pianolektioner i kulturskolans offentliga verksamhet men också pianolektioner och sånglektioner i frivillig verksamhet, i vissa fall till och med driven av privata företag. Vi har en bred sfär av aktiviteter som är civilsamhället i Sverige och som är större än staten, och det är poetiskt att höra att det finns en sådan bred samsyn i riksdagen om betydelsen av det. För mig som är uppvuxen i idrottsrörelsen är detta ljuv musik att lyssna på.

Folkbildningen är ju en del av civilsamhället. Det är en del av det starka samhället, som är starkare än staten – det är i alla fall vad vi vill att det ska vara – och en viktig del i demokratin och en viktig del i samhället.

I det spelar inte minst folkhögskolorna en väldigt viktig roll. Jag vill verkligen trycka på det och verkligen framhålla folkhögskolornas betydelse när det gäller att ge människor en andra chans. Tack vare folkhögskolorna är det så många människor som efter en lite stökig skolgång eller en skolgång i den vanliga skolan där man känt att man inte riktigt passat in får möjlighet till en andra chans. Man kan läsa upp allmän kurs på folkhögskolorna eller gå en mer yrkesinriktad utbildning och på det sättet stärka sin roll i samhället, bli inkluderad i samhället och få en andra chans. Det går inte att nog betona betydelsen av det.

Det är därför regeringen prioriterar folkhögskolorna väldigt mycket som en del av den starka folkbildningen. Nu höjer vi ju anslagen. Det är en satsning som innebär att vi höjer den nivå av pengar som folkhögskolorna kommer att ha. Det är inte som tidigare, att man tillfälligt ger lite pengar från ett år till ett annat för att göra någonting, utan de får större anslag långsiktigt och permanent.

Jag fick frågan varför vi har delat upp det i två olika anslag. Det är av just den anledningen – eller det är av lite olika anledningar, men en är att folkhögskolor och studieförbund delvis eller till ganska stor del har olika karaktär på sin verksamhet. Till exempel är folkhögskolornas verksamhet i många fall CSN-berättigad och en tydlig del i utbildningssystemet, inte minst för att ge människor en andra chans.

Det är också för att vi på detta sätt inte gör det som tidigare regeringar har gjort då de gått in med tillfälliga, riktade satsningar till olika verksamheter som så att säga bundit folkhögskolorna eller studieförbunden vid att göra vissa riktade saker. Vi har velat behålla deras möjlighet till frivillighet och att själva besluta om detta. Det här ger ökad frihet för folkhögskolorna att hantera detta.

Jag tycker att satsningen som regeringen gör på folkhögskolorna visar att vi tycker att folkbildning och utbildning är viktiga delar i vårt samhälle och att vi prioriterar detta väldigt högt.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 18 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Vi har delat upp anslaget av lite olika skäl, säger ministern. Han anger några olika skäl men rundar det verkliga skälet som är att man har delat upp det här anslaget för att kunna leverera Sverigedemokraternas beställning och slakta studieförbunden.

Enligt deras egna beräkningar försvinner 28 procent av studieförbundens finansiering. 28 procent av verksamheten kommer det att kosta med den budget som är presenterad av regeringen den här hösten. Det är en beställning från Sverigedemokraterna.

Idén att det här skulle vara ett sätt att prioritera folkhögskolorna skulle jag också vilja prata om en stund.

För ett par veckor sedan var jag på besök på Älvsby folkhögskola. Jag bor i Älvsbyn i Norrbotten. Jag besökte folkhögskolan som ligger där jag bor. Älvsbyn är en liten ort med en ganska liten folkhögskola. Regeringens prioriteringar har lett till att Älvsby folkhögskola innevarande år har 1,7 miljoner mindre i sin budget än man hade förra året. Det betyder 900 deltagarveckor. Översatt till antal människor som kan få gå allmän kurs eller vårdutbildning, som är de vanligaste utbildningarna som Älvsby folkhögskola ger, är det ungefär två klasser.

Det här året skjuter regeringen nominellt till 100 miljoner kronor, påstår den. Då kan man göra matematiken. Eftersom det här anslaget inte har funnits tidigare får man anta att det har varit 100 miljoner mindre än vad som nu ligger på anslaget folkhögskolor. Det motsvarar 2 346 000 000 för innevarande år och en utökning med 100 miljoner till 2 446 000 000 nästa år. Om man skulle värdesäkra de 2,3 miljarderna som gäller för innevarande år och anta att vi har en inflation på 4 procent – jag skulle tro att det är försiktigt räknat, men jag har räknat på det – innebär värdesäkringen att man måste tillföra 94 miljoner. Om pengarna ska räcka till samma sak 2024 måste man tillföra 94 miljoner.

Det här betyder att det faktiska tillskottet till folkhögskolorna, som regeringen prioriterar, uppgår till 6 miljoner kronor i ett anslag som omfattar nästan 2 ½ miljard. Om det är regeringens sätt att prioritera skulle inte jag vilja vara prioriterad av regeringen.

Hur påverkar det här studieförbundens verksamhet? Det är ju studieförbunden som är i skottgluggen; det är studieförbunden som ska slaktas. 607 000, nästan 608 000, unika deltagare deltog i studieförbundens verksamhet 2022. Om man ska minska det med 28 procent är det 170 000 färre som kommer att kunna delta. Av de 607 000 hade nästan 500 000 kort utbildning. Det är alltså de i samhället som har störst behov av tillgång till bildning som deltar som unika deltagare i studieförbundens verksamhet, och det är detta regeringen riktar udden mot.

Jag tycker att det är på gränsen till oanständigt att stå här och prata om att Sverige är något mer än staten och sjunga civilsamhällets och studieförbundens lov på det sätt som ministern gör, när man gör sådana här saker.

(Applåder)

Anf. 19 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Häromkvällen träffade trafikutskottet, där jag sitter, Techalliansen. De påminde oss då om hem-pc-reformen, som vi alla kommer ihåg, när vi ökade våra färdigheter genom att med fackets hjälp kunna hyra en hem-pc. Men de påminde oss också om hur det gick till – folkbildningen bidrog genom att anordna studiecirklar.

Alla studiecirklar som bidrar till att öka människors färdigheter runt om i vårt land är nu hotade.

Statsrådet sa: Jag vill inte göra riktade insatser utan hellre ge permanenta pengar. Detta kan vara lovvärt, men jag vill påminna om att verkligheten inte står still. Det händer sådant som gör att man kanske måste göra saker tillfälligt.

Exempelvis tror jag inte att vårt land hade klarat flyktingkrisen 2015 utan folkbildningens bidrag. I Värmland och Örebro var vi först ut med att önska pengar till Svenska från dag ett, som vi redan hade påbörjat utan statliga pengar. Till slut kom det pengar till Svenska från dag ett. Det var ett tydligt önskemål från sektorn själv, som S- och MP-regeringen faktiskt lyssnade på. Det var jätteviktigt för väldigt många människor att vi fick de pengarna.

Jag tycker slutligen, herr talman, att den syn på studieförbund som statsrådet ger uttryck för är problematisk. Om verksamheten ger rätt till stöd från CSN rör det sig om utbildning, och då är det försvarbart på något vis – så tolkade jag det statsrådet sa. Men folkbildning handlar om att man kan växa som människa och möta människor som man annars inte skulle möta. Varför ställer L upp på att motverka bildning?

(Applåder)

Anf. 20 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Vi kan konstatera att det är lite beklämmande att statsrådet vill skapa en klyfta mellan studieförbund och folkhögskolor, när dessa aktörer är så fundamentala för vår folkbildning.

Statsrådet pekar i sitt svar på Riksrevisionens rapport. Visserligen kan man konstatera att Riksrevisionens rapport visar på brister i studieförbundens medelshantering, men regeringens hastiga åtgärder, självklart påverkade av Sverigedemokraterna, verkar förhastade innan Liberalernas egen utredning, som leds av Christer Nylander, är klar. Och trots dessa utmaningar har Folkbildningsrådet proaktivt lagt fram lösningar för förbättrad transparens och kvalitet, herr talman.

Tittar vi på historien kan vi återigen konstatera att Liberalerna har betonat bildningens ovärderliga roll och framhåvt folkbildningen som hjärtat i Sveriges framtid. Hur kan då samma liberala parti i dag, 2023, stödja initiativ som undergräver detta, samtidigt som man prioriterar besparingar? Låt mig raljera – den sänkta plastpåseskatten. Att denna skatt sänks till en kostnad av 500 miljoner kronor, herr talman, för att, enligt Oscar Sjöstedt, Sverigedemokraterna, ”folk stör sig” sätter saker i perspektiv.

Liberalerna, som är djupt rotade i folkrörelsetraditionen, borde blicka tillbaka och hedra sitt ursprung.

Återigen, vad händer med ett samhälle när dess medborgare riskerar att förlora tillgång till oberoende arenor för kunskapsinhämtning och reflektion?

Jag vill gärna fråga statsrådet: Hur kan statsrådet försäkra att folkbildningen förblir skyddad från politisk inblandning och får fortsätta att tjäna sitt syfte som en plats för fri åsiktsbildning i framtiden? Jag vill gärna ha svar på frågorna.
(Applåder)

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 21 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Det dyraste ett land kan göra är att spara på utbildning och bildning. Bildning är en rättighet, inte lyx. Folkbildningen gjorde folk av mig. Folkbildningen räddar liv. Kreativa människor förändrar världen. Folkbildningen är en rikedom för alla i Sverige. Vi lär oss tillsammans. Ett slag mot folkbildningen är ett slag mot demokratin och Sverige.

Detta är bara ett axplock av budskapen på alla de skyltar som fanns på Sergels torg tisdagen den 19 september under den manifestation för folkbildningen och folkhögskolorna som arrangerades av Sveriges Lärare Folkhögskola. Jag vet det, för jag var där och var en del av manifestationen. Jag fick samtala med företrädare för en del av de folkhögskolor som var där och lyssna på de fantastiska tal som hölls.

Jag känner därför oro efter ministrarnas svar, framför allt när det gäller det som mina kollegor lyft upp – att man gör skillnad mellan folkhögskolor och studieförbund. Min bild är nämligen att folkhögskolor stöttar studieförbund och studieförbund stöttar folkhögskolor. Folkbildningen existerar därför att vi har båda dessa delar.

Jag undrar därför: Vad är ministrarnas svar till alla de människor som just nu känner oro, alla de människor runt om i Sverige som tillsammans var ute den 19 september och stod upp för folkbildningen?
(Applåder)

Anf. 22 ISAK FROM (S):

Herr talman och statsrådet! Bildning är farligt för Sverigedemokraterna. Det är förmodligen därför de kontinuerligt har haft med neddragningar i sina budgetmotioner. Det är tragiskt att se att detta nu finns även i regeringens förslag till budget.

Sverige är så mycket mer, säger Mats Persson. Ja, det är det. Det är därför det som regeringen nu gör blir så absurt, så motsägelsefullt och så obegripligt.

Mats Persson hävdar att detta är en satsning. När vi är ute och träffar folkhögskolorna hör vi att de inte ser det som en satsning. De ser det som en neddragning med 400 miljoner och många tusen studietimmar. De ser också regeringens delning av folkbildningen som skadlig. Ute i landet finns nämligen en upparbetad, långtgående samverkan mellan folkhögskolor och studieförbund, särskilt i glesbygd och på landsbygden.

När vi träffade företrädare för Strömbäcks folkhögskola i Västerbotten menade de att de med denna budget kan administrera en nedläggning av folkhögskolan. Då har man kanske lyckats; då har man kapat bort ytterligare ett ben.

Herr talman! Jag fick inget svar. Hur har regeringen tänkt och prioriterat när det gäller studieförbundens betydelse i gles- och landsbygdskommuner?

(Applåder)

Anf. 23 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret, och tack än en gång, Linus, för att vi har denna diskussion och denna viktiga debatt!

Jag är glad över ministrarnas svar. Jag tycker att det var trevligt och fyllt av hopp. Men jag fick inte riktigt svar på det jag ville ha svar på. Jag hoppas att jag kan få det i lite större utsträckning efter detta.

Den stora skillnaden mellan demokratier som Sverige och diktaturer som Ryssland är nämligen att man saknar ett civilt samhälle i Ryssland. Det finns ett civilt samhälle som kämpar i motvind, som vi till viss del från Sveriges sida har stöttat men som är otroligt nedtryckt. Folkbildning, föreningsaktiva och andra förföljs och buras in. Folkbildningen och det civila samhället är oerhört svaga.

Det man behöver göra är precis detsamma som jag själv har varit med och gjort i Ryssland före kriget, nämligen att arbeta för att stärka det civila samhället. Jag vet att folkhögskolor och studieförbund jobbar för att stärka det civila samhället och studieförbunden i Ukraina, för att stärka demokratin, motståndskraften mot Rysslands fake news och motståndet mot Rysslands otroliga attack informativt och militärt mot Ukraina. Att stödja det civila samhället är en viktig del.

Jag vet att en del av våra kollegor här i kammaren i samtal med en internationell organisation som Nato har fått höra att något av det viktiga som Sverige tar med sig in i Nato om vi nu blir medlemmar är att vi har ett starkt civilsamhälle. Vi har en stark motståndskraft mot just fake news. Vi har en stark tradition av demokrati. Studieförbunden är helt avgörande i detta, tillsammans med folkhögskolorna.

Jag tittade på siffrorna i pausen här. Jag kollade upp att det finns folkhögskolor i 152 kommuner runt om i landet. Vi har ju totalt 290 kommuner, så det är många kommuner där de inte finns och där studieförbunden fyller denna funktion. När studieförbunden nu riskerar att försvinna, vad blir konsekvensen? Jag vill gärna höra hur utbildningsministern tänker kring detta.

(Applåder)

Anf. 24 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag ska börja med att direkt svara på Magnus Manhammars utmärkta inlägg. Jag delar helt uppfattningen att civilsamhället är en viktig del i demokratin och att samhällen som inte är så starka som det svenska ofta saknar precis detta. Ryssland, som ledamoten nämner, är dessvärre ett utmärkt exempel på detta. Sverige ska aldrig gå i den riktningen, utan vi ska gå i motsatt riktning.

Herr talman! Låt mig fördjupa mig lite i detta med folkhögskolorna och delade anslag. Jag kanske var lite otydlig där. Jag och regeringen har inget emot tillfälliga åtaganden eller att regeringen ger tillfälliga uppdrag till folkhögskolor eller studieförbund. Jag delar uppfattningen att studieförbunden har varit en väldig styrka inte minst under den senaste flyktingkrisen, det vill säga Ukrainakriget. Där har de spelat en oerhört viktig roll, och de har en stark förmåga att snabbt ordna fram verksamhet. I det här fallet har det handlat om studiecirklar eller verksamhet som ger ukrainare möjlighet att lära sig svenska. Jag delar helt den uppfattningen.

Men med detta sagt är det ändå så med dagens regelverk att om man som regering vill ge just folkhögskolorna ett permanent förstärkt anslag är det inte möjligt. Innan man har genomfört den ändring som finns i det förslag som nu ligger på riksdagens bord är det ju ett samlat anslag. Nu vill vi från regeringens sida dela upp det i två olika anslag för att permanent kunna höja anslagen till just folkhögskolorna.

Det hade naturligtvis varit möjligt för regeringen att gå fram med en tillfällig satsning till folkhögskolorna och ange en viss inriktning för pengarna, men det är inte detta som är regeringens ambition här. Regeringens ambition är en permanent höjning och att ta vara på den kraft som ligger i frivilligheten och friheten för folkhögskolorna att lösa detta själva.

Detta är alltså en satsning. Det handlar om en permanent höjning med 100 miljoner kronor i anslag jämfört med vad som har aviserats i tidigare budgetar.

Herr talman! Regeringen gör väldigt tydliga prioriteringar. Vi prioriterar utbildning väldigt högt. En viktig del i detta är att vi nu kommer att ha närmare 20 000 fler platser på yrkesutbildningar både inom ramen för komvux och inom ramen för yrkeshögskolan. Det är en viktig prioritering som vi gör, och vi gör det i ett läge då vi har en tuff ekonomisk situation och behöver ha återhållsamma budgetar för att inflationen inte ska driva iväg.

Alla i samhället – alla som i dag sitter hemma och äter middag med familjen – funderar över vilka utgifter de ska skära ned på och vilka prioriteringar de ska göra i sin hushållsbudget. På samma sätt behöver regeringen fundera, agera och göra prioriteringar i budgeten. Då har regeringen i detta utsatta ekonomiska läge valt att prioritera utbildning högt, inte minst folkhögskolornas verksamhet. Vi menar att den spelar en viktig roll för att ge människor en andra chans och skapar möjlighet för människor att komma in på arbetsmarknaden.

Vi ställer inte detta mot andra verksamheter, utan civilsamhället, där folkbildningen är en viktig del, spelar fortsatt en mycket viktig roll i det svenska samhället.

Anf. 25 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Påståendet att det blir 20 000 fler utbildningsplatser på komvux nästa år är inte sant.

Varje gång regeringen talar om budget är Elisabeth Svantessons viktigaste ord ”inflationbekämpning”. Det är det viktigaste. Erkänn inflationen! Även om det finns en liten nominell ökning av anslagsnivån från innevarande år till nästa innebär det inte att pengarna räcker till fler utbildningsplatser, tvärtom. Jag har räknat, och det borde utbildningsministern också göra.

Detta gäller även den så kallade satsningen på folkhögskolorna. Som jag sa kommer ökningen totalt att uppgå till 6 miljoner, efter förra årets neddragning med 500 miljoner. Älvsby folkhögskola har fortfarande 1,7 miljoner mindre i årlig budget efter detta. Det är 24 elever som inte kommer att få undervisning på allmän kurs.

Jag tycker fortfarande att det är fräckt av utbildningsministern att stå här och sjunga civilsamhällets lov och samtidigt vilja montera ned studieförbundens verksamhet. En tredjedel ska skäras bort. Att påstå att det

handlar om permanenta anslagsökningar för folkhögskolorna är bara trams!

Ministern gör permanenta, stora nedskärningar på studieförbundens verksamhet. Det är ju detta det handlar om. Det är ettställningsjobb från Sverigedemokraterna. Ministern bestämmer inte själv vilken politik han ska driva, för då hade han gjort som hans väljare förordar, som Liberalernas eget bildningsförbund förordar och som remissinstanserna i majoritet förordar. Då hade han inte flyttat fram de politiska positionerna för att styra bildningens innehåll och inte slaktat studieförbunden. Det är sverigedemokratisk politik.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.27 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet i fem minuter.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.32.

§ 11 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:26 om styrning av folkbildningen

Anf. 26 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar för en väldigt bra debatt. Jag vill säga två saker.

Det första är: Det är 100 miljoner kronor mer till folkhögskolorna nu än vad som tidigare har aviserats. Det är 100 miljoner kronor i en permanent höjning. Det är viktigt, för detta är en viktig verksamhet som inte minst ger människor en andra chans och som i många fall innebär yrkesutbildningar som har goda möjligheter att leda till framtida jobb. Det är 100 miljoner kronor i en permanent satsning. Detta är mycket viktigt.

Det andra jag vill säga, herr talman, är att jag blir lite orolig när jag lyssnar på Socialdemokraterna. Jag tänker på de problem med fusk och felaktigheter inom folkbildningen som vi har sett de senaste åren, tydligast exemplifierat med den fasansfulla händelsen i ABF Botkyrka, som har fått stora politiska konsekvenser. Nio socialdemokrater har lämnat partiet i kommunfullmäktige. Detta behandlas i den här debatten inte med det allvar som jag tycker att frågan förtjänar. Vi kan inte blunda för att detta är en verksamhet som har haft problem med fusk och felaktigheter, och vi kan inte svära oss fria från att det fortfarande finns problem med fusk och felaktigheter.

Det har gjorts åtgärder, men jag utesluter inte att vi framöver kommer att behöva göra fler åtgärder för att säkerställa att skattebetalarnas pengar inte hamnar i fel fickor utan går till det som det är tänkt.

Folkbildningen spelar en väldigt viktig roll i det svenska samhället. Därför är det viktigt att pengarna används till rätt saker, och det är viktigt att skattebetalarna kan känna sig trygga med att pengarna går till bildning och inte till annat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:36 om neddragningar inom folkbildningen

Anf. 27 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Anna Wallentheim har frågat socialministern om han och regeringen har övervägt vilka konsekvenser som neddragningarna inom folkbildningen riskerar att få för idrottsrörelsen och, i förlängningen, för folkhälsan i Sverige samt hur ministern och regeringen tänker kompensera för dessa neddragningar inom folkbildningen, särskilt med tanke på den betydelsefulla roll idrotten spelar för samhällsgemenskapen och ungdomars utveckling. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2024 att cirka 2,4 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till folkhögskolor och att cirka 1,7 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till studieförbund 2024. Det statliga stödet till folkbildningen föreslås därmed även framöver vara omfattande.

Herr talman! Utöver de hälsovinster och den sociala gemenskap som föreningsidrotten ger för den enskilde bedömer regeringen att idrotten i sig fyller en viktig funktion i arbetet med att främja integration och i det brottsförebyggande arbetet. Om riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag är regeringens avsikt att inte göra någon minskning av de medel som fördelas till studieförbundet Sisu Idrottsutbildarna i kommande beslut om regleringsbrev för 2024, där användningen av anslaget preciseras.

Anf. 28 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Den som har läst min interpellation vet att den egentligen var riktad till socialminister Jakob Forssmed utifrån hans roll som idrottsansvarig, med en förhoppning om att få en övergripande diskussion om idrottsrörelsen i stort men också om dess viktiga kopplingar till folkbildningen.

Nu är det i stället utbildningsminister Mats Persson som är här i dag för att ta denna debatt utifrån hans roll, med koppling till folkbildningen. Det är förståeligt, och jag är tacksam för det. Men jag hoppas också att utbildningsministern förstår att jag kommer att lägga fokus på idrottsrörelsen i stort samtidigt som jag kommer att göra kopplingar till folkbildningen och dess roll för samhället.

Idrottsrörelsen är, som jag nämner i min interpellation, en av Sveriges främsta och största folkrörelser. Det är hela 3,3 miljoner medlemmar som är engagerade i 19 000 idrottsföreningar och nästan 750 000 aktiva ledare som lägger ned otaliga ideella timmar för att få vår idrottsrörelse att fungera.

Varje dag runt om i vårt land, i alla Sveriges kommuner, är Sisu Idrottsutbildarna på plats för att stötta ledare och medlemmar genom att erbjuda kompetens, stöd och inspiration anpassat efter föreningens behov och förutsättningar.

Sisu är dessutom det studieförbund som har flest aktiva unga deltagare bland alla våra studieförbund. Arbetet sker till stor del ute i deras närområden. Det sker vid fotbollsplanen, vid friidrottsarenorna och i klubbstugorna.

Möjligheten att engagera sig i föreningarna på deras hemmaplan är av oerhörd vikt för alla de hundratusentals barn och unga som är aktiva. Det handlar om att utvecklas genom bland annat folkbildning. Varje investerad krona har därför en positiv effekt. Men det har väl varje investerad krona i varje studieförbund. Det är därför med stor sorg jag noterar att studieförbunden med högerregeringens politik inte bara hotas utan svart på vitt faktiskt minskar i och med budgetförslaget.

I dagens samhälle spelar studieförbunden och folkbildningen en avgörande roll i att främja individers utveckling, stärka demokratin och samhällsgemenskapen samt fungera som en värdefull resurs i det brottsförebyggande arbetet.

Att i en tid när vi har tydliga demokratiska klyftor och en ökad gängkriminalitet, där man framför allt riktar in sig på att rekrytera barn och unga, dra ned på studieförbunden och folkbildningen anser jag är anmärkningsvärt.

Det är såklart tacksamt för mig som stor idrottsälskare och förespråkare för vår svenska idrottsrörelse och modell att få veta att regeringen också inser idrottens roll i samhället och hur viktig den är. Om jag har förstått utbildningsministern rätt kommer man alltså att i kommande regleringsbrev att specificera att Sisu Idrottsutbildarna inte ska omfattas av den minskning som görs på studieförbunden.

Detta skapar dock nya frågor för mig. Mats Persson säger nämligen i sitt svar: "Utöver de hälsovinster och den sociala gemenskap som föreningsidrotten ger för den enskilde bedömer regeringen att idrotten i sig fyller en viktig funktion i arbetet med att främja integration och i det brottsförebyggande arbetet." Då blir mina frågor: Gäller inte detta alla studieförbund? Är inte kulturverksamhet, Svenska från dag ett, studiecirklar med mera också något som främjar social gemenskap, integration och det brottsförebyggande arbetet?

Om utbildningsministern håller med om att alla studieförbund faktiskt har den här inriktningen, borde då inte alla studieförbund undantas neddragningar?

Anf. 29 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag ser att statsrådet har satt sig ned, vilket är bra – statsrådet är ju skyldig att svara på frågor, inte att stå i flera timmar.

Statsrådet säger att det statliga stödet till folkbildningen föreslås vara omfattande även framöver. Men om något är omfattande beror ju på vad det ställs i relation till. I relation till vad folkbildningen har haft att röra sig med tidigare, och i synnerhet till vad studieförbunden har haft att röra sig med tidigare, är det statliga stödet framöver inte särskilt omfattande. Om man skär bort en tredjedel av verksamheten kan stödet inte sägas vara omfattande.

Det handlar om att vi kommer att få se 32 000 färre studiecirklar. Det handlar om att pengarna kommer att räcka till 50 000 färre kulturprogram. Det handlar om att totalt nästan 100 000 aktiviteter inte kommer att bli av till följd av regeringens politik. Jag återkommer till vad jag sa i den föregående interpellationsdebatten: Jag tycker att det är närapå fräckt att påstå att det statliga stödet framöver kommer att vara omfattande. Det kommer att vara 100 000 färre aktiviteter! Det skulle jag inte kalla omfattande.

Min fråga till den liberala utbildningsministern, som är ansvarig för detta, är på vilket sätt detta kommer att stödja civilsamhällets organisering. På vilket sätt kommer nedmonteringen och slakten av studieförbundens verksamhet att stödja en stark demokratisk utveckling i det här landet? (Applåder)

Anf. 30 ISAK FROM (S):

Herr talman och statsrådet! Jag tänkte börja med att bemöta statsrådets sista inlägg i den föregående debatten, alltså det vi inte hade möjlighet att replikera på.

Ja, vi är helt emot fusk. Fusk, dränering och dåligt använda skattepengar ska inte tillåtas. Det var därför den socialdemokratiska regeringen tillsatte utredningen Styrning och uppföljning av folkbildningen, som leds av Liberalerna – i varje fall en tidigare liberal, nämligen Christer Nylander. Frågeställningen är: Varför orkade inte regeringen vänta på den rapporten? Vad gjorde att det var så bråttom att genomföra dessa drastiska neddragningar?

Jag har vid både frågestunder och andra tillfällen hört Mats Persson lyfta fram Botkyrka, och det är klart att det inte är något bra exempel. Men där handlar det om kommunala pengar. Det var kommunen och studieförbundet i samverkan, så det var kommunala pengar. Det är illa nog; kommunerna har inte hur mycket resurser som helst. Men jag har väldigt tydliga exempel på annat: Jag satt i Folkbildning Västerbottens styrelse och var med när Studieförbundet nästan fick lägga ned sin verksamhet helt därför att man var inne och anmälde fel antal studietimmar för att nyttja statliga pengar. Det var statliga medel som skulle gå till folkbildningen och som inte gjorde det.

Det fanns alltså skäl att tillsätta utredningen. Men varför orkade man inte vänta på Christer Nylanders utredning? Svara på det, Mats Persson! (Applåder)

Anf. 31 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag vill också säga någonting om statsrådets sista inlägg i den föregående debatten.

Det är faktiskt djupt oroväckande när politiska företrädare, oavsett parti, utnyttjar organisationer eller institutioner för sina egna politiska agendor. Ännu mer alarmerande blir det när man gör det genom att spela på populära missuppfattningar eller fördomar. Jag vill ändå understryka det. Det är lite osmakligt att statsrådet gång på gång använder Arbetarnas bildningsförbund och studieförbunden som ett slagträ i en retorik som enbart syftar till att vinna billiga politiska poänger.

Vi är helt överens, vilket Isak From var väldigt tydlig med, om att fusk ska bekämpas. Det ska inte tillåtas att våra skattemedel går till verksamheter som ägnar sig åt fusk. Men låt mig också konstatera att Arbetarnas bildningsförbund har gjort allt vad man kunnat för att ta tag i de påståenden som har kommit från kommunens sida. Man har skrivit en gedigen rapport – en utredning – som man har presenterat och som jag hoppas att statsrådet har tagit del av. Där har man bemött den kritik och de påståenden som har kommit från kommunens sida.

Låt mig även konstatera att det varken är Mats Persson, ABF i Botkyrka eller externa granskare som ska utreda brott utan det är polisens uppgift. Vad jag har förstått har ingen förhört under de tre år då man har granskat detta. Ingen har delgivits misstanke om brott, ingen har åtalats och ingen har dömts. Återigen: Finns det fusk ska vi gå till botten med det, och finns det kriminella element ska de bort från våra verksamheter. Men att gång på gång använda en bildningsorganisation som slagträ i en retorik som någonstans försöker bekräfta sin egen teori tycker jag inte är värdigt.

Jag uppmanar i stället statsrådet, återigen, att ta del av ABF:s egen rapport och hur man har jobbat systematiskt med att bekämpa både fusk och kriminalitet. När det gäller den fritidsgård som han hänvisar till kan jag konstatera att ABF Botkyrka-Salem inte bedriver den typen av verksamhet. Det var en kommunal verksamhet som drevs på uppdrag av kommunen, med kommunala medel. Man avbröt det samarbetet, och ABF Botkyrka-Salem är absolut inte intresserad av att bedriva fritidsgårdsverksamhet.

Det här är ett sätt att flytta fokus från en viktig fråga när vi sitter och diskuterar bildningen och studieförbunden och deras roll. Inte minst apropå Anna Wallentheims föredömliga interpellation tycker jag att vi bör fokusera på kärnan i detta när Sverigedemokraterna dikterar villkoren för ett liberalt parti. Det handlar om nedskärningar; man vill ju slakta stödet till studieförbunden i Sverige med en tredjedel.

Låt mig säga några ord, herr talman, om den aktuella interpellationen. Sibus ordförande Karl-Erik Nilsson har sagt något väldigt klokt, nämligen att folkbildningen är en väsentlig beståndsdel i ett demokratiskt och öppet samhälle. Med detta i bakhuvudet och med insikten om idrottsföreningarnas roll – det rör sig, återigen, om 3,3 miljoner medlemmar, 750 000 deltagare och 19 000 föreningar – anser jag att det behövs mer stöd, inte mindre. Det är på fotbollsplanen, i klubbstugan och på friidrottsarenan som framtidens ledare, samhällsaktörer och medborgare formas.

Återigen uppmanar jag dig, Mats Persson: Ompröva ditt beslut!
(Applåder)

Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna samtliga debattörer om ämnet för denna interpellation. Den handlar om neddragningar inom folkbildningen och om vilka konsekvenser dessa riskerar att få för idrottsrörelsen.

Anf. 33 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Även jag tänkte faktiskt prata lite grann om det sista inlägget i den tidigare interpellationsdebatten, men jag kan självklart också prata om folkbildningens framtid.

Jag vill inleda med att säga att jag blir väldigt upprörd över sättet som statsrådet, återigen, använder ABF Botkyrka på för att blanda bort korten. Folkbildningsrådet har i dag kommit med ett beslut. Man har noggrant granskat den folkbildningsverksamhet som bedrivits i anslutning till fritidsgårdarna i Botkyrka, och man har inte funnit några belägg för felaktigheter i användandet av statsbidrag.

Jag måste fråga statsrådet om han inte hade tillgång till detta beslut och om han inte har haft tillgång till alla handlingar och underlag och till allt det som har sagts om ABF Botkyrka när han hela tiden, i varenda debatt, har valt att lyfta fram det i stället för att prata om folkbildningens framtid. Det skulle jag vilja ha svar på.

Folkbildningsrådet har kommit med ett beslut i dag, och jag tycker att ministern borde ha lyft fram det i sin debatt i stället för att slå på ABF.

Att säkerställa att skattebetalarnas pengar går till rätt saker var ytterligare en sak som statsrådet nämnde i sin tidigare interpellationsdebatt. Det är ju självklart – det är därför Folkbildningsrådet och Studieförbunden i samverkan hela tiden har försökt att rätta till det som har blivit fel genom alla de åtgärder som jag lyfte fram i den tidigare interpellationsdebatten.

Det är klart att man ska rätta till detta. Jag kan dock fundera över att statsrådet blir så upprörd över att skattepengar inte används till rätt saker i folkbildningen när han inte är ett dugg bekymrad över att skattepengar inte används till rätt saker på andra ställen. Skolan är ett exempel – pengar bara försvinner till vinster i friskolor i stället för att användas till barnen och till ökat stöd.

Nu ska jag återgå till det som den här interpellationsdebatten handlar om, nämligen folkbildningens framtid.

Om man väljer att göra som regeringen och statsrådet nu gör och ta bort en tredjedel av studieförbunden kommer man inte att kunna göra det som Anna Wallentheim så föredömligt har ställt frågor om, nämligen bidra till att förbättra folkhälsan genom att unga faktiskt kan delta i idrottsverksamhet även om de inte har traditionen från sitt hem att vara en idrottande människa. Det kommer inte att finnas några sådana verksamheter, för vem ska ordna dem om inte vi bidrar med nationellt stöd?

Ministern påstår att ABF Botkyrka har fifflat. Hade ministern tillgång till alla underlag? Hade han tillgång till det beslut som kom i dag? Visste ministern om detta? Det vill jag veta.

(Applåder)

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

Anf. 34 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson, statsrådet Camilla Waltersson Grönvall, statsrådet Maria Malmer Stenergård och statsrådet Romina Pourmokhtari.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Gängbrottslighet och statligt stöd till kommuner

Anf. 35 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! September 2023 kommer att gå till historien som den allra svartaste av månader. Vi har sett fler skjutningar och sprängningar än någonsin, och gängens grymhet fortsätter att chockera. Man kan lätt konstatera att behovet av insatser aldrig har varit större, inte minst när det gäller det brottsförebyggande arbetet.

Därför blir jag och sannolikt många med mig oroliga när vi läser regeringens budgetproposition. I stället för att satsa på förebyggande insatser skär man ned. 250 miljoner i stöd till insatser i utsatta områden har krympts till 80 miljoner – ett stöd som bland annat används till fler fältassistenter och förbättrad samverkan mellan socialtjänst, skola och polis.

Samtidigt avskaffar man bidrag till kommuner med högt flyktingmotagande. Tillsammans med otillräckliga generella statsbidrag till kommuner riskerar det att leda till en minskning av de förebyggande insatserna.

Jag vill därför fråga arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson: Hur kommer det sig att regeringen skär ned på stödet till kommunerna samtidigt som vi vet att de går på knäna?

Anf. 36 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag tackar Johanna Haraldsson för en central och viktig fråga.

Det är med sorg vi tar del av den katastrofala utvecklingen i vårt land. Vi ser hur liv släcks, drömmar krossas och framtidstro förvinns.

Regeringen möter detta med både en stålhandske och en lovikkavante. Det som påstås om det förebyggande arbetet stämmer dock inte, vill jag understryka.

Vi lägger ned 70 miljoner på en förebyggande socialtjänstlag för att kunna gripa in i tid. Vi lägger 200 miljoner på en särskild bemanningssatsning inom socialtjänsten. Vi toppar upp satsningen på de socialt mest utsatta skolorna med 165 miljoner. Vi utökar föräldraskapsstödet för att hjälpa föräldrar att ta ansvar för sina egna barn när inte detta riktigt fungerar. Vi arbetar både med att stoppa gängen i fängelse och hjälpa barnen så att de inte ska bli nya gängkriminella.

Anf. 37 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Att siffertrixa som statsrådet gör duger inte. Hur man än räknar är det en nedskärning. För att vi ska kunna bryta oss ur den gängkris som Sverige befinner sig i är det mer pengar till brottsförebyggande arbete som behövs, inte mindre.

Det säger sig självt att ekonomiskt pressade kommuner kommer att ha svårare att genomföra insatser för att bryta nyrekryteringen. Är det inte dags för regeringen att ta ansvar för det brottsförebyggande arbetet och skjuta till de resurser som krävs för att kommunerna på riktigt ska kunna bidra till att bryta nyrekryteringen?

Anf. 38 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! För detta krävs både förebyggande och repressiva åtgärder. Men det krävs också att man kan gripa in tidigare och tydligare. Ta bara det att vi nu möjliggör för socialtjänsten att agera redan mot ungdomar och barn som är tolv år utan föräldrarnas medgivande. Ta bara det att vi ser till att ta hand om Statens institutionsstyrelse för de ungdomar som vi vet i dag har hamnat i gängens käftar. Vi vidtar mängder av åtgärder på detta område.

Och så vill jag säga en sak: De på Mälarhöjdens IP i går var väldigt glada för att vi nu inför fritidskortet för att ge alla ungar möjlighet att delta i en meningsfull fritid – att skapa något annat än bara en fungerande skolgång, att hitta en mening i livet, att hitta till exempel till idrott eller kultur. (Applåder)

Översyn av FN:s flyktingkonvention

Anf. 39 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Bara under det första halvåret i år har ungefär en halv miljon människor sökt asyl i EU. Ungefär 3 000 personer har drunknat eller konstaterats saknade, men mörkertalet är antagligen betydligt större.

Bland dem som kommer över Medelhavet i dag är de största nationaliteterna Guinea, Elfenbenskusten, Syrien, Egypten, Marocko, Bangladesh och Tunisien. Samtliga förutom Syrien har en beviljandegrad på under 10 procent. Det pågår inga krig i dessa länder. Det är svårt att föreställa sig varför de skulle behöva fly till EU över huvud taget. Jag tycker att det är helt uppenbart att det handlar om ekonomisk migration – man söker ett bättre liv i unionen.

Storbritanniens inrikesminister uttalade nyligen att den absurda situationen ger skäl till att på allvar se över FN:s flyktingkonvention, som ligger till grund för det europeiska asylsystemet. Den fungerar helt enkelt inte i den moderna världen. Håller statsrådet Maria Malmer Stenergard med om detta?

Anf. 40 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag vill tacka Ludvig Aspling för frågan. Det är precis som Ludvig Aspling framhåller: Det är en ohållbar migration till Europa. Det är personer som främst av ekonomiska skäl söker sig hit, och det handlar, precis som Ludvig Aspling säger, om personer främst från Elfenbenskus-

ten, Guinea, Tunisien och Egypten, personer som traditionellt sett inte har asylskäl.

Samtidigt besökte jag Kenya i förra veckan. De har ett av världens största flyktingläger. 300 000 personer vistas där, och väldigt många har flyktingskäl. Det finns inte i deras föreställningsvärld att ens ha de medel som krävs för att betala flyktingsmugglarna för att kunna knacka på Europas dörr.

Det är uppenbart att dagens asylsystem inte fungerar på rätt sätt. Jag ser att allt fler lyfter diskussionen om hur vi bättre anpassar våra regelverk för att använda våra resurser och hjälpa dem som verkligen har behov av skydd. Jag tror att den diskussionen kommer att fortgå.

Men asyrrätten gäller, och den ska respekteras tills annat har bestämts.

Anf. 41 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Just nu pågår också en folkvandring från Afghanistan. Uppemot två miljoner personer har flyttat därifrån till Iran sedan 2021, och Pakistan – ett annat grannland – verkar ha beslutat att en stor del av de afghaner som bor där måste lämna landet efter ett antal uppmärksammade terrorbrott där afghaner har varit involverade.

Vi vet att både Iran och Ryssland ser migrationen som ett instrument som de kommer att vilja använda mot Europa, och de kommer sannolikt att hjälpa dessa personer på vägen mot EU. Vilken beredskap har Sverige för en ny våg av unga män från Afghanistan i dag?

Anf. 42 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Ja, det är en väldigt oroväckande utveckling vi ser. Jag skulle säga att Sverige är mycket bättre rustat nu, med en annan regering, ett annat regeringsunderlag och en annan politik för att säkerställa att vi har ett regelverk som inte sticker ut, som var fallet 2015, vilket gjorde att allt fler sökte sig till Sverige jämfört med jämförbara länder. Den riktningen måste vi fortsätta.

Men svaret ligger också i EU. Och i går fick vi det glädjande beskedet att vi får på plats en krisförordning som också gäller instrumentalisering för att stoppa just att stater använder sig av migranter.

Arbetsmiljön inom kriminalvården

Anf. 43 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag vill fråga Johan Pehrson om arbetsmiljön inom kriminalvården. Anledningen är främst många mejl från mycket oroade anställda som ifrågasätter säkerheten på grund av omfattande dubbelbeläggningar, som nu berör minst 2 500 klienter, och på grund av att många av de fast anställda kollegorna säger upp sig. Detta skedde i fjol för nästan var femte anställd, och det kan bli ännu fler i år.

Båda sakerna ökar risken för stress, hot och våld, och min fråga är: Hur kan ministern bidra till att personalen får en trygg och rimlig arbetsmiljö?

Anf. 44 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Frågestund

Fru talman! Det är helt centralt med en god arbetsmiljö hos svenska myndigheter, svenska organisationer, svenska partier och svenska företag. Det är en viktig del av ens liv, och därför storsatsar regeringen på bland annat Kriminalvården för att möta det faktum att vi försöker underlätta situationen för många andra myndigheter som har problem.

Som ni vet är det ett mördande ute på våra gator som är katastrofalt. Den situation vi har byggt upp i Sverige eller som har utvecklats under tio år måste tas om hand, och då krävs att de personer som ägnar sig åt den verksamheten grips och lagförs, om det går. Sedan ska de avtjäna ett fängelsestraff.

Vi försöker nu bygga ikapp den brist som finns inom Kriminalvården, vad gäller både fängelseplatser och personal. Vi har en nära dialog med Kriminalvården om den svåra utmaning som de står inför.

Anf. 45 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag tackar för försöket till svar.

Det jag vill kontra med är att de som kontaktar mig är väl medvetna om att det byggs nya kriminalvårdsanstalter. De är också väl medvetna om att det i princip inte går att rekrytera till kriminalvården längre.

Att ha byggnader utan personal kommer inte att lösa något, och att det finns en fortsatt stark överbeläggning på anstalterna i dag innebär en stor risk för de anställda.

Anf. 46 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att Sverige befinner sig i en nationell kris vad gäller den inrikes säkerheten. Vägen ut är att jobba med myndigheterna så att de får förutsättningar att växa.

Inom till exempel Arbetsförmedlingen, en myndighet som jag ansvarar för, jobbar man med att försöka få människor att söka sig till yrket på olika sätt, för vi behöver fler människor som jobbar med kriminalvård och med den viktiga visionen att personer ska komma ut bättre än när de kom in. Men det är mycket svårt i nuläget beroende på den situation som Sverige befinner sig i vad gäller inrikes säkerhet.

Åklagares kompetens vid omhändertagande av barn

Anf. 47 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Under flera års tid har jag drivit på för att socialtjänsten ska ha enhetliga och evidensbaserade metoder för att säkerställa barns och ungas delaktighet i de utredningar som berör dem. Detta gäller inom barn- och ungdomsvården såväl som inom familjerätten. I går skickade regeringen ut ett pressmeddelande om att det här nu ska ske inom den sociala barn- och ungdomsvården, vilket betyder att regeringen tar ett steg åt rätt håll. Men samtidigt står det i Tidöavtalet att åklagare ska kunna omhänderta fler barn och unga enligt LVU.

Min fråga till socialtjänstministern är: Om det nu görs arbete för att stärka socialtjänstens arbete, hur menar ministern att åklagare då har kompetens att omhänderta barn och unga samtidigt som barnen också ska vara delaktiga inför ett sådant beslut?

Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för en viktig fråga!

För regeringen är det oerhört viktigt att barns rättigheter stärks, och en viktig komponent i detta är att barn lyssnas till. En ny LVU är viktig lagstiftning där barns rättigheter ska gå före vuxnas rättigheter, och det är en viktig del i de propositioner som kommer under nästa år.

Samtidigt har vi i dag en situation som är fruktansvärd och där barn så unga som tio år rekryteras in i kriminella nätverk. Samhället kan inte tyst stå och titta på när dessa unga människor dras in i dessa kriminella nätverk. Detta innebär att vi på sikt ska ha färre omhändertaganden men att vi under en period framöver sannolikt kommer att behöva omhänderta fler barn för att säkerställa att de inte hamnar i de kriminella nätverkens grepp.

Anf. 49 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag uppmärksammar att ministern inte svarar på den grundfråga jag har. Vi är överens om att det är en svår situation där fler barn och unga behöver tidiga insatser, men min grundfråga är om åklagare har kompetens för den typ av beslut som handlar om omhändertagna barn och unga, som det står i Tidöavtalet att åklagare ska fatta, samtidigt som vi säger att socialtjänsten ska stärkas.

Frågan är alltså: Är åklagare kompetenta att fatta den typen av beslut?

Anf. 50 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar återigen ledamoten för frågan.

Situationen är naturligtvis den att socialtjänsten måste stärkas ytterligare när det handlar om att göra dessa viktiga avvägningar. I grund och botten handlar det om att kunna göra tidiga förebyggande insatser för att omhändertaganden aldrig ska behöva ske.

Vi arbetar med detta i flera steg just nu, och vi ser att domstolarnas kompetens i barnfrågor behöver stärkas ytterligare.

Arbetskraftsinvandring och brist på arbetskraft

Anf. 51 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Jag vänder mig till migrationsminister Maria Malmer Stenergård. I stora delar av landet råder i dag brist på arbetskraft. I vissa kommuner konkurrerar industri och välfärd om samma personal, och flera kommuner larmar om svårigheterna att försörja äldreomsorg och hemtjänst med personal.

Svenskt Näringsliv har tidigare visat att den utländska kompetens som arbetar i Sverige stärker bnp med 43 miljarder och bidrar med 14 miljarder i skatteintäkter. De företag som har rekryterat arbetskraftsinvandrare går det också bättre för. Regeringen har dock prioriterat att försvåra arbetskraftsinvandringen till Sverige och förmå människor att lämna landet. Från

och med den 1 november måste man tjäna 80 procent av medianlönen för att få arbetskraftstillstånd.

Utan personal fungerar ingen verksamhet. Min fråga är därför: Vem ska ta jobben?

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Frågestund

Anf. 52 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Elin Söderberg, för frågan!

Kompetensförsörjningen är otroligt viktig. Det stämmer inte att regeringen har försvårat för arbetskraftsinvandringen, utan vi har lagt om den. Vi vill underlätta för den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen, där svenska företag som konkurrerar på en mycket hårt konkurrensutsatt internationell marknad har haft svårt att rekrytera på grund av långa handläggningstider. Nu lägger vi om modellen helt, och Migrationsverket inför en 30-dagarsgaranti för högkvalificerade.

Det stämmer att det inte är rimligt att komma hit från andra sidan jorden för att tjäna 13 000 kronor i månaden. Det kommer tusentals varje år bara för att jobba inom städning, på snabbmatsrestauranger och som tidningsbärare. Detta menar vi är jobb som i mycket större utsträckning kan utföras av personer som redan befinner sig här men som ännu inte försörjer sig själva.

Därför krävs ändrade regler med ett höjt försörjningskrav men också en bidragsreform, som vi nu rullar ut.

Anf. 53 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Men vi har ju en demografisk utmaning i Sverige. När det gäller människor i arbetsför ålder är det, sett till framskrivningen av populationerna, människor från andra länder som förväntas utgöra ökningen av befintlig arbetskraft i Sverige framöver.

Under de kommande tio åren kommer antalet personer som är födda i Sverige och som är i arbetsför ålder att minska samtidigt som befolkningen som är 80-plus kommer att öka kraftigt. Vi kommer alltså att ha brist på arbetskraft.

I och med att man inte vill backa om besluten blir frågan till regeringen i stället: Vilka verksamheter anser regeringen ska monteras ned eller minskas till följd av mindre arbetskraft i Sverige?

Anf. 54 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag vill att verksamheter i Sverige ska blomstra. Men jag vill också att de som inte går till jobbet i dag, som är alldeles för många, ska göra det. Om vi då genomför en bidragsreform som gör att det lönar sig mycket bättre att ha en lön än att gå på bidrag samtidigt som vi fokuserar arbetskraftsinvandringen till de mer högkvalificerade jobben är jag övertygad om att många fler, inte minst av dem som kommit från andra länder för att stanna, också ekonomiskt kan stå på egna ben. Det tror jag är väldigt bra för Sverige.

Frågestund

Anf. 55 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Min fråga går till klimat- och miljöministern.

Sverige befinner sig i ett mycket svårt läge. Vi har hög inflation som pressar både välfärden och hushållen. Samtidigt har vi hög arbetslöshet. Det pågår ett fullskaligt krig i vårt närområde, och vi har en fasansfull gängkriminalitet som sliter samhället itu. Samtidigt pågår en klimatkris.

Svåra tider kräver prioritering, även i budgeten, fru talman. Jag undrar därför hur ministern har prioriterat utifrån den gröna omställningen. Hur ska Sverige ställa om i ett så pass svårt läge?

Anf. 56 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack, ledamoten Storckenfeldt, för en klok fråga!

I tider av bister ekonomi är det lätt att välja att luta sig tillbaka och satsa på det allra mest brådskande. Men då är det viktigt att tänka på att grodan kokar långsamt i en klimatkris som den vi upplever.

Det gäller att värna klimatet trots tuffa ekonomiska tider. Därför är jag stolt över att den här regeringen har en stark klimat- och miljöbudget. Om man vill jämföra kan man se att Miljöpartiet lade 8,9 miljarder år 2017, och vi lägger 19,3 miljarder detta år. Dessutom var den största budgeten som någonsin röstats igenom av den här kammaren en högerbudget.

Jag tycker att det är viktigt att man lägger pengarna på rätt saker och att man gör rätt sak i rätt tid. Men att vi ska satsa på att Sverige ska klara av klimatkrisen och stå starkt i den gröna omställningen är av yttersta vikt, även i svåra ekonomiska tider.

Anf. 57 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för ett bra svar. Det låter sannerligen som att Sverige är på väg åt rätt håll med en borgerlig regering.

Klimatet kräver seriositet och att vi fokuserar på rätt saker i rätt tid. Sverige har en unik position i den gröna omställningen. Det handlar om mer ren el och att ha ett helhetsperspektiv på omställningen.

Jag brukar säga att globala problem kräver globala lösningar. Jag undrar därför på vilket sätt Sverige kan bidra till den globala omställningen.

Anf. 58 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag tackar för ännu en klok fråga.

Det gäller att vi gör rätt sak i rätt tid. En del i det är, precis som ledamoten nämner, att vi i Sverige har kommit en bra bit på vår omställningsresa. Vi är inte helt framme vid noll, men vi är på en bättre väg än vi var med den tidigare regeringen. Det är positivt.

Nu behöver vi satsa på att finansiera omställningen ytterligare i andra delar av världen, vilket vi gör. Regeringen är tydlig med att vi ska utöka klimatbiståndet.

Det gäller också att vi delar med oss av alla lärdomar vi har dragit. Vilka misstag har vi gjort? Vad har vi gjort som vi inte vill se andra länder göra? En del i det är att vi nu står med lösningarna, investeringarna och viljan men saknar elen. Det är också något som Sverige kan dela med sig av till andra länder.

Anf. 59 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Min fråga går till miljöministern.

Det är ingen hemlighet att vi behöver bygga fler bostäder i Sverige. Och i dagsläget behöver vi bygga betydligt mer än vi klarar av. Därför är åtgärder för att underlätta för bostadsbyggande viktiga.

I dag är strandskyddet hämmande för bostadsbyggandet. Vi kan inte bygga på de platser som är attraktiva för människor att bo på. Många kommuner känner att det är hämmande för deras utveckling.

Det vore önskvärt att regeringen lade fram ett nytt förslag när det gäller strandskydd som innebär att kommuner får större möjlighet att råda över var strandskyddet finns och var man förslagsvis kan bygga nya bostäder.

Regeringen har en utredning om strandskyddet, som ligger på bordet, som grundplåt. Min enkla fråga till miljöministern blir: Kan vi förvänta oss att det kommer en ny proposition till riksdagen?

Anf. 60 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack, ledamoten Söder, för en klok fråga!

Regeringen arbetar hårt för Sverige och för att Sverige ska bli friare. Det är något som den här regeringen verkligen värnar om. Strandskyddet är en viktig fråga när det gäller att Sverige ska bli friare.

Regeringen har startat rekordmånga utredningar sedan vi tillträdde, och väldigt många andra processer pågår just nu i Regeringskansliet. Strandskyddet är en fråga som rör miljöprövning. Våra kompetenser inom miljöprövning är just nu aktiverade i frågor som rör kärnkraft, nyindustrialisering i Norrland, gruvdrift och mycket annat. Det finns alltså många frågor som är tätt kopplade till det arbete vi gör, inte minst i Tidöavtalet. Det är så vi planerar Regeringskansliets arbete.

Vi anser, liksom Kristdemokraterna, att den här frågan har dragit ut på tiden och att den bör hanteras inom denna mandatperiod.

Anf. 61 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Det är glädjande att ministern liksom jag tycker att denna regering ska satsa på ett friare Sverige och på att kommunerna ska bli friare när det gäller att bestämma var man kan bygga och var i en kommun det är attraktivt och lämpligt att bygga. Många kommuner känner att det är hämmande att stora delar av kommunen är blockerad av strandskyddet.

Jag tror att det är viktigt att vi går fram med en proposition. Det vore bra för bostadsbyggandet; vi behöver fler bostäder.

Tycker ministern att det är viktigt att kommunerna får större rådighet över strandskyddet?

Anf. 62 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Liksom Kristdemokraterna tycker hela regeringssamarbetet att det är en viktig fråga. Strandskyddet bör förändras. Partierna har lite olika ståndpunkter, så vi kommer att behöva komma överens innan vi kan lägga fram förslag.

Men det är som sagt en fråga som även vi anser bör hanteras. Regeringen kommer att behöva hantera frågan under mandatperioden, så att vi

kan göra Sverige lite friare och bygga fler bostäder i vårt vackra, avlånga land.

Uppföljning av ny lag om personlig assistans

Anf. 63 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! En viktig fråga för oss liberaler är att personer med funktionsnedsättning ska få det stöd de behöver för att kunna leva ett liv som alla andra. Därför är en väl fungerande lagstiftning kring personlig assistans avgörande. Och LSS är en frihetsreform som vi mår om och vill utveckla.

Vid årsskiftet trädde stärkt rätt till personlig assistans i kraft. Lagändringen skulle innebära att vi skulle komma till rätta med de problem som lett till att färre beviljats assistans enligt LSS de senaste åren. Enligt utredningen som föregick lagändringen uppskattades exempelvis att 720 barn på sikt skulle få utökad rätt till assistans.

På senare tid har dock flera medier rapporterat om flera fall där tolkningen av det nya föräldraavdraget har gjort att det snarare har blivit det omvända. Barn som tidigare haft rätt till personlig assistans har nekats.

Min fråga till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall är därför: Hur följer regeringen upp att lagändringen har fått den effekt som var avsedd, så att personer som är i behov av assistans får det stöd de har rätt till?

Anf. 64 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, ledamoten, för en viktig fråga! Det är en viktig fråga för hela regeringen. Inte minst efter de två mandatperioder som har avlöp har situationen för personer i behov av personlig assistans varit väldigt orolig. Den här regeringens intention är att situationen inte ska vara sådan.

Precis som ledamoten sa var intentionen med införandet av stärkt assistans och föräldraavdraget att fler barn skulle få rätt till assistansersättning och att barn som redan hade assistansersättning skulle kunna beviljas fler timmar. Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att utvärdera reformen om stärkt assistans. Nu följer vi utvecklingen väldigt noga.

Anf. 65 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Och tack för att frågan följs upp. Det är mycket viktigt.

Det är redan tufft för föräldrar till barn som har omfattande funktionsnedsättningar att få vardagen att fungera. Det handlar också om barns rätt till ett självständigt liv. Det är även viktigt att föräldrar till barn med funktionsnedsättningar kan fortsätta arbeta.

Jag förstår att statsrådet måste invänta utvärderingen. Men om det visar sig att lagändringen inte har fått avsedd effekt, vad ser då statsrådet för möjligheter för regeringen när det gäller att se till att fler barn får den assistans de har rätt till?

Anf. 66 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar återigen för frågan. Det är en viktig fråga. Det är otroligt viktigt för regeringen i denna tid av oro att säkerställa detta. Förstatligande av assistansreformen är till exempel en väldigt viktig del i

att säkerställa att människor som tidigare ramlat mellan stolarna inte längre ska göra det. Det är en av de saker vi just nu fokuserar starkt på.

När vi får tillbaka utvärderingen från Försäkringskassan kommer vi naturligtvis att analysera den och återkomma med eventuella ytterligare åtgärder.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Frågestund

Stödet till friluftsliv

Anf. 67 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! När jag ser SD-regeringens neddragning på satsningarna på att upprusta leder och stödja friluftorganisationer smärtar det i hjärtat. Den tidigare, socialdemokratiska regeringen förstod värdet av att satsa resurser på dessa områden. Vi vet hur viktigt det är för människors hälsa att komma ut i skogen och att kunna plocka bär och svamp – ja, att uppleva naturen. Vi förstår också att sådana investeringar skapar jobb, särskilt på landsbygden.

Fru talman! Upprustning av leder och stöd till friluftorganisationer är inte bara en fråga om rekreation. Det är en fråga om folkhälsa, landsbygdsutveckling och biologisk mångfald. Jag frågar statsrådet Pourmokhtari om dessa värden inte är intressanta för regeringen.

Anf. 68 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Låt mig först och främst säga att dessa frågor är av stor vikt för regeringen. Det är väldigt viktigt att se till att så många som möjligt har tillgång till den fantastiska naturen i Sverige. Jag välkomnar att den tidigare regeringen i ett läge med väldigt stark ekonomi för svensk del satsade på att värna landets vandringsleder, rusta upp dem och ordna grillplatser och annat som gör att vandringslederna blir mer tillgängliga och kan utnyttjas på ett bättre sätt.

Vi är inte i samma läge nu. Vi har en tuff och stram ekonomi. Vi måste prioritera. Vi måste lägga pengarna på det som är allra viktigast. Den här regeringen satsar stort på exempelvis skydd av värdefull natur, som också är ett viktigt initiativ för att skydda mycket av den känsliga natur som finns i landet. Det är inte ett arbete som jag hade velat lägga åt sidan för att i stället värna vandringslederna. Det handlar helt enkelt om att politik i vissa fall handlar om prioriteringar. Då får man prioritera, hur jobbigt det än kan vara.

(Applåder)

Bekämpning av hedersrelaterat våld och förtryck

Anf. 69 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Min fråga går till integrationsminister Johan Pehrson.

Hedersvåld och förtryck är kränkningar av de mänskliga rättigheterna som Sverige aktivt ska bekämpa. Trots det förekommer våld och förtryck – även mord – i den så kallade hederns namn i Sverige.

Förra sommaren körde två bröder ihjäl sin mamma och hennes nya partner på Hisingen i Göteborg. Fallet gick vidare hovrätten, som nu dömer den ena brodern för bland annat mord och försök till mord. Hovrätten ansåg det även bevisat att brotten skett med hedersmotiv.

Vi vet att regeringen med stöd av Sverigedemokraterna satsar mycket mer pengar på bekämpningen av hedersrelaterat våld och förtryck än vad den tidigare regeringen gjort. Vi är eniga om att det behöver göras mer för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och se till att det faktiskt upphör i Sverige.

Åratal av misslyckad integrationspolitik har lett till att vi i dag har ett land där hedersmord, förtryck och våld är vardag. Hur ska regeringen arbeta framåt med integrationen för att få stopp på mord och våld kopplat till hedersförtryck?

Anf. 70 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Allt våld och allt förtryck måste bekämpas, men vi ska vara medvetna om att det finns strukturer och ett så kallat klanvælde. Det finns tankar om att någon annan ska bestämma över unga människors – eller kvinnors – framtid. Det är en utveckling som har förändrats och kanske förstärkts när många människor har kommit till Sverige och inte riktigt anammat de svenska värderingar som är centrala för allas lika rättigheter.

Regeringen har, förutom de satsningar vi redovisat i budget och lagstiftat om, tillsatt en utredning om en ny nationell strategi för att verkligen förebygga allt könsrelaterat våld och även det hedersförtryck som drabbar så många kvinnor i alla åldrar i vårt land. Mänskliga rättigheter gäller alla i Sverige, oavsett när du har kommit till Sverige.

Anslagen till skydd av natur

Anf. 71 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Vänsterpartiet föreslår sammanlagt 4 miljarder mer än regeringen för att skydda natur nästa år. Den absoluta merparten av dessa pengar går till att formellt skydda skog genom ökade anslag till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen.

Vi anser att det är oacceptabelt att skogar med höga naturvärden i dag avverkas i stället för att skyddas och att markägare kommer i kläm på grund av att de inte får ersättning när de vill ge sina skogar formellt skydd.

Regeringens budgetförslag är långt ifrån att nå de nivåer som krävs enligt Naturvårdsverkets bedömning. Myndigheten konstaterar i budgetunderlaget för de kommande tre åren att en tillräckligt hög grundnivå är en förutsättning för att uppfylla Sveriges nationella och internationella åtaganden samt för att markägare inte ska komma i kläm. Det är ett mycket tydligt besked om förutsättningarna från Naturvårdsverket.

Min fråga till klimat- och miljöministern blir därför hur statsrådet avser att se till att Sverige lever upp till nationella och internationella åtaganden samt att markägare inte kommer i kläm trots regeringens otillräckliga budget.

Anf. 72 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Låt mig börja i denna ände: År 2017 lade den rödgröna regeringen 8,9 miljarder. År 2018 lade man 10. År 2019 lade man 11. År 2020 lade man 12. 2021 lade man 18. Sedan kom en högerbudget med

23,7 miljarder. Nu kommer vi med 19. Det skulle alltså vara en hemsk nedskärning? Det är helt enkelt inte sant.

Den här regeringen satsar på både miljö och klimat, men slutar med det vi anser inte fungerar och utvecklar det vi anser fungerar. Därför väljer regeringen exempelvis att satsa på just skydd av värdefull natur. Vi ser att det finns många skogsägare i Sverige som fantastiskt nog vill ha ersättning från staten för att skydda skog och natur som har särskilt höga naturvärden, och vi skjuter till medel så att skogsägare inte ska stå i kö längre. De står i kö! Det är för många som vill skydda sin natur, och det är en fantastisk utveckling som regeringen avser att värna genom att skjuta till medel, likt vi gjort i den här budgeten, för skydd av värdefull natur.
(Applåder)

Konsumtionsbaserade klimatmål

Anf. 73 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Min fråga går också till statsrådet Romina Pourmokhtari.

Utsläppen från konsumtion har minskat de senaste tio åren, men nu har trenden dessvärre vänt. Sverige ligger i topp bland länder med höga konsumtionsutsläpp. Statistik visar att under 2021 ökade utsläppen med 9 procent. Det skulle ju vara ohållbart om alla konsumerade som vi svenskar gör. Det måste vi göra någonting åt. Nu har regeringen gjort tvärtom och höjt momsen på reparationer av skor och textil. Det skickar fel signaler. I stället borde vi i Sverige ha klimatmål kopplade till konsumtionen, precis som den förra miljömålsberedningen – där även Liberalerna ingick – kom fram till.

Min fråga till miljö- och klimatministern är om och i så fall när regeringen kommer att införa konsumtionsbaserade klimatmål.

Anf. 74 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack till ledamoten för en väldigt angelägen fråga! Väldigt många världen över diskuterar hur vi ska reflektera över våra konsumtionsbaserade utsläpp.

Det jag kan reflektera över vad gäller mål är att vi just nu har väldigt många olika mål. De överlappar, och de angriper olika sektorer. Det finns inte riktigt någon analys av hur man ska förhålla sig till alla dessa olika mål med olika årtal och regleringar. Visste man exempelvis om att vi i Sverige när vi räknar på flygsektorns utsläpp undantar inrikes flygresor? Det finns mycket att reflektera över här. Vi behöver verkligen se över hur vi utformar våra mål och se till att vi på ett klokt sätt strategiskt arbetar för att nå de klimatmål som är satta.

Jag tänker främst på att det är väldigt viktigt att vi i Europa gör allt vi kan för att nå vårt åtagande i Parisavtalet. Det gäller att vi visar världen att vi med en stark ekonomi och med en stark union som kan lagstifta kan kliva fram och verkligen tar täten och visar att vi klarar av det. Därför är det glädjande att vi med Fit for 55-paketet har tydliga mål att arbeta efter.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Frågestund

Anf. 75 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Romina Pourmokhtari och handlar också om konsumtionsbaserade mål.

Om jag har förstått det rätt vill regeringspartierna och Sverigedemokraterna prioritera att minska klimatutsläppen utomlands framför utsläppen här. Statsrådet Pourmokhtari har också uttryckt att Sverige ska vara världsledande på klimatarbete.

Under förra mandatperioden slöts en överenskommelse mellan alla partier om att införa ett mål för att minska våra utsläpp utomlands. Det var någonting som då ansågs vara helt världsledande.

Just nu rasar Sveriges klimatrykte i världen. Jag skulle därför vilja att miljö- och klimatministern berättar om hur det går med arbetet för att minska våra konsumtionsutsläpp. Vad gör regeringen?

Anf. 76 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Att vårt rykte skulle fallera utomlands stämmer inte. Det märker jag varje gång jag är utomlands och förhandlar. Man ser Sverige som den starka parten som har gått före, har haft hög takt och fortsätter att ha hög takt men som saknar elen.

Det är det vi främst diskuterar. Hur ska vi fasa ut fossila bränslen, och hur ska vi bygga upp en elkonsumtion som kan möta vår omställning där transportsektorn i rasande fart ställer om till el och där till och med industrin i rasande fart ställer om till el?

Vi är landet som har uppfunnit fossilfritt stål. Vi är landet med Volvo och Scania som bidrar till omställning världen över med lastbilar som inte brummar ut avgaser. Det är Sverige utomlands. Det ska det inte råda någon tvekan om.

Vad vi gör är att vi helt enkelt ser att man inte är ett föredöme om inte andra tar efter. Hur kan vi bidra till att fler tar efter? Det kan vi inte minst göra genom att svenska företag exporterar rena produkter och tjänster.

Men vi kan också göra det genom att utveckla vårt klimatbistånd och dela med oss av alla de lärdomar och kunskaper vi har om hur man ställer om på riktigt. Det är ett arbete som jag tycker att alla i riksdagen ska vara väldigt stolta över.

(Applåder)

Tystnadskultur inom socialtjänsten

Anf. 77 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! I min hemstad Göteborg konstaterade man för två år sedan att det finns stora problem med tystnadskultur hos socialtjänsten. Det handlar, om man ska vara lite frank, om klaner som direkt eller indirekt påverkar personalen i socialtjänsten att inte agera eller inte berätta om missförhållanden.

För att komma till rätta med de problem som vi i dag har i våra utsatta områden måste vi krossa den här typen av klaner. Då måste socialtjänsten tillsammans med polis, skola och andra samhällsaktörer vara en viktig del, och då måste vi komma till rätta med tystnadskulturen.

Därför är min fråga till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall vilka åtgärder som hon tänker vidta för att komma till rätta med denna osunda kultur.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Frågestund

Anf. 78 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket för en angelägen fråga!

Jag reser väldigt mycket runt i landet, träffar socialtjänster och får det väldigt tydligt beskrivet för mig vilken tuff arbetsmiljö och arbetssituation man har. Jag har också flera gånger varit i Göteborg.

Detta är otroligt viktigt att komma till rätta med. Därför gör regeringen en rad olika saker. Det handlar bland annat om en proposition när det gäller att kunna använda ordningsvakter på plats i kommunhusen och på socialtjänsten. Det är på väg fram regler om skärpta straff när det gäller just brott mot socialtjänstpersonal.

Det gäller tilläggsdirektiv om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet. Det gäller att skärpa straffen för hot och våld mot tjänsteman, och det kommer också att införas ett nytt brott som tar sikte på förolämpningar mot tjänstemän. Det är många både långsiktiga och kortsiktiga åtgärder på väg fram.

Jag vill samtidigt understryka att det är ett långsiktigt förebyggande arbete som bygger tillit som på sikt är det enda möjliga.

Reglerna för arbetskraftsinvandring

Anf. 79 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Malmer Stenergard. Det gäller förändringarna för arbetskraftsinvandringen.

Vi vet att flera remissinstanser haft invändningar mot förslagen vad gäller en arbetskraftsinvandring med högre lönekrav. Ett sätt att tillmötesgå dessa invändningar och möjliggöra arbetskraftsinvandring i yrken där efterfrågan inte kan mötas av inhemsk arbetskraft är att skyndsamt införa undantagsregler inom relevanta bristyrken, vilket också finns angivet i Tidöavtalet.

Det kommer dock att gå tre månader mellan det att det högre lönegolvet införs och att den nya utredningen presenterar förslag för relevanta undantag. Om det visar sig att det uppstår stora utmaningar för svensk kompetensförsörjning inom exempelvis de gröna näringarna, är då ministern beredd att agera mer skyndsamt än brukligt? Det handlar om att använda att snabbspår för att undantagen ska kunna tillämpas så snabbt som möjligt.

Anf. 80 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Camilla Rinaldo Miller, för frågan!

Det är precis som framhålls här att vår förändring av arbetskraftsinvandringen nu sker i två steg. Det är först ett höjt försörjningskrav på 80 procent av medianlön. Anledningen till att vi inte lägger det fullt ut på medianlön är att den proposition som lades fram av den förra regeringen inte innehöll några möjligheter till undantag, och det är en brist.

Därför lägger vi försörjningskravet lägre. Vi bedömer att det är på en rimlig nivå som inte kommer att slå alltför hårt mot några branscher. Sedan

rullar vi ut steg två. Då tar vi emot en utredning där målsättningen är medianlön men med möjlighet till undantag för exempelvis branscher eller vissa regioner. Det är viktigt att utredningen får jobba i lugn och ro och att den kommer fram med ett genomarbetat förslag.

Den här reformen är viktig. Det är inte rimligt att man kommer från andra sidan jorden för att jobba med att till exempel städa eller som tidsningsbärare. Det är jobb som jag bedömer att det finns personer här som borde kunna utföra men där det inte lönar sig tillräckligt att ta de jobben i dag. Därför är det viktigt att vi parallellt med detta också genomför en bidragsreform så att det lönar sig bättre.

Samråd mellan Arbetsförmedlingen och arbetstagarorganisationerna

Anf. 81 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Praktik, arbetsträning och subventionerade anställningar är viktiga verktyg för att människor som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete. Samtidigt är det otroligt viktigt att de subventionerade anställningarna, våra skattepengar, inte utnyttjas av oseriösa eller rentav kriminella aktörer.

Därför är samråden mellan Arbetsförmedlingen och arbetstagarorganisationerna otroligt viktiga för att hindra fusk och för att upprätthålla kontroll. Jag undrar på vilket sätt Sverige blir ett bättre och tryggare land av att regeringen och Sverigedemokraterna tar bort den statliga finansieringen för dessa samråd.

Anf. 82 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Tack för frågan!

Fusk och fel, bedrägerier och grov kriminalitet, håller på att äta sig in i den svenska samhällskroppen. Det kräver en omfattande samling för att se till att de aktörer som inte sköter sig ska puts väck och brott ska lagföras.

Vi vet om att det till och från kan förekomma att även aktörer under arbetsmarknadspolitiken brett sett kan begå brott. Oseriösa aktörer har ändå fått rätt att förmedla en tjänst ute på en arbetsplats. Detta har Arbetsförmedlingen till uppdrag i sin myndighetsutövning att kontrollera.

Det är helt centralt att detta sker på myndighetsnivå och att det är Arbetsförmedlingen som har till uppgift att bekämpa fusk och fel. Men vi inför också andra förändringar i arbetsmarknadspolitiken. Till exempel släpper vi fram etableringsjobben där just facken är en viktig spelare.

Föräldraavdraget

Anf. 83 MONA OLIN (SD):

Fru talman! Min fråga går till Camilla Waltersson Grönvall.

Den 1 januari 2023 infördes föräldraavdraget genom propositionen om stärkt rätt till assistans. Syftet var att föräldraavdraget skulle generera mer enhetliga bedömningar, och barn skulle beviljas assistans i större utsträckning än tidigare.

Sverigedemokraterna lyfte i sin följdmotion fram att det var ett steg i rätt riktning men att det fanns risk för att de nya förslagen skulle kunna

generera en mer restriktiv riktning än innan. Dessa farhågor lyftes även av jurister och funktionsrättsrörelsen i stort.

Det visade sig finnas fog för oron. Barn har nu fått assistans beviljad i mindre utsträckning än före lagförändringen, eftersom föräldraavdraget nu i stället räknas dubbelt. Det är tydligt att vi från riksdagen måste agera.

Vad avser ministern att göra för att förändra den situation som har uppkommit för barn i behov av personlig assistans?

Anf. 84 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för frågan! Det här är, som jag tidigare i dag har sagt i denna talarstol, en väldigt viktig fråga för regeringen. Det handlar om att kunna säkerställa tryggheten i den personliga assistansen, inte minst för alla de familjer och föräldrar som vi i dag vet kämpar så hårt.

Den tidigare regeringen tog initiativ till denna lagstiftning, och intentionen var att införandet av stärkt assistans och föräldraavdrag skulle leda till att fler barn skulle få rätt till assistans och att barn som redan hade assistansersättning skulle kunna beviljas fler timmar.

När vi nu har fått uppgifter som pekar åt ett annat håll har regeringen gett Försäkringskassan i uppdrag att utreda och återkomma med en rapport. Vi kommer att återkomma när denna rapport redovisas om fler insatser behöver göras och fler åtgärder behöver vidtas.

Integration av ukrainska flyktingar

Anf. 85 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Min fråga går till arbetsmarknadsminister Johan Pehrson.

Kriget i Ukraina rasar, och Sverige har tagit emot många flyktingar därifrån. Min fråga till arbetsmarknadsministern är därför: Hur arbetar regeringen för att de som nu har kommit hit ska få en chans att lära sig svenska och, inte minst, komma in på arbetsmarknaden?

Anf. 86 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Få saker är viktigare än att Ukraina vinner det krig som landet befinner sig i. Den kamp Ukraina för är också Sveriges kamp för frihet och fred.

Med det sagt är jag, och jag hoppas också hela kammaren, stolt över att vi hjälper människor från Ukraina som är på flykt. Hela Europa, och många andra oss närstående partner, gör detta. Regeringens satsar konkret på att förstärka sfi så att fler från Ukraina får en chans att lära sig svenska. Vi satsar både med möjligheter och resurstillskott.

Vi har sett till att öppna upp för svenska som andraspråk så att människor kan få detta betyg som är så viktigt om man till exempel vill jobba inom vården, där vi vet att det finns behov i Sverige som man kan tillgoda. Så sent som i fredags beslutade ESF-rådet att det ska satsas ytterligare över 300 miljoner kronor kommande år på insatser för ukrainska flyktingar så att de ska få språket och möjligheter till arbete.

Frågestund

Anf. 87 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall. På ett HVB-hem i Norrbotten upptäckte Ivo att det under en längre tid förekommit droger och alkohol samt brister i kompetens hos personalen. I Skaraborg fann Ivo att personal inte hade visat utdrag ur belastningsregistret och att personal gav läkemedel till unga utan beslut om egen vård.

Enligt Ivo har HVB-hemmen ett nytt arbetssätt, och det har till följd att personal inte får titta i ungdomars väskor om inte ungdomarna själva går med på det. Personalen menar att de varken kan ta ifrån unga deras mobiler eller hindra dem från att föra in droger eller vapen på HVB-hem.

Min fråga är därför: Vad avser regeringen att göra för att komma till rätta med de uppdagade problemen?

Anf. 88 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för en oerhört viktig fråga!

Jag vill börja med att säga att jag ser väldigt allvarligt på situationen inom HVB-vården. Vi vet att det förekommer droger, hot och våld och att personalen har svårt att agera för att få stopp på detta.

Det är viktigt att se HVB som *en* del av hela den samlade svenska barn- och ungdomsvården, och den ser just nu regeringen över. Det finns anledning att se över regelverket och att utreda om personalen på HVB bör få utökade befogenheter som en del av detta.

Jag inväntar just nu utredningen Barn och unga i samhällets vård, som ska lämna sitt betänkande inom några veckor. Utredningen har bland annat tittat på flera saker och frågor som har påverkan på tryggheten och säkerheten på HVB. Jag kommer att i närtid återkomma när det gäller denna fråga.

Förslag i utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring

Anf. 89 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! För ungefär två veckor sedan kallade arbetsmarknadsministern till pressträff. På pressträffen lät han meddela att regeringen har för avsikt att under 2024 gå fram med ett förslag om att införa en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring.

Förslaget bygger på de resultat som presenterades i slutbetänkandet SOU 2020:37 *Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen*. Detta är ett stort betänkande på över 900 sidor, och en rad olika förslag tas upp. Det mest omfattande förslaget är att arbetsvillkoret ska ersättas med ett inkomstvillkor, men det finns exempelvis även förslag om att beräkningsreglerna ska ändras från en dag- och veckobaserad ersättning till en månadsbaserad ersättning. Framför allt föreslås en nedtrappning av ersättningen efter 100 dagar och ännu en efter 200 dagar.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är om regeringen avser att gå vidare med de andra förslag som presenteras i SOU 2020:37, exempelvis nedtrappningen. Om så är fallet – när kan riksdagen förvänta sig att förslagen hamnar på riksdagens bord?

Fru talman! En stark arbetslöshetsförsäkring är viktig i en tid då man kan misstänka att man kan råka ut för arbetslöshet. Om man drabbas av detta ska vi se till att det blir en snabb omställning på väg till ett nytt arbete; det är viktigt.

Vi har en tanke i Sverige om att göra människor kompetenta och se till att de får en förmåga till ett nytt jobb snarare än att vi ska vakta så att varje jobb är kvar till vilket pris som helst. Vi har en dynamisk arbetsmarknad, och detta är någonting som parterna har drivit på. Vi är väldigt glada för det.

Utredningen fick ett starkt välkomnande av de flesta av parterna på arbetsmarknaden. Regeringen går nu vidare med utredningen. Frågan har varit aktuell i tio års tid. Det handlar om att se över frågan att gå över till ett system med inkomst.

Man tittar också på hur fler ska kunna omfattas med olika grader av intrappning men också uttrappning. Det är riktigt att arbetslöshetsförsäringen ska vara en studsmatta vidare för en individ under en tid av omställning. Det får inte bli så att man blir kvar hos Arbetsförmedlingen längre än nödvändigt, och därför är det viktigt att vi också ser över en viss avtrappning.

Jag vill dock inte föregripa den delen av utredningen. Vi jobbar på propositionen, och den kommer att komma. Jag ser fram emot motionssvaren på densamma.

Moskéers roll i det svenska samhället

Anf. 91 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! I Malmö planerar man att bygga ännu en moské i Rosengård. Precis som för många andra moskéer är det oklart vilka finansieringskällorna är och om pengarna kommer från främmande makt.

Under korankrisen uttryckte nästan alla moskéer att yttrandefriheten skulle begränsas för att förbjuda koranbränningar. Det finns flera exempel genom åren där moskéer har upprätthållit ett kulturellt utanförskap genom att sprida värderingar som är främmande i Sverige. Det finns exempel på moskéer som har kopplingar till regimen i Iran, till Muslimska brödrskapet eller till någon annan organisation eller något land som driver en fientlig politisk agenda i Sverige.

Min fråga till integrationsministern är därför: Hur kommer ministern att agera för att motverka moskéernas negativa påverkan på samhället?

Anf. 92 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Regeringen arbetar för att säkerställa att medel inte går till vare sig organisationer eller föreningar som främjar extremism eller som undergräver demokratin och agerar i strid mot våra grundläggande värderingar uttryckta i Sveriges rikes grundlag.

Regeringen har aviserat att vi kommer att utreda ett förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på hela civilsamhällets område. Det är centralt för att motverka extremism och den

verksamhet som har till grund att jobba för separatism snarare än inkludering och ett Sverige där vi håller ihop.

Detta är centralt för regeringen. Jag hoppas att vi kan återkomma i frågan i samband med den utredning vi har aviserat om att motverka denna typ av finansiering och se till att den inte blir möjlig.

Återvändande efter avslag på asylansökan

Anf. 93 MAGNUS RESARE (M):

Fru talman! Min fråga går till migrationsminister Maria Malmer Stenergård.

Debatten om återvändande för människor som fått avslag på sin asylansökan har väl knappast undgått någon. Att ett ja ska vara ett ja och ett nej ett nej känns i grund och botten som något alla borde vara överens om, men i praktiken har ett nej väldigt ofta bara inneburit en väg in i ett skuggsamhälle.

Det här problemet har enligt mig uppstått till följd av dels en obefintlig politik på området, dels en lika obefintlig vilja att skapa politiska lösningar på problemet. Men det har också skett i kombination med att många länder vägrat att ta emot sina medborgare när dessa blivit utvisade.

Jag vill därför fråga migrationsministern: Hur ser arbetet med återvändande ut i dag?

Anf. 94 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Tack, Magnus Resare, för en väldigt viktig fråga!

Återvändandet har varit otroligt eftersatt under tidigare regeringar. Vi tar nu ett helt nytt grepp i den svenska regeringen med en så kallad whole-of-government approach, där Justitiedepartementet och Utrikesdepartementet samarbetar för att kunna tala med samma röst när vi träffar de länder som ännu inte tar emot sina egna medborgare trots att detta är en folkrättslig skyldighet.

Under ordförandeskapet i EU var vi också drivande för att EU skulle använda alla till buds stående medel, till exempel viseringsrestriktioner, gentemot de länder som inte tar emot sina egna medborgare.

Som bekant använder vi också biståndet som ett påtryckningsmedel mot de länder som inte samarbetar med oss. Det är ganska stötande när man som stat tar emot bistånd på omfattande nivåer samtidigt som man inte vill samarbeta med oss.

Vi ser försiktiga resultat, men regeringen kommer att fortsätta arbeta enträget. Jag träffade i förra veckan representanter för Somalia, både i Nairobi och här i Sverige, för att trycka på dem.

Klimatmålen i återhämtningsplanen

Anf. 95 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! SD-regeringen har på ett år inte gjort Sverige friare utan farligare och fattigare. SD-regeringen har nu möjlighet att innan 2026 få loss 38 EU-miljarder till Sverige och svenska folket. Det är ganska mycket pengar. Beloppet är nästan lika stort som reformutrymmet i den budget som SD-regeringen själv har lagt fram i år.

Det här bygger dock på att Sverige når målen i den återhämtningsplan som är godkänd av EU-kommissionen sedan ett år tillbaka. Där måste 44,4 procent komma från klimatåtgärder. Samtidigt lägger miljöministern fram en budget där man med berått mod ökar de svenska utsläppen.

Hur ska miljöministern se till att Sverige når de mål som finns i återhämtningsplanen och att Sverige får loss 38 EU-miljarder?

Anf. 96 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! 38 EU-miljarder – det är fantastiskt vilka pengar som finns att tillgå när man har ett starkt samarbete i den fantastiska Europeiska unionen.

Det är bara synd att man inte väljer att ta till sig av de fakta som råder i detta ärende, exempelvis att det är hälften av dessa miljarder som rör klimatsatser. Detta är inte pengar som rör klimatet generellt, utan detta är återhämtningspengar från unionen för ens arbete. Det finns många länder som byter regering, så även Sverige. Då är det helt enkelt så att finansministern talar med kommissionen om vad den nya planen är och hur den nya regeringen avser att arbeta för att få ut pengar ur återhämtningsfonden.

Man behöver alltså inte oroa sig över dessa 38 EU-miljarder. Vi i regeringen kommer att göra det vi kan för att övertyga kommissionen om att de insatser vi gör, både för att värna återstarten av vårt samhälle och för att värna klimatet, ska finansieras med de medel som finns att tillgå.

Dessutom ser jag inga sverigedemokrater här på statsrådsbänken, så jag betackar mig för kommentarer som SD-regering.

Strålsäkerhetsmyndighetens beredskap för ny kärnkraft

Anf. 97 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I tisdags lämnade regeringen över propositionen *Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg* till riksdagen. För första gången på fyra decennier tas nu initiativ för ny kärnkraft i Sverige. Kortfattat handlar detta första steg om att riva upp de lagstiftningsbegränsningar som i dag finns, som att det bara får finnas tio reaktorer i drift och att kärnkraft bara får finnas på tre ställen – begränsningar som tillsammans med den energipolitik som tidigare regeringar fört har föranlett såväl nedläggning av reaktorer som uteblivna investeringar i nya.

Men den kärnkraftsfientliga politiken är nu ett minne blott. Jag vill därför fråga klimat- och miljöministern hur regeringen säkerställer att Strålsäkerhetsmyndigheten har vad som krävs för denna stundande kärnkraftsboom.

Anf. 98 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det gläder en liberal att få vara en del av en regering som äntligen tar tag i denna fråga och ser till att Sverige inte bara kommer med starka företag och entreprenörer som hittar på lösningar för klimatet, inte bara kan ställa om energin till vägtransporter, hushåll och alla möjliga delar av vårt samhälle till el, utan också ser till att elen finns där. Då är det jätteviktigt att vi, precis som ledamoten nämner, städar bort alla de hinder som har rests för kärnkraft i Sverige – men också ser till att värna säkerhetsaspekten.

Vill man ha mycket kärnkraft ska man put your money where your mouth is och se till att också investera i säkerheten. Det gör den här regeringen. Vi tillskjuter rejäla medel till Strålsäkerhetsmyndigheten, som på olika sätt arbetar med att analysera lagstiftningen, läget för kärnkraft i Sverige och hur vi kan se till att upprätthålla den säkerhet vi behöver.

Det korta svaret på frågan är finansiering. Vi tillskjuter goda medel.

Socialtjänstens brottsförebyggande arbete

Anf. 99 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Allas vår trygghet hotas av den grova organiserade brottsligheten. Barn rekryteras in i gängkriminalitet och blir både offer och förövare i det blodiga gängkrig som nu rasar.

Dagens situation är resultatet av många år av undfallenhet, naivitet och misslyckad rödgrön politik. Det är en enorm uppgift att nu vända denna utveckling och få till en bättre situation. Men det går. Socialtjänstministern har sagt att det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas lika systematiskt och effektivt som det brottsbekämpande arbetet. Jag välkomnar de många initiativ som statsrådet redan har tagit för att göra verklighet av detta, såsom arbetet med att se över socionomutbildningen och att få sociala insatsteam på plats.

Jag vet att socialtjänstministern i går samlade medarbetare från socialtjänster runt om i Sverige för ett samtal om det allvarliga läge vi nu befinner oss i. Kan statsrådet berätta vad som framkom på det mötet? Fick statsrådet några nya inspel om vilka åtgärder som kan vidtas för att ytterligare stärka socialtjänsten i dess viktiga arbete med att stoppa nyrekryteringen till gängen?

Anf. 100 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, Johan Hultberg, för den här frågan!

Precis som ledamoten beskriver är situationen oerhört allvarlig. De sista veckorna har den nått nivåer som vi trodde att vi aldrig skulle kunna uppleva. Mot den bakgrunden krävs att vi nu samlar oss nationellt, att vi sätter oss över partigränser och arbetar med alla goda resurser som finns i landet.

Därför samlade jag i går tillsammans med SKR för första gången Sveriges alla socialtjänster. Regeringen, SKR och Sveriges samlade socialtjänster hade ett första möte – men inte det sista. Jag blev väldigt tagen av de beskrivningar som kom fram och som pekade på den utsatthet som finns. Man lyfte avhoppbarverksamheten, vilket vi tog till oss av. Regeringen arbetar nu för att få till en nationell avhoppbarverksamhet så att det ska vara samma kvalitet och jämlikhet över hela landet.

Den nya, förebyggande socialtjänstlagen, fick jag till mig, är oerhört efterfrågad. Det ger lite extra energi att jobba för att få fram den så fort som möjligt.

Anf. 101 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Min fråga vänder sig till klimatminister Pourmokhtari.

Vi befinner oss i en tid när nya rekord i fråga om värme både i luften och till havs, och även i antalet larmrapporter, duggar tätt.

Vi ser också hur kritiken över bristande klimataktion, inte minst från den svenska regeringens sida, är vanligt förekommande från myndigheter och i medierna. Ofta svarar klimatministern att hon kommer att sköta detta lugnt på egen hand, att det finns en plan, att det inte finns någon anledning till oro, att det finns en effektiv klimatpolitik. Självförtroendet är gott. Men svaren på hur detta ska gå till är få.

I höst planeras en klimathandlingsplan, som sig bör, men frågan är vad den ska innehålla. Är det där vi kommer att få svar på det som regeringen måste leverera, nämligen en riktig klimatpolitik?

Anf. 102 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Ja, det finns mycket man vill göra för att rädda klimatet. Jag märker, som alla, den ökande globala snittemperaturen. Den märks inte minst i att våra världshav värms upp, och det får enorma effekter genom att bland annat driva på den utveckling vi har sett de senaste månaderna. Det är en allvarlig situation. Och i en allvarlig situation är det viktigt att reflektera över vad planen är för att klara av de mål som Sverige har om nettonoll år 2045 och nettominus därefter.

Varje dag träffar jag representanter för kommuner, industrier och företag – alla möjliga som bidrar till utsläpp i Sverige. De säger att de har planen, de vet vad de ska göra, de står redo, men de saknar elen. De står i elkö.

Därför behöver regeringen allra främst se till att vi kan elektrifiera vårt samhälle. Det gör vi bäst genom att plocka undan de hinder som tidigare regeringar har rest för kärnkraft i Sverige. Vi gör det genom att se till att det finns pengar för att godkänna fler havsbaserade vindkraftsparker än vad tidigare regeringar någonsin har gjort. Och vi gör det genom att utveckla vårt internationella ansvar i att se till att Sverige inte bara är ett föredöme utan att fler också tar efter.

Orsakerna till gängbrottsligheten

Anf. 103 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Fru talman! Gängkriminaliteten, dödsskjutningarna och sprängningarna är på en helt annan nivå i Sverige jämfört med våra nordiska grannländer. Sedan den 1 oktober i år kan polisen avlyssna i preventivt syfte. Vi kommer att införa visitationszoner och möjligheten att vittna anonymt. Vi ska ha dubbla straff för gängkriminella. Ungdomsrabatten ska bort, och vi kommer att göra det olagligt att vara med i ett kriminellt gäng.

Förebyggande insatser är också viktiga. Men förra året hade Finland två dödsskjutningar, Danmark hade fyra och Norge hade fyra. Sverige hade 63.

Menar statsrådet Johan Pehrson att detta beror på att Sverige har lagt avsevärt mindre resurser på brottsförebyggande åtgärder, sociala insatser och integration, eller kan kriminaliteten i Sverige helt enkelt ha andra orsaker?

Anf. 104 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Kriminaliteten får nog anses bero på en mängd saker. Under 10–20 års tid har naiviteten helt enkelt varit för omfattande. Man har inte sett vad som har skett, och man har inte velat ta till sig det faktum att den typen av nätverk har härjat fritt. Det har varit fråga om för svaga verktyg för svensk polis, irrelevanta straff och avsaknad av nödvändiga tvångsmedel.

Nu genomför regeringen mängder av åtgärder. Förutom de som nämndes av frågeställaren går vi fram med förslag om utökad kameraövervakning. Det är ett viktigt verktyg enligt polisen, och det är helt nödvändigt för att effektivisera i detta svåra läge.

Vi är helt övertygade om betydelsen av sociala insatser som sätts in tidigt, avklarad skolgång och meningsfull fritid. Jag nämnde tidigare att unga män och kvinnor ska söka sig till civilsamhället i form av idrott och kultur, göra saker och skaffa mening i livet. Det förebyggande arbetet behöver också förstärkas parallellt med tuffa insatser direkt mot gängen.

Sjuk- och aktivitetsersättningen

Anf. 105 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Jag vet att socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall är väl medveten om att många personer med funktionsnedsättningar har låg inkomst. Ersättningen i sjuk- och aktivitetsersättningen ligger långt under alla lönenivåer.

Jag förstår att regeringen vill vara tydlig med arbetslinjen; alla som kan arbeta ska arbeta. Det tycker också jag som är socialdemokrat. Men jag förstår inte varför regeringen så tydligt straffar dem som faktiskt inte kan arbeta. När regeringen nu ska införa ett åttonde jobbskatteavdrag får också pensionärerna ett höjt grundavdrag, men den som på grund av en funktionsnedsättning inte kan arbeta får inga avdrag. De människor som har allra svårast att få pengarna att räcka månaden ut missgynnas när regeringen sänker skatten för alla andra.

Varför tar inte regeringen bort den helt orimliga och oerhört orättvisa funkisskatten?

Anf. 106 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Situationen för människor med funktionsnedsättningar är en viktig fråga för regeringen. Vi arbetar brett med att säkerställa att en rad olika delar, inte minst inom den så viktiga LSS, ska säkras och fastställas. Det här handlar också om den personliga assistansen. Vi jobbar nu med frågan om ett statligt huvudmannaskap.

Sammanlagt handlar det om att se över hela situationen när det gäller människor med funktionshinder. Vi kommer att återkomma med en översikt av situationen.

Frågestunden var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Frågestund

§ 14 (forts. från § 12) Svar på interpellation 2023/24:36 om neddragningar inom folkbildningen

Svar på
interpellationer

Anf. 107 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Det är ju demokratins högborg som vi befinner oss i. Den ena debatten avlöser den andra, och de går in i varandra.

För den som tittar och lyssnar handlar debatten om vikten av folkbildning. Interpellanten har ställt en väldigt bra fråga, tycker jag, nämligen hur idrottsrörelsen kommer att påverkas av de omprioriteringar och omfördelningar som sker i regeringens budget. Eftersom det kom en följdfråga från interpellanten och ledamoten Wallentheim vill jag vara tydlig med att när det gäller studieförbundet Sisu Idrottsutbildarna kommer det i kommande beslut om regleringsbrev till 2024 att specificeras att det inte kommer att göras någon minskning av dessa medel.

Bakgrunden är naturligtvis att idrottsrörelsen i bred mening spelar en avgörande och stor roll och att det också, givet den samhällsutveckling som vi har just nu, är väldigt viktigt att barn och ungdomar har god tillgång till fritidsaktiviteter och att det finns idrottsledare som kan utbildas av i det här fallet studieförbundet Sisu. Det spelar en väldigt viktig roll, inte minst med tanke på den fasansfulla samhällsutveckling vi har med den växande gängkriminaliteten och de skjutningar och sprängningar som vi ser just nu. Därför känns det som en mycket viktig prioritering att se till att det finns gott om fritidsaktiviteter för barn och ungdomar och att idrottsledare, fotbollstränare, handbollstränare och gymnastiktränare har möjlighet att ta del av olika typer av utbildningar. Jag vill verkligen understryka detta i mitt svar.

Anf. 108 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaren!

Jag är tacksam över att regeringen och utbildningsministern ändå ger ett så tydligt svar på hur man ser på idrotten och idrottens viktiga betydelse för Sverige, framför allt i det läge som vi befinner oss i just nu.

Jag tycker dock inte att svaret föll ut helt som jag önskade. I min fråga i slutet av mitt förra inlägg betonade jag frågan om varför man gör skillnad på de olika studieförbunden, för precis som vi hörde utbildningsministern säga är idrotten och idrottens förutsättningar viktiga i det läge som är nu. Där ser jag att alla studieförbunden spelar en otroligt stor roll.

Vi vet alla härinne att studieförbunden och folkbildningen i stort bidrar till att bygga ett starkt samhälle som skapar mötesplatser för människor att träffas, utbyta idéer och bygga sociala nätverk.

Folkbildningen, genom både våra folkhögskolor och våra studieförbund, stöder också integrationen och inkluderingen genom att erbjuda utbildning, kulturella aktiviteter, studiecirklar med mera. Det främjar förstå-

else och respekt för andra kulturer och andra människor, vilket är en viktig del för att skapa ett samhälle av mångfald där alla känner sig välkomna och delaktiga.

När det sedan kommer till det brottsförebyggande arbetet, som är extra intressant för mig eftersom jag också är ledamot i justitieutskottet, vill jag betona att folkbildningen också spelar en viktig roll här, och så även studieförbunden. Genom att erbjuda meningsfulla och utvecklande aktiviteter för barn och unga och, ska tilläggas, unga vuxna minskar ju studieförbunden risken för att individer hamnar i kriminalitet. Det var framför allt mot denna bakgrund som jag ställde den här interpellationen. Jag ville lyfta fram idrottens stora betydelse för folkhälsan men också för samhällsgemenskapen.

Vi vet också att folkbildningen är till för att stärka individens självkänsla och självförtroende. Forskning visar också att den har stor betydelse för att minska risken att involveras i kriminella aktiviteter.

Även om Sisu nu kommer att undantas, vilket jag ser som positivt, menar jag att även de andra studieförbunden bör undantas. Även de spelar ju en viktig roll för folkhälsan och för mycket av det andra som har nämnts.

Vad är det då som gör att regeringen gör skillnad på studieförbund och studieförbund? Är det kanske inte så att det vore ärligare av utbildningsministern och regeringen att erkänna att det är Sverigedemokraterna som ännu en gång har fått sin vilja igenom när det gäller att försöka strypa Socialdemokraternas möjligheter till existens?

Det här är något som kommer att slå hårt mot ABF, alltså Arbetarnas bildningsförbund, vars värderingar sammanfaller med vår rörelses. Där kan vi utveckla våra medlemmar till att bli ledare, få diskutera politik och kunna ta en stark ställning i samhället.

Neddragningen som görs på studieförbunden och den här attacken kommer att påverka ABF men även andra studieförbund. Så trodde jag att det även skulle vara med Sisu. Därför ville jag prata just om idrotten och hur viktig den här. Detta är nämligen något som jag ansvarade för under förra mandatperioden och som ligger mig varmt om hjärtat.

Med den bakgrund som utbildningsministern har gett och anledningarna till att man nu undantar Sisu tycker jag att även de andra studieförbunden ska falla under samma ramar.

Ännu en gång vill jag fråga: Vad är det som gör att regeringen gör skillnad på studieförbund och studieförbund?
(Applåder)

Anf. 109 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Ministern säger här i talarstolen att det är väldigt viktigt att ungdomar har god tillgång till fritidsaktiviteter. Och Anna Wallentheim pekar mycket riktigt ut den sverigedemokratiska agendan att vilja avliva ABF. Den som förstår vad som är i görningen här kan se att ministern går Sverigedemokraternas ärenden när han kapar en tredjedel av verksamheten i studieförbunden.

För ABF:s del handlar det om 24 000 aktiviteter – studiecirklar, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet – som inte kommer att bli av om budgeten går igenom. Jag ska ta några exempel. Det handlar om teaterskola för barn i Lillhärdal i Härjedalen. Det handlar om Danskompaniet i Östersund och deras samarbete med 250 barn och ungdomar. Det

handlar om läxhjälp för elever i grundskolan i Vårby gård och Flemingsberg. Det handlar om 60 danscirklar tillsammans med Fryshuset här i Stockholm. Det handlar om en mobil kulturverkstad, en integrationsfrämjande verksamhet i tre bostadsområden med ungdomar 10–15 år gamla, och så vidare.

Om ministern står fast vid uttalandet att det är viktigt, till och med väldigt viktigt, att ungdomar har god tillgång till fritidsaktiviteter borde han upphöra med att gå Sverigedemokraternas ärenden och avliva studieförbundens möjlighet att göra just det han vill göra.

(Applåder)

Anf. 110 ISAK FROM (S):

Fru talman! Mats Persson hade chansen, men han svarade inte på en enda fråga som jag ställde. Jag tror inte att han kommer att göra det heller, för det är ju svårt för Mats Persson att faktiskt försvara det som regeringen nu genomför.

Låt oss då knyta an till Anna Wallentheims interpellation om folkhälsa.

På 80-talet hade Västerbotten högst dödlighet i landet i hjärt-kärlsjukdomar. Norsjö, som jag kommer från, hade högst dödlighet i hjärt-kärlsjukdomar i Västerbotten.

Samhället, företagen och regionerna men framför allt också studieförbunden Vuxenskolan och ABF, som hade lokaler på plats, gjorde stora insatser för att bilda befolkningen i att äta rätt och träna och om betydelsen av kostvariation, att kanske inte äta palt varje dag även om palt är gott.

Det här har gjort att Västerbotten i dag har samma resultat när det gäller hjärt-kärlsjukdomar som Halland, som 1980 var bäst i landet. Det är folkbildningen som har bidragit till det. Det är folkbildningen som runt om i landet bidrar till bättre folkhälsa. Det är samma folkbildning som den här regeringen vill kapa vid fotknölarna.

(Applåder)

Anf. 111 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Medan ministern betonar de betydande statsbidragen till folkbildningen och idrottens roll som en brobyggare för allt från integration till brottsförebyggande åtgärder verkar det finnas en dissonans när det gäller förståelsen av folkbildningens och idrottsrörelsens sammankoppling.

Trots regeringens påstådda stöd var nyheter på idrottsområdet påfallande frånvarande i regeringens budget, vilket Riksidrottsförbundet pekar på i ett pressmeddelande med rubriken ”Idrottssatsningar saknas i budgeten”.

Riksidrottsförbundet har klart och tydligt lyft fram att större satsningar behövs för att ge utrymme åt idrotten. Faktum är att en fjärdedel av idrottsföreningarna känner av brist på idrottstid. Många stöter på hinder gällande tid och utrymme.

Ett tydligt budskap från Riksidrottsförbundet är ”utan plats ingen idrott”. Vi behöver innovativa, hållbara anläggningar. Statens roll här kan inte överskattas, särskilt med tanke på kommunernas ansträngda ekonomi. Ändå såg vi att anslagen till idrottsrörelsen var oförändrade i regeringens budget. Detta trots att kännedom om växande hälsoklyftor och den välgörande inverkan av fysisk aktivitet borde bidra till att ungdomar får större möjlighet till idrott.

Fru talman! Idrotten är inte bara en aktivitet. Den skapar värden, främjar folkhälsa, driver inkludering och berikar ungas fritid. Men den behöver resurser och stöd för att verkligen blomstra.

Avslutningsvis vill jag fråga utbildningsministern hur regeringen kan garantera att de indirekta effekterna av dessa budgetändringar inte kommer att underminera idrottsrörelsens omfattande roll inom folkbildningen och samhällsgemenskapen.
(Applåder)

Anf. 112 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Också jag konstaterar att jag hittills inte fått svar på de frågor som jag har.

Jag tänkte påminna om varför staten bidrar till folkbildningen. Det är för att stärka och utveckla demokratin, för att öka mångfalden och möjligheten för människor att påverka sin livssituation, för att skapa engagemang för samhällsutveckling på individnivå, för att jämna ut utbildningsklyftor, för att höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället och för att bredda intresset för kultur och öka delaktigheten i kulturlivet.

Detta gör man i folkbildningen genom studiecirklar, genom annan folkbildningsverksamhet och genom kulturprogram. Man gör det i hela vårt land, i varenda kommun – mycket tack vare ABF, som är de som finns i varenda kommun i hela vårt land.

Jag skulle vilja fråga statsrådet hur han tror att de syften som finns med folkbildningen uppnås framöver när en tredjedel av pengarna till studieförbunden försvinner och, som vi hörde Linus Sköld säga nyss, 24 000 aktiviteter brinner inne.

Anf. 113 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack till ledamöterna för utmärkta inlägg och bra frågor!

Det här är väldigt viktig verksamhet. Det är verksamhet som är en viktig del i den svenska demokratin och som ger människor möjligheter att växa.

Det är därför regeringen har gått fram med en riktad permanent höjning av anslagen till folkhögskolorna. Folkhögskolorna spelar en viktig roll i att ge fler människor möjlighet till en andra chans men också möjlighet att gå utbildningar som kan leda till jobb i framtiden. De är en viktig del av folkbildningen.

Samtidigt har regeringen gjort ett antal prioriteringar, som vi också pratade om i den förra debatten. Vi tycker att utbildning är väldigt viktigt, men i ett tufft ekonomiskt läge har vi också behövt göra en del tuffa prioriteringar. Det här är en sådan prioritering.

När det gäller idrotten är regeringens ambition, som jag framförde i mitt förra inlägg, att de anslagen inte ska påverkas därför att det finns en tydlig koppling till barns och ungdomars fritidsverksamhet och en tydlig koppling till situationen vi har i Sverige med utbredd gängkriminalitet och utbredd oro och otrygghet.

Fru talman! I övrigt får man intrycket att Socialdemokraterna har en retorik som inte riktigt rimmar med verkligheten.

De 100 miljonerna till folkhögskolorna har i den här debatten och den tidigare bemötts av Socialdemokraterna med att det inte räcker, att det de facto är en nedskärning och att det vi gör är att inte satsa på folkhögskolorna.

För en timme sedan presenterade Socialdemokraterna sin skuggbudget. Hur mycket mer pengar än regeringen satsar då Socialdemokraterna på folkhögskolorna? Jo, noll kronor mer än regeringen. Det vill säga att man accepterar den permanenta höjningen på 100 miljoner, och det välkomnar jag att Socialdemokraterna gör. Men de har en väldigt hård retorik om att de pengarna inte spelar någon roll och de facto inte är någon förstärkning. Om det är nu är så himla hemskt, varför har inte Socialdemokraterna lagt till nya pengar till folkhögskolorna eftersom det här är otillräckligt? Den frågan skulle vara intressant att få svar på.

Jag tycker att detta visar att när argumenten inte riktigt finns där blir retoriken väldigt tillspetsad och väldigt hård, men när man sedan tittar på de faktiska förslagen ser man att där inte finns så mycket substans. Det vill säga att i den här frågan var det mycket retorik, men när det kommer till kritan satsar inte Socialdemokraterna mer än regeringen gör.

Allra sist i det här replikskiftet vill jag säga att det här är en viktig verksamhet. Regeringen gör tydliga prioriteringar. Vi är i ett tufft budgetläge där alla hushåll runt om i Sverige vänder på alla slantar. Man sitter vid middagsbordet på kvällen och diskuterar vilka prioriteringar och vilka uppoffringar man behöver göra i hushållsekonomin. På samma sätt behöver politiken samlat göra tydliga prioriteringar. I det här fallet prioriterar regeringen utbildning väldigt högt, och där är inte minst folkhögskolorna en mycket viktig del.

Anf. 114 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Precis som under frågestunden har utbildningsministern en tendens att trixa lite med siffrorna när det gäller skillnaden mellan regeringens budget och vår budget.

Utbildningsministern är också medveten om att vi lade mer pengar i vår förra budgetmotion samt att vi faktiskt avvisar de nedskärningar ni gör nu. Därför blir det skillnad på våra budgetar, och därför kan vi ha den retorik som vi har.

Utifrån ministerns svar är jag faktiskt osäker på om han och regeringen ens vet vad ABF och de andra studieförbunden gör för skillnad för Sverige och för de individer som verkar här. Eftersom man undantar Sisu Idrottsutbildarna från nedskärningar utifrån deras roll att stödja folkhälsan, skapa sociala sammanhang, stärka integrationen och vara en del av det brottsförebyggande arbetet är min uppmaning till ministern och regeringen att ge sig ut i landet och se vad våra studieförbund gör varje dag. Folkbildningen handlar ju om att erbjuda kunskap och möjligheter till människor oavsett ålder, bakgrund och tidigare utbildning, och det är synd att regeringen inte ser detta.

Ännu en gång vill jag påpeka att jag är glad att Sisu undantas från detta, för jag tycker att inga neddragningar över huvud taget på studieförbunden ska ske. Jag vet att de i idrottsrörelsen var otroligt oroliga när det här nådde dem. Jag vet att de också är oroliga över det som min kollega nämnde tidigare – att det inte sker några andra idrottssatsningar.

Det är viktigt att man tar ett helhetsgrepp. Man kan inte säga att idrotten gör en sådan skillnad för att motverka brottslighet, för integration, för folkhälsan och så vidare och sedan inte se vad de andra studieförbunden gör. Det tycker jag är beklagligt.
(Applåder)

Anf. 115 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack till Anna Wallentheim och andra för debatten! Tack även för samsynen kring vikten av Sisu och den verksamhet som bedrivs där och vikten av inte minst idrottsrörelsen för våra barn och ungdomar och alla de idrottsledare – fotbollstränare, handbollstränare, gymnastiktränare eller vilka det må vara – som runt om i vårt land gör fantastiska insatser varje dag, ger våra barn och ungdomar något mer och något nytt och utmanar. Det är en fantastiskt viktig verksamhet. Det känns viktigt att det finns en stark politisk legitimitet och förankring när det gäller detta, och jag välkomnar att det finns ett brett stöd för det.

Jag välkomnar också att det finns ett brett stöd för att vi nu går fram med en permanent höjning av anslaget till folkhögskolorna. Det kommer att vara ett välbehövligt och viktigt tillskott för den verksamheten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2023/24:39 om studieförbundens insatser för integration på arbetsmarknaden

Anf. 116 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig hur jag avser att agera för att säkerställa att studieförbunden fortsatt kan erbjuda stöd till asylsökande och utrikes födda kvinnor och därigenom främja kompetensutveckling samt bidra till en mer hållbar och effektiv integration i det svenska samhället.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2024 att cirka 2,4 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till folkhögskolor och att cirka 1,7 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till studieförbund 2024. Det statliga stödet till folkbildningen föreslås därmed även framöver vara omfattande.

Fru talman! Det är Folkbildningsrådet som beslutar om de specifika villkoren för statsbidraget till folkbildningen. Det finns inget i regeringens styrning av statsbidraget som hindrar att studieförbunden fortsatt erbjuder stöd till asylsökande och utrikes födda kvinnor och därigenom främjar kompetensutveckling och bidrar till en mer hållbar och effektiv integration i det svenska samhället.

Vid sidan av statsbidraget till folkbildning arrangerar civilsamhället och andra aktörer många andra insatser för att ge bland annat asylsökande meningsfull sysselsättning i väntan på beslut om uppehållstillstånd. I budgetpropositionen för 2024 föreslår regeringen till exempel en förstärkning av medlen för tidiga insatser som riktar sig till bland andra asylsökande och personer med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Anslaget föreslås öka med 20 miljoner kronor 2024 och beräknas öka med 10 miljoner kronor 2025. Insatserna kan exempelvis handla om språkträning, nätverk

och kunskaper om det svenska samhället. Länsstyrelsen samordnar arbetet och beslutar om statsbidrag för insatserna, som vanligen utförs av civilsamhället.

Fru talman! Jag förstår att det minskade bidraget kommer att få konsekvenser och kräva omprioriteringar inom studieförbunden. Regeringen föreslår just därför en stegvis neddragning av det allmänna statsbidraget till studieförbunden för att ge dem tid att anpassa sig efter de nya förutsättningarna. Men jag vill här framhålla att det statliga stödet till studieförbunden även framöver kommer att vara omfattande och möjliggöra mycket viktig verksamhet runt om i landet.

Anf. 117 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret! Folkbildningen är inte bara en utbildningsform. Den är ett fundament i vår nationella identitet, med rötter som sträcker sig långt tillbaka i vår historia. Ända sedan 1900-talets tidiga år, då arbetare samlades i studiecirklar för att utbilda sig och kämpa för sina rättigheter, har folkbildningen utgjort en plattform för gemenskap, debatt och kunskapssökande.

Fru talman! Det är med studieförbunden som hjärta som denna folkbildningstradition, denna identitet, har formats och bevarats. Tack vare studieförbunden har miljontals svenskar funnit både gemenskap och en röst. Under 1900-talets början växte folkbildningen och studieförbund som Arbetarnas bildningsförbund fram parallellt med den svenska välfärdsstatens uppgång.

Studieförbunden har alltid varit en bro mellan medborgare från alla samhällsskikt. Studieförbunden erbjuder möjligheter för dem som kanske saknat formell utbildning under sina tidiga år eller för dem som önskar fortsätta sin läresa genom livet.

Fru talman! Studieförbunden är inte bara utbildningsinstitutioner. De är ställen där folkets röst ekar, engagemang tar form och folkets påverkan märks.

I dessa tider av snabb förändring, med teknologiska och samhälleliga utmaningar, har studieförbundens roll blivit än mer kritisk. Studieförbunden har anpassat sig till den digitala eran, med onlinekurser som erbjuder kvalitativ utbildning oberoende av geografisk eller socioekonomisk position.

Fru talman! Folkbildningen omfattar inte bara traditionella ämnen. Den betonar även kritiskt tänkande, medborgerligt engagemang och demokratins fortlevnad. Sådan utbildning är ovärderlig i en tid präglad av desinformation och polarisering.

Fru talman! Studieförbunden har varit en central pelare i integrationsprocessen, särskilt för asylsökande och utrikes födda kvinnor. Studieförbunden har agerat som brobyggare mellan nyanlända och det svenska samhället, särskilt under utmanande perioder som coronapandemin. Om vi ser tillbaka till 2016, då nästan 80 000 asylsökande kom till Sverige, ser vi att studieförbunden stod i första ledet och erbjöd möjligheter till utbildning och samhällsförståelse.

Fru talman! Statskontorets rapport från 2020 understryker studieförbundens betydelse. Den visar hur nyanlända tack vare studieförbundens insatser kunde integreras snabbare i det svenska samhället, övervinna utanförskap och sträva mot arbete och vidare studier. Trots denna insikt och

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

det tydliga behovet står studieförbunden nu inför potentiella nedskärningar. Om dessa blir verklighet kan budgeten för 2026 minska med en halv miljard från nuvarande nivåer. Detta kan hota progressen i integrationsarbetet och underminera vår tradition av livslångt lärande.

Med anledning av detta vill jag fråga utbildningsministern: Vad är det verkliga priset för dessa besparingar? Och varför riskerar vi att underminera studieförbundens ovärderliga arbete när deras betydelse är så uppenbar och erkänd?

Anf. 118 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! När kulturministern i förra veckan redogjorde för budgeten på kulturutskottets sammanträde kunde man läsa i ministerns presentation att bildning är en borgerlig kärnuppgift.

Fru talman! Jag är uppväxt med den bildade borgerligheten. Jag har alltid sett upp till den. Den har varit något eftersträvarsvårt för mig. Även om jag som vuxen inte alltid delat samhällsanalysen eller uppfattningen om vilka politiska reformer som behöver ske har respekten för borgerlighetens bildningsideal ändå varit stor hos mig – djupa och breda kunskaper inom språk, humaniora och kultur för att förädla människan och göra henne till en bättre samhällsvarelse, och ansvar, respekt och eftertänksamhet som kontrast till det snabba, vulgära och populistiska. Genom bildning vidgas perspektiven och förmågan att analysera.

Men var finns den bildade borgerligheten i dag? Jag kan i alla fall inte se den i Sveriges riksdag. Den här regeringen visar ingenting av det bildningsideal som dess företrädare höll så högt.

Vet den här regeringen ens vad bildning innebär? Att vara bildad är inte samma sak som att vara utbildad. Bildning står på många sätt i motsats till utbildning. Utbildningens mål är en bestämd och begränsad yrkeskompetens medan bildning syftar till att omvandla människan och hennes inre förmåga, tankefrihet och moraliska och etiska uppfattningar.

I en tid när arbetsmarknaden många gånger kräver mer än formell kunskap, ja, till och med särskilt efterfrågar det, tar den här regeringen ytterligare steg mot en materiell syn på kunskap. I en tid då demokratin hotas på många platser i världen och i Europa, när tilliten till vårt gemensamma minskar, när sprickan mellan stad och land ökar och när sammanhållningen blir allt viktigare, då slaktar regeringen en tredjedel av det som bär bildningen i stora delar av det här landet.

Jag är fullt medveten om att politikens uppgift handlar om att prioritera och att man inte kan lova allt åt alla, som det ofta uttrycks även om ingen någonsin vare sig tror eller har hävdad det. Men detta handlar om något helt annat.

Slakten har föregåtts av flera års kritik mot studieförbunden. Det är med Sverigedemokraterna i spetsen som neddragningar har drivits fram. Kritiken sägs utgå från att fusk med anslagen har förekommit. Vi socialdemokrater är de första att säga att fusk inte får förekomma, och vi välkomnar de krav som ställs på uppföljning och kontroll.

Men detta, fru talman, handlar om någonting helt annat. Neddragningarna i stödet till studieförbunden bottnar främst i Sverigedemokraternas ideologi och politiska strategi. Det märks inte minst i min grannkommun Uddevalla, där SD-styret tar bort all kommunal finansiering till studieförbund.

Om regeringen menar allvar med att fler människor ska få ett jobb och en egen försörjning rimmar det illa med att man tar bort en stor del av det som möjliggör för dem som står längst från arbetsmarknaden att få en chans. Det behövs fler vägar, inte färre, för att gå från utanförskap till livsglädje, arbete, studier och en egen försörjning.

Därför undrar jag: Vad menar egentligen regeringen med att bildning är en borgerlig kärnuppgift?

Anf. 119 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill tacka min kollega Serkan Köse för möjligheten till den här debatten.

Det finns oändligt många berättelser om hur viktig folkbildningen har varit för otroligt många människor. Det är med stor sorg som jag och många runt om i landet, i alla 290 kommunerna, tar emot regeringens besked att man vill nedmontera folkbildningen och studieförbunden. Det kommer att bli färre människor som får möjlighet att bryta sin isolering och få befinna sig i ett nytt och viktigt sammanhang. Det blir färre människor som får möjligheten att växa och frigöra sig från ett utanförskap.

Det blir färre människor som får möjligheten att lära sig svenska. Det blir färre människor som får en ny chans att komma in i samhället och på arbetsmarknaden. Det blir färre människor som får möjligheten till frihet med denna nedmontering.

Fru talman! Detta ska sättas i ljuset av de andra delarna i budgeten. Det handlar om kommunernas möjligheter till brottsförebyggande arbete och att vara där man behöver vara 24 timmar om dygnet sju dagar i veckan. Det blir svårt att hitta finansiering runt om i kommunerna för det man behöver, som att ha fritidsgårdarna öppna när det inte finns tvingande lagstiftning. Nedmontering av den aktiva arbetsmarknadspolitiken är ännu en del i den här budgeten som vi får bevittna. Man har i Tidöavtalet även kommit överens om att ändra i exempelvis bostättningslagen, som har varit otroligt viktig för att korta ned den tid det tar för människor att komma in i samhället.

Detta är bara några exempel på hur regeringen slår hårt mot de insatser som ger människor möjligheten att integrera sig. Det handlar om att ge människor de chanser som behövs. Vi har inte råd med att ta bort chanser eller möjligheter för människor att etablera sig, komma in i samhället och få ett sammanhang och komma in på arbetsmarknaden.

Nedmonteringen av folkbildningen är ett faktum i den här budgeten. Det är från den 1 januari som studieförbunden i landet får 250 miljoner mindre i anslag. Min fråga är: Skulle Mats Persson ha gjort denna nedmontering av studieförbunden om han inte hade haft Sverigedemokraterna hängande över axeln?

Anf. 120 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Det är på detta sätt målet för folkbildningspolitiken är stipulerat och nedskrivet i regeringens egen budget. Det låter ju som en verksamhet som skulle vara ganska bra för integrationen, för personlig utveckling och för delaktighet i samhället.

Det är ingen slump att det främst var studieförbunden som under flyktingkrisen 2015 fick uppgiften att genomföra svenska från dag ett, alltså att ge nyanlända möjlighet att lära sig svenska och samhällsorientering från första dagen som asylsökande i Sverige.

I budgetpropositionen 2023 halverar regeringen stödet till verksamheten med svenska från dag ett, och planen för 2024 var att det skulle försvinna. Och döm om min förvåning när detta inte finns med i budgeten för 2024. Ändå hör jag ministern säga att det finns ett anslag som föreslås öka med 20 miljoner för 2024 och 10 miljoner 2025, men det är inte ett anslag till folkbildningen. Jag skulle vilja att ministern förtydligar vad det är han avser när han säger detta.

Vad är det då för verksamhet som studieförbunden har kunnat ordna? Studieförbunden jobbar för kunskap, bildning, personlig utveckling och delaktighet i samhället. Det är till exempel svenska och samhällskunskap i Norrköping, verksamheten Språngbrädan i Sandviken, verksamhet för ukrainska flyktingar i Uppsala, textilhantverk av och med romska kvinnor i Stockholm, mötesplatsen Starka kvinnor i Boden, verksamheten Hand i hand i Sandviken och så vidare. Det är platser där människor förkovrar sig tillsammans och lär sig färdigheter som är viktiga för etableringen i det svenska samhället, inte minst utrikesfödda kvinnor.

Med kirurgisk precision skär regeringen ned möjligheterna för dessa verksamheter att existera. Man plockar bort det riktade stödet till svenska från dag ett, och nu tar man också bort en tredjedel av studieförbundens generella stöd. Hur tänker Mats Persson att detta ska stödja integrationen?

Anf. 121 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack till mina meddebattörer för en utmärkt debatt! Jag tänkte börja med att ta upp detta med studieförbundens viktiga roll när det gäller att erbjuda verksamhet, inte minst när det kommer flyktingar till Sverige. Jag delar helt uppfattningen att studieförbunden de senaste åren och historiskt har varit väldigt viktiga för att snabbt och flexibelt kunna erbjuda olika typer av insatser.

När det politiska systemet och de offentligt drivna systemen ofta har en tendens att vara långsamma och trögrörliga och byråkratiska har det funnits en enorm förmåga brett i civilsamhället att erbjuda en rad olika insatser till dem som har kommit till Sverige. Naturligtvis är studieförbunden och folkbildningen en del i detta. Studieförbunden och folkbildningen är naturligtvis en del i civilsamhället brett.

Just nu har vi dessvärre en aktuell flyktingsituation, vilket beror på det fasansfulla kriget i Ukraina som Ryssland är ansvarigt för. Sedan kriget bröt ut i februari 2022 har regeringen via EU-systemet, inom ramen för det som heter ESF-rådet, skjutit till pengar. Fram till nu handlar det om 600 miljoner, varav 300 miljoner har gått till folkbildningen. Mycket, mycket nyligen beslutade regeringen att ge ett uppdrag till ESF-rådet som innebär att man nu har fördelat ytterligare 315 miljoner kronor, varav 146 miljoner kronor går till folkbildningen för att man ska kunna erbjuda studiecirklar och annan verksamhet just för flyktingar eller asylsökande. Detta är en väldigt viktig verksamhet, inte minst i ljuset av situationen i Ryssland och att vi har många ukrainare här.

Detta är då inte från, så att säga, statsbudgeten. Det är ingenting som riksdagen beslutar om. Men det är offentliga medel. Det är pengar som

svenska skattebetalare har betalat till Bryssel som nu kommer tillbaka och används i Sverige för, tycker jag, väldigt viktiga insatser. Detta är något som kommer att ha väldigt stor betydelse framåt, tror jag.

Herr talman! Louise Thunström väljer i sitt inlägg att dra upp en skiljelinje mellan utbildning å ena sidan och bildning å andra sidan och frågar om det verkligen är så att bildning är en borgerlig kärnuppgift. Jag tycker att det är en olycklig uppdelning. För mig är det nämligen inte vattentäta skott mellan utbildning och bildning. Utbildning är en förutsättning för att människor ska kunna växa. Utbildning är en förutsättning för att man ska kunna få andra perspektiv och se på samhället med nya ögon i förhållande till vad man kunde tidigare. Och att vara en del i en gemenskap på en arbetsplats, som exempelvis en yrkesinriktad utbildning kan leda till, innebär också att man växer som människa. Man får ett annat perspektiv, och man bildas som människa.

Herr talman! Jag delar alltså inte uppfattningen att det är vattentäta skott mellan utbildning och bildning. Båda delarna behövs i det svenska samhället för att vi ska kunna bygga det starka, goda samhället, och vi ska göra det tillsammans.

Anf. 122 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret! Låt oss konstatera att vi lever i en tid av global osäkerhet med utmaningar som sträcker sig över nationsgränser. I dessa tider blir frågan om integration, sammanhållning och förståelse för varandra alltmer central. Sverige med sin långa tradition av öppenhet och inkludering har alltid sett folkbildning som en nyckelaktör när det gäller att bygga broar mellan kulturer, traditioner och erfarenheter.

Herr talman! Sedan 2015 har studieförbunden med sitt initiativ Svenska från dag ett visat att de är redo att ta ansvar, vilket också Linus Sköld redogjorde för. Studieförbunden har stått som en bastion och ett stöd för de många som har flytt undan krig och konflikt och har erbjudit mer än bara språkundervisning. Studieförbunden har genom sitt arbete lyckats nå dem som ofta glöms bort i de större institutionernas verksamheter.

Herr talman! Med Rysslands illegala invasion av Ukraina 2022 förändrades spelplanen återigen. Återigen stod studieförbunden redo att ta emot, stödja och integrera. Men detta arbete kommer inte utan kostnad. Trots tidigare ekonomiskt stöd stod det snart klart att medlen inte räckte till. Ändå kan man konstatera att Liberalerna i sitt budgetförslag för 2024 kraftigt minskar stödet till studieförbunden.

Herr talman! Folkbildningen är inte bara en institution. Den är en del av vårt lands dna. Den spelar en avgörande roll i integrationsprocessen, erbjuder ovärderliga utbildningsmöjligheter – till exempel svenskundervisning och yrkesförberedande kurser – och fungerar som en brobyggare mellan individer och arbetsmarknaden. Det är det vi diskuterar i denna interpellationsdebatt.

Enligt forskning har deltagande i studiecirklar och andra folkbildningsaktiviteter visat sig vara effektivt. Det ökar sannolikheten att arbetslösa får arbete, särskilt bland utrikes födda.

Herr talman! Att minska stödet till denna verksamhet är inte bara ett slag mot de individer som drar nytta av dessa tjänster. Det är också ett självskadebeteende.

Med anledning av detta vill jag återigen fråga statsrådet: Hur avser statsrådet och Liberalerna att säkerställa att studieförbunden fortsätter att erbjuda detta ovärderliga stöd till asylsökande och utrikes födda, vilket också statsrådet hyllar, att främja kompetensutveckling och att bidra till en mer hållbar integration i vårt samhälle?

Anf. 123 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Herr talman! På många platser i vårt land är studieförbunden garanten för kultur- och fritidsutbudet. Där jag bor är det studieförbunden som står för den absolut största delen av arbetet med integration, ofta i nära samarbete med kommunen och till exempel kyrkan.

Det är i studieförbundens regi som nyanlända på landsbygden kan träna sin svenska eller där man som ensam äldre kan finna gemenskap. Det är där man kan lära sig spela gitarr och ta skepparexamen eller lära sig hur en förening fungerar. Det är i studieförbundens regi som aktiviteterna för funktionshindrade ordnas.

Herr talman! Det urbana har blivit norm i Sverige. Det är med storstadens perspektiv mycket av det vi fattar beslut om sker. När storstaden blir den plats där människor förväntas vilja bo växer känslan av exkludering hos alla oss som bor någon annanstans. Devisen att hela landet ska leva blir en klyscha utan innehåll.

Vi måste hålla ihop i detta land. Möjligheter till kultur, fritidsaktiviteter och bildning måste finnas i hela vårt land. Det är så vi stärker sammanhållningen och därmed demokratin, yttrandefriheten och viljan att stå upp för och försvara vårt lands principer och värderingar.

Herr talman! Med regeringens budget försvinner en tredjedel av studieförbundens aktiviteter. Det kommer att innebära tomma lokaler och släckta skyltar på många platser i vårt land. Folkbildning är ett verktyg för människors personliga frihet och utveckling, men det är också ett redskap för samhällets utveckling och för vår gemensamma välfärd, vilket är avgörande för ett jämlikt samhälle.

Anf. 124 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för den mycket fina beskrivningen i det senaste inlägget av vad folkbildningen och studieförbunden gör och deras betydelse. Jag ställer helt upp på den. Men därför är det ännu mer beklagligt att se att man drar bort 250 miljoner kronor från den 1 januari. Det är att säga en sak och göra en annan.

Vi socialdemokrater vill ha fler berättelser – fler historier – som beskriver hur människor har fått en andra chans, en tredje chans och till och med en fjärde chans att bryta utanförskapet, komma in i det svenska samhället och på den svenska arbetsmarknaden och vara med i den frigörelse som behövs och som människor har rätt till.

Vi socialdemokrater säger nej till denna nedskärning och nedmontering, och vi har kvar de 250 miljoner kronorna i vår budget. Vi vill nämligen ha 290 kommuner med skyltar som lyser och som skapar möjlighet för alla människor att berätta fler historier om att de haft möjlighet att stärkas och komma in i det svenska samhället.

(Applåder)

Anf. 125 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Nu har jag debatterat folkbildning med Mats Persson i flera timmar, och han återkommer till uttalandet att verksamheten är viktig. På alla möjliga olika vis är verksamheten viktig, säger Mats Persson.

Det stämmer liksom inte. Jag skulle vilja ha svar på frågan varför Mats Persson gör som han gör om han tycker att verksamheten är viktig. Om han tycker att den är bärande för demokratin och om han tycker att civilsamhället är viktigt därför att Sverige är mer än staten – varför minska de generella statsstöden? Varför skära bort Svenska från dag ett? Varför detaljstyra och gå i riktning mot politisk styrning av innehållet? Han kan inte svara en gång till att han tycker att verksamheten är viktig samtidigt som han gör dessa saker.

Jag skulle vilja veta varför han gör dessa drakoniska nedskärningar på studieförbunden. Jag skulle vilja veta varför han inte återställer nedskärningen på folkhögskolorna från förra året om det nu är så att han tycker att verksamheten är viktig. Inte en gång till vill jag höra att verksamheten är viktig om han inte ger svar på frågan varför han i så fall gör dessa förändringar. Det får liksom vara slut nu.

Jag har lagt fram teorin att detta är en beställning från Sverigedemokraterna. Om Mats Persson inte accepterar den teorin tycker jag att han ska invända mot den i sitt sista inlägg. Annars kommer jag att tolka det som att han har accepterat min teori.

Anf. 126 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Linus Sköld och Socialdemokraterna är mycket upprörda och bekymrade över att regeringen inte lägger tillbaka pengar som fanns tidigare. Det är ett häpnadsväckande påstående eftersom Socialdemokraterna för ungefär en timme sedan presenterade sin skuggbudget, där det är exakt samma nivå på satsningarna på folkhögskolorna som i regeringens budget.

Linus Sköld har stått här och beklagat sig över att detta kommer att leda till att inflationen gröper ur pengarna. Jag har hävdat motsatsen och sagt att satsningen vi gör, vilket är en permanent satsning på folkhögskolan, är viktig för att ge människor en andra chans. Den är viktig för att se till att människor kan få utbilda sig mitt i livet och för att de som har haft det tufft i skolan ska kunna få en chans att exempelvis läsa upp allmän kurs. Jag har hävdat att det är en viktig satsning för att vi ska kunna ha höga ambitioner för folkhögskolornas verksamhet som en del av folkbildningen.

Jag har fått till svar att detta inte stämmer därför att inflationen kommer att gröpa ur alla pengarna. Notera att jag då blir något förvånad när jag sedan ser att det bara var ett tomt hot och tomt prat. När Socialdemokraterna lägger fram sin budget finns det nämligen ingen annan siffra än den regeringen har presenterat. Jag är förbluffad och väldigt förvånad.

Herr talman! När det gäller frågan om integration och möjligheten att använda den kraft som finns i folkbildningen och studieförbunden för att ge människor möjlighet att komma in i samhället – inte minst möjligheten att på ett snabbt och flexibelt sätt kunna erbjuda exempelvis ukrainare som nu kommer till Sverige en möjlighet att gå en studiecirkel och få en koppling till svenskan – spelar studieförbunden och folkbildningsaktörerna en

väldigt stor roll. Det är därför regeringen nyligen beslutade om och gav ett uppdrag till ESF-rådet. På det sättet kommer vi att kunna hämta hem en del av de pengar som svenska skattebetalare har betalat till Bryssel.

Vi kan hämta hem en del av dessa pengar, närmare bestämt 150 miljoner kronor fram till juni 2024. På det sättet kommer vi att kunna förstärka verksamheten, och det kommer att vara ett mycket viktigt bidrag och en mycket viktig satsning på att studieförbunden ska kunna bedriva denna viktiga verksamhet. Jag tycker att detta visar på en styrka där vi använder kraften som finns i civilsamhället att erbjuda allt detta. Det är alltså totalt 300 miljoner till civilsamhället från och med nu fram till juni 2024. Och civilsamhället är ju större än studieförbunden; det finns fler aktörer än studieförbunden som är viktiga i detta. Det känns viktigt.

Anf. 127 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! I drygt tre timmar har vi diskuterat folkbildningens och studieförbundens betydelse. Vi har både analyserat det i ett historiskt perspektiv och pekat på hur det är i dag och i framtiden – hur vi ser på studieförbundens och folkbildningens betydelse för samhällsutvecklingen.

Man kan konstatera att statsrådet två gånger hänvisade till Socialdemokraternas budget, som presenterades för en timme sedan. Han menade att Socialdemokraterna köper regeringens budget och de neddragningar som regeringen har aviserat, men det stämmer inte riktigt. Man kan konstatera att Socialdemokraterna i sin budget för 2023 presenterade mer pengar till folkhögskolorna än vad regeringen gjorde. Samtidigt kan man konstatera att vi i Socialdemokraternas budget säger nej till regeringens nedskärning på studieförbunden. Det är alltså en skillnad mot regeringens politik.

Återigen: I tre timmar har vi diskuterat folkbildningen, och man kan väl konstatera att statsrådet flera gånger har fått chansen att svara på frågan varför han tycker att nedskärningarna är viktiga. Det vore intressant och bra om statsrådet i sitt avslutande inlägg kunde rama in diskussionen: Vad vill Liberalerna med folkbildningen? Vad vill Liberalerna med studieförbunden? Vad vill Liberalerna säga till alla de människor där ute som väntar på ett svar från regeringen? De kanske ska gå en kurs inom folkbildningen, det vill säga hos dem som väntar på att få stöd – folkbildningsorganisationerna och studieförbunden. Vad är budskapet till alla de människor som tittar på detta?

Är det så att statsrådet egentligen delar vår uppfattning men sitter i knäet på Sverigedemokraterna och är tvungen att försvara nedskärningarna? Läser man Liberalernas dokument och om Liberalernas syn på folkbildningen ser man nämligen att vi är helt överens. Därför blir det helt obegripligt för mig att statsrådet inte kan säga vad Liberalerna tycker om studieförbundens och folkbildningens betydelse för samhällsutvecklingen.

Jag tackar för en bra debatt.

(Applåder)

Anf. 128 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar för en bra debatt.

Jag uppfattar att debatten följer ett mönster vi känner igen, nämligen att retoriken är oerhört högt uppskruvad. Svansföringen är oerhört hög från

Socialdemokraternas sida, och man använder sig av ord och tillmälen som skapar ett väldigt högt tonläge i debatten. Men när det väl kommer till kritan visar det sig att de egna förslagen inte är så värst annorlunda än de förslag regeringen har. När det exempelvis gäller de hundra miljoner kronorna till folkhögskolorna, som man under flera timmar här har ondgjort sig över, visar det sig när det väl kommer till kritan att man låg på samma nivå.

Det andra jag noterar är att Socialdemokraterna när argumenten tryter alltid landar i att följa talepunkten som Sveavägen 68 har skickat ut och som handlar om Sverigedemokraterna. Vartenda inlägg handlar därför om Sverigedemokraterna.

Herr talman! Regeringen gör en väldigt tydlig prioritering i budgeten: Vi prioriterar utbildning, utbildning och utbildning. En viktig del är folkbildningen, och där är en viktig del studieförbundens verksamhet. Men det handlar också om att göra tydliga prioriteringar, och regeringen prioriterar att 20 000 fler människor kommer att få möjligheten att gå någon form av yrkesutbildning nästa år. Utöver det ser vi till att våra skolor fylls med skolböcker. Vi ser också till att fler människor får möjlighet att gå på folkhögskola och få en andra chans att läsa upp sina betyg eller läsa en yrkesinriktad utbildning. Det är en tydlig prioritering vi gör.

Vi lovar inte allt till alla, utan vi måste göra tuffa prioriteringar. Precis som svenska folket hemma vid köksbordet behöver göra tuffa prioriteringar i sin hushållskassa gör också regeringen det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:18 om Norrbottenbanans framtid

Anf. 129 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Daniel Helldén har frågat mig om regeringen avser att ändra reglerna för vad Trafikverket får bekosta och därmed skapa möjligheter till retroaktiv kompensation inom ramen för projekt som Norrbottenbanan. Daniel Helldén har vidare frågat mig om regeringen avser att inom rimlig tidsrymd fatta beslut om att ge klartecken för Norrbottenbanans järnvägsplaner avseende sträckan Däva–Skellefteå.

Regeringen vill underlätta för arbetspendling och godstrafik för att stärka jobb och tillväxt i hela landet. I Norrbottens och Västerbottens län pågår en omfattande nyindustrialisering kopplad till fossilfri produktion och elektrifiering. Regeringen ser stora möjligheter för norra Sverige att leda den industriella revolutionen och bli en motor för gröna innovationer. Infrastrukturen i norra Sverige, där Norrbottenbanan är en viktig del, har stor betydelse för både arbetspendling och godstrafik i regionen. Norrbottenbanan ingår i den nationella planen för transportinfrastruktur, och arbetet pågår i olika skeden för olika etapper. Den första etappen, Umeå–Däva, är under byggnation.

Grunderna för ianspråktagande av mark och ersättning är reglerade i lag. Ersättning kan ges både till fastighetsägare och till dem som innehar särskild rätt till en fastighet såväl för själva intrånget som för vissa skador.

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

Om en frivillig överenskommelse inte kommer till stånd prövas frågan i domstol. I mål om inlösen och ersättning ska expropriationslagen tillämpas. Något arbete med att ändra denna ordning pågår för närvarande inte.

Daniel Helldén hänvisar till en skrivelse som skickades till regeringen den 19 september. Jag har tagit del av den, och innehållet i skrivelsen håller på att analyseras i departementet.

När det gäller de delar av Norrbotten som ligger mellan Dåva och Skellefteå är mycket riktigt sex planer överklagade, och dessa handläggs för närvarande i Regeringskansliet. Överklagandebärandena är ofta komplexa och kan innebära en stor mängd avvägningar mellan olika allmänna och enskilda intressen. Det är av stor vikt att ärendena bereds omsorgsfullt. Jag kan inte föregripa regeringens beslut utan kan bara konstatera att de bereds på samma sätt och med samma omsorg som andra överklagade ärenden. Jag kan försäkra Daniel Helldén att arbetet med ärendena inom Regeringskansliet pågår och att de kommer att avgöras så snart som det är möjligt utan att rättssäkerheten äventyras.

Anf. 130 DANIEL HELLDÉN (MP):

Herr talman! Statsrådet Andreas Carlson svarade delvis på min interpellation om Norrbotten, men de viktigaste sakerna kom inte fram. Kommer regeringen att fatta något beslut om Norrbotten? Det står still just nu, vilket är otroligt allvarligt för utvecklingen i Norrbotten.

Det handlar också om möjligheterna för Trafikverket att se till att de intressen som påverkas kraftigt av stora infrastruktursatsningar kan kompenseras. I detta fall rör det sig mycket om samernas rättigheter och möjligheter att bedriva sin verksamhet. Norrbotten är 27 mil järnväg – i det här fallet pratar vi om att 11 av dessa mil nu står still. De sex planerna är överklagade därför att detta påverkar samernas verksamhet menligt.

Länsstyrelserna i både Västerbotten och Norrbotten har, precis som statsrådet sa, för ungefär en månad sedan tillskrivit regeringen att man måste lösa det som skapar problem för samerna. Det handlar om att ha hagar som gör att det går att samla renarna och sedan föra dem över järnvägen, som är ett hinder. Det handlar om ersättning för markanspråk och annat som behövs runt omkring, som inte har att göra med järnvägsprojektet i sig, men som Trafikverket inte har rätt att ge pengar till. Det handlar också om att retroaktivt kunna göra dessa saker för att få igång Norrbotten, som nu står och väntar på ett beslut från regeringen.

Detta är mycket allvarligt för Norrbotten. Jag vet att statsrådet många gånger har varit uppe och pratat om industrialiseringen och behovet av nya järnvägssatsningar, inte minst Norrbotten, men regeringen har snart haft frågan på sitt bord i ett år utan att göra någonting.

Länsstyrelserna skickade tillsammans med Sametinget redan för två år sedan en skrivelse till Trafikverket som också gick till Infrastrukturdepartementet där man tog upp att ersättningsfrågorna måste lösas eftersom det kommer att bli problem. Nuvarande departement har ju haft frågan och dessa dokument hos sig, men ingenting händer.

De fortsatta delarna, som går mellan Skellefteå och Luleå, kommer inte heller att kunna fortskrida som tänkt om inte regeringen – framför allt – löser problemet med rendrivningen. Man kan inte flytta renarna till vinterbetesplatserna vid kusten på ett vettigt sätt.

Varför interPELLerar jag om detta just nu? Det överklagades för ett år sedan. Hela planeringen av Norrbottenbanans fortsatta delar ligger och väntar. Egentligen skulle beslutet ha tagits för en månad sedan för att det skulle kunna gå vidare. Om beslutet inte tas nu bromsas detta upp. Det blir ett halvår, ett år och sedan flera år. Allt vi vet är att vi behöver den här järnvägen nu.

Från början var det tänkt att den första etappen av Norrbottenbanan skulle vara klar 2030. Trafikverket sa någonstans 2032–2033 innan detta inträffade. Med regeringens handfallenhet vad gäller att gå vidare kommer Norrbottenbanan att bli ytterligare flera år försenad. Då kommer inte industrisatsningarna i Norrland att få möjligheter att transportera godset och att transportera människor som ska arbeta i de nya industrierna. Detta kommer att bromsa hela utvecklingen. Jag undrar hur statsrådet har tänkt lösa det.

Anf. 131 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar Daniel Helldén för engagemanget och för att han understryker det som regeringen har uttalat, nämligen behovet av investeringar och av att stärka järnvägskapaciteten samt behovet av att skynda på detta, inte minst i de norra delarna av landet. Det är precis detta som regeringen har pekat ut både vad gäller arbetspendling och vad gäller godstrafik för att omhänderta nya innovationer, batterier och råvaror. Det är en viktig del för att vi ska lyckas med den gröna omställningen. Detta är definitivt på regeringens agenda.

Herr talman! Daniel Helldén vet mycket väl att detta är ett förvaltningsärende. Det är mycket viktigt att det hanteras på ett omsorgsfullt sätt. Olika allmänna och enskilda intressen står emot varandra, och rättssäkerheten är givetvis en viktig del av processen. Regeringens prövning av överklagandena kan inte föregripas, och dessa ärenden kan därför inte närmare kommenteras av mig i en sådan här debatt hur gärna Daniel Helldén än vill ha ännu mer konkreta svar på detta.

Jag noterar det höga tonläget. Daniel Helldén talar om att regeringen inte har gjort något, om att ingenting händer och om handfallenhet. Det stämmer inte. Detta är en fråga som hanteras på samma sätt och med samma noggrannhet och omsorgsfullhet som alla förvaltningsärenden och överklagandeärenden. Som jag precis har sagt kan jag inte närmare kommentera dessa ärenden med tanke på att beredningen pågår, herr talman, men som jag sa i mitt svar kommer de att avgöras så snart som det bara är möjligt utan att rättssäkerheten äventyras.

Den skrivelse som Daniel Helldén hänvisar till inkom till regeringen i slutet av september. I den föreslås mycket omfattande ändringar i grundläggande lagreglerade principer. Den får analyseras i Regeringskansliet och kan inte närmare kommenteras i det här läget. Jag kan dock bekräfta att jag har tagit emot den. Den innehåller förslag på omfattande ändringar som kommer att analyseras och som analyseras nu.

Anf. 132 DANIEL HELLDÉN (MP):

Herr talman! Regeringen är inte en domstol i vanlig bemärkelse, och statsrådet kan ju inte vara jävig på något sätt, så statsrådet kan uttala sig om de här sakerna.

Jag hade hoppats på att få höra någonting om detta. Det är ju inte så att det bara kom ett brev från länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten för en månad sedan, utan det kom dessutom ett brev till Trafikverket för två år sedan som också skickades till departementet. Det innebär att regeringen, sedan det överklagades, har haft dessa saker på sitt bord.

Det handlar om hur man ska kunna se till att det blir ersättningsanspråk. Det är inte stora lagförändringar. Det påverkar saker och ting, men det handlar om att Trafikverket ska kunna bekosta anläggningar som ligger utanför själva järnvägen. I dag måste markägare och samer själva bekosta hagar där man kan samla in renarna så att man kan föra dem över järnvägen, och det är helt orimligt. Det behöver inte vara några stora förändringar i lagstiftningen.

Retroaktivitetsfrågan, som länsstyrelserna nu har pekat extra på för att de är så oroliga att satsningen i Norrbotten ska stanna av, är en större fråga, men regeringen säger inget om den. Regeringen kan prata om den; det finns inget problem med det. Jag tycker alltså att statsrådet kan kommentera den frågan. Är det något regeringen tänker göra?

Framför allt är det viktigt att veta för norra Sverige om regeringen kommer att ge klartecken till dessa planer. Det är alltså färdigplanerade stråk om elva mil järnväg som ligger och väntar. De går upp till Skellefteå, där vi har Northvolt som bara skriker efter arbetskraft. Man försöker bygga bostäder så att folk som ska jobba där också ska kunna bo där, men man är tvungen att ta in dem på annat sätt. Vi har Umeå, där man behöver folk. Vi har fortsättningen upp till Luleå, där H2 Green Steel ska ha sina anläggningar och där vi har Hybrit. Vi har fortsättningen på Botniabanan ned till Timrå, där vi också har en batterifabrik som är på gång.

Hela det här området bara sjuder av nyföretagaranda som behöver arbetskraften, och så finns det ingen järnväg. Det finns planer, men inget händer. Projektkontoren där uppe sitter bara och väntar på ett besked så att de kan börja göra upphandlingen och börja bygga. Men ingenting hörs från regeringen. Det är alldeles tyst om Norrbotten.

Det är ett problem för hela norra Sverige. Godstrafiken kommer inte att klaras på nuvarande stambana, och vad gäller persontrafiken går det inte att ta sig på ett vettigt sätt till Skellefteå med tåg eller för den delen till Piteå. Det är stickspår som inte är trafikerade med normala tåg.

Detta behöver ske nu. Och jag tycker att statsrådet kan kommentera frågan om hur regeringen har tänkt sig att lösa den här ekvationen. Det kan ju också vara så att regeringen har tänkt ge klartecken utan att lösa anspråken från framför allt samerna. Men när det ska dras fram en järnväg som innebär 27 mil avgränsning av rennäringens möjlighet att förflytta sig förutsätter jag att man har någon idé om hur detta ska göras.

Jag tror att hela norra Sverige står och väntar på detta. Det finns andra stora och viktiga projekt, till exempel Malmbanan, men detta är det absolut viktigaste för att få en bra försörjning av arbetsmarknaden i den här delen av Sverige. Och där står det still.

Det var två år sedan den första skrivelsen kom. Den nuvarande regeringen har haft ett år på sig att läsa de dokumenten, vilka i princip är desamma som de som nu kommer från länsstyrelserna där uppe som säger till regeringen: Lös problemet; lös det åt oss nu! Vi kommer inte att komma vidare.

Mina frågor till statsrådet är, återigen: Kommer statsrådet att titta närmare på dessa saker, och – framför allt – hur tycker statsrådet att detta ska lösas?

Prot. 2023/24:15
5 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 133 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att behovet är stort. Det är ingen tvekan om att den nya industrialisering och samhällsomvandling som vi nu ser är något som är mycket positivt och som skapar jobb och tillväxt, inte bara i de regioner där etableringen sker, utan det är positivt för hela landet.

Transportinfrastrukturen är en oerhört viktig del för att detta ska lyckas. Regeringen är medveten om behoven. Vi har också gett Trafikverket i uppdrag att snabba på olika delar som skulle kunna prioriteras och skyndas på inom nationell plan. Det är ett förhållandevis kort uppdrag som Trafikverket nu har levererat på och som vi bereder i Regeringskansliet.

När det gäller den konkreta frågan om jag kommer att titta vidare på frågan kan jag säga att jag redan tittar nära på saken. Detta är en angelägen fråga.

Sedan har jag stor respekt, herr talman, för att Daniel Helldén tycker att ett statsråd i en interpellationsdebatt ska kunna gå in och ge ett förhandsbesked kring ett förvaltningsärende och ett överklagandeärende. Det är förstås ledamoten fri att tycka. Men regeringens prövning av överklagandet kan inte föregås, och dessa ärenden kan därför inte närmare kommenteras. Men jag har gett ett besked. Jag har sagt att beredning pågår och att det kommer att avgöras så snart som det bara är möjligt utan att rätts-säkerheten äventyras.

Anf. 134 DANIEL HELLDÉN (MP):

Herr talman! Jag hade inte förväntat mig att statsrådet skulle ge ett förhandsbesked och säga att nu fattar vi beslut och så här kommer det att se ut. Men jag hade förväntat mig att statsrådet kan resonera om de saker som länsstyrelsen har skickat in och som har legat på regeringens bord länge, för det är så viktigt. Det är inte bara det här projektet med Norrbotten. Länsstyrelsen pekar på att det är flera projekt där man måste hitta en lösning för att arbetet annars kommer att stanna av, och det är inte hållbart.

Jag hade alltså förväntat mig, och jag förväntar mig fortfarande, att statsrådet kan kommentera dessa möjligheter utan att statsrådet ger själva regeringsbeslutet, för det hade jag inte förväntat mig.

I detta sammanhang vill jag säga att jag är orolig, för regeringen har också stoppat de stora järnvägssatsningarna i södra Sverige. Där har vi nu Lund–Hässleholm som vi inte vet något om, och vi har Borås–Göteborg. Det senaste var att det häromdagen kom ett pressmeddelande från regeringen där det sägs att man ytterligare skjuter på beskedet om hur man ska göra med Göteborg–Borås.

Detta innebär att de stora järnvägsprojekten står still för att regeringen inte kommer vidare. I det sammanhanget kan man ju fråga sig om regeringen har rivit upp för mycket och därför inte har tid att se till att järnvägsprojekten går framåt, och därmed Sveriges utveckling för en hållbar infrastruktur, i en tid när vi har en klimatkris och måste få till järnvägen för alla typer av transporter. Man kan fråga sig om regeringen helt enkelt har tagit

sig vatten över huvudet och rivit upp för många saker och inte kan koncentrera sig på det som måste fram nu.

Min fråga till statsrådet är: Hur tänker statsrådet få till bra järnvägs-satsningar i Sverige när ni bromsar och stoppar allting?

Anf. 135 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag är glad att Daniel Helldén tar upp frågan om de avbrutna planerna för stambanor för höghastighetståg.

Det var mycket riktigt ett projekt som regeringen avbröt. Anledningen till det var att Riksrevisionen varnade för bristande kontroll och att det fanns risk för kostnadsökningar för detta. Bedömningen som gjordes var att detta skulle kunna innebära att andra prioriteringar skulle behöva stå åt sidan.

Avbrottet av den nya stambanan för höghastighetståg möjliggör för andra investeringar som kan komma på plats snabbare. När det gäller de delar som låg, och ligger, i den nationella planen och där Trafikverket har haft i uppdrag att titta på vad man kan göra i stället när de inte är delar av ett höghastighetsnät kommer regeringen att återkomma. Vi har förslag både när det gäller Skåne och Göteborg–Borås.

Det som blir möjligt är ju att prioritera annat. Vi hade haft ett sämre utgångsläge för alla de investeringar som behöver ske i andra delar av landet om vi bara hade kört vidare med de kritiserade planerna på nya stambanor för höghastighetståg.

Frågan är berättigad, men det är precis tvärtom. Med anledning av att vi nu har avbrutit de planerna har vi skapat oss ett utrymme för framtiden att kunna få mer kapacitet där den behövs men också mer medel till det eftersatta underhållet både för järnväg och för väg, som är en viktig del för företag när de ska etablera sig och ha möjlighet att göra affärer. Ett stort tillväxthinder i stora delar av landet är nämligen det eftersatta underhållet. Det som Daniel Helldén lägger in i frågan är alltså i själva verket en möjlighet som möjliggör andra viktiga investeringar.

När det kommer till det som var grunden för interpellationen kan jag inte uttala mig om de förvaltningsärenden som nu ligger på regeringens bord. Men det är prioriterat, och regeringen kommer att återkomma. Detta kommer att avgöras så snart som det är möjligt utan att rättssäkerheten äventyras.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2022/23:23 Förvärv och förvaltning av vissa kreditavtal

EU-dokument

COM(2023) 533 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om bekämpande av sena betalningar vid affärstransaktioner

Motioner
med anledning av prop. 2022/23:133 Ett hållbart mediestöd för hela landet
2023/24:20 av Jessica Wetterling m.fl. (V)
2023/24:33 av Malin Björk m.fl. (C)
2023/24:35 av Ida Karkiainen m.fl. (S)
2023/24:37 av Amanda Lind m.fl. (MP)

Prot. 2023/24:15
5 oktober

med anledning av prop. 2023/24:12 Effektivare verktyg vid inre utlänningskontroll
2023/24:649 av Tony Haddou m.fl. (V)
2023/24:1736 av Jonny Cato m.fl. (C)

§ 18 Meddelande om hänvisning av proposition

Förste vice talmannen meddelade att proposition 2023/24:15 *Vissa skattefrågor med anledning av nya aktiebolagsrättsliga regler om bolags rörlighet över gränserna inom EU* den 4 oktober felaktigt hänvisats till finansutskottet.

Kammaren biföll talmannens förslag att propositionen i stället skulle hänvisas till skatteutskottet.

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 oktober

2023/24:74 Förtroendevaldas villkor i kommuner och regioner

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:75 Utökad verksamhet vid Kriminalvårdens anstalt i Gävle kommun

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:76 Ansvar för utbildning av företagsläkare

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:77 Trafikverkets avgifter och hanteringen av arrangemang för ideella föreningar

av *Lars Isacson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:78 Bekämpning av mygg vid nedre Dalälven

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:79 Ursparning i Hudiksvall efter rasad banvall

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 4 oktober

2023/24:24 Pausad omprövning av vattenkraftens miljövillkor
av *Joakim Järrebring* (S)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:25 Kränkningar av mänskliga rättigheter i arbetslivet
av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet *Johan Forssell* (M)

2023/24:27 Sänkt körkortsålder

av *Isak From* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:26 EU-kommissionens förslag till fiskekvoter för Östersjön och Bottniska viken

av *Emma Nohrén* (MP)

till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

2023/24:28 Färre arbetsmiljöinspektioner

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2023/24:29 FN:s dag för totalt avskaffande av kärnvapen

av *Emma Berginger* (MP)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:30 Länsstyrelsens tilldelning av skyddsjakt på varg

av *Tobias Andersson* (SD)

till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

2023/24:33 Konsulära tjänster för belarusier utomlands

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:34 Situationen för migranter på Lampedusa

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet *Maria Malmer Stenergård* (M)

2023/24:36 Arbetslösheten i Skåne län

av *Adrian Magnusson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:45 Överenskommelsen med Irak

av *Tony Haddou* (V)

till statsrådet *Maria Malmer Stenergård* (M)

2023/24:38 Havsbaserad vindkraft och dess påverkan på miljön

av *Jessica Stegrud* (SD)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:41 Kustbevakningens geografiska begränsningar

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet *Carl-Oskar Bohlin* (M)

2023/24:40 Möjligheter för Kustbevakningen att göra slagningar i register

av *Björn Söder* (SD)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:42 Möjlighet för myndighetsfordon att utrustas med lyktor som används för polismans tecken

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:46 Skadliga miljöutsläpp i havet från fartygsskrubbar

av *Linnéa Wickman* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:44 Kommunernas kapacitet i återuppbyggnaden av totalförsvaret

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2023/24:51 Konsekvenser av nedskärningar inom folkbildningen

av *Magnus Manhammar* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:50 Samisk parlamentsbyggnad i Östersund

av *Kalle Olsson* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:49 Konkreta åtgärder för bostadsbyggande

av *Denis Begic* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:52 EU-lagstiftning i relation till hedersvåld

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Prot. 2023/24:15
5 oktober

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.40.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.53,

av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 121 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsigelser.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Utökning av antalet suppleanter	2
§ 5 Val av extra suppleant.....	2
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	2
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 8 Anmälan om faktapromemoria.....	3
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:19 om konsekvenser av det ojämsställda uttaget av föräldraförsäkringen för kvinnors pension	4
Anf. 1 Statsrådet ANNA TENJE (M)	4
Anf. 2 KALLE OLSSON (S)	4
Anf. 3 SANNE LENNSTRÖM (S)	5
Anf. 4 Statsrådet ANNA TENJE (M)	6
Anf. 5 KALLE OLSSON (S)	7
Anf. 6 SANNE LENNSTRÖM (S)	8
Anf. 7 Statsrådet ANNA TENJE (M)	9
Anf. 8 KALLE OLSSON (S)	10
Anf. 9 Statsrådet ANNA TENJE (M)	11
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:26 om styrning av folkbildningen	11
Anf. 10 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	11
Anf. 11 LINUS SKÖLD (S).....	12
Anf. 12 GUNILLA SVANTORP (S).....	13
Anf. 13 SERKAN KÖSE (S)	14
Anf. 14 ANNA WALLENTHEIM (S).....	15
Anf. 15 ISAK FROM (S).....	16
Anf. 16 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	16
Anf. 17 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	18
Anf. 18 LINUS SKÖLD (S).....	19
Anf. 19 GUNILLA SVANTORP (S)	20
Anf. 20 SERKAN KÖSE (S)	20
Anf. 21 ANNA WALLENTHEIM (S).....	21
Anf. 22 ISAK FROM (S)	21
Anf. 23 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	22
Anf. 24 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	22
Anf. 25 LINUS SKÖLD (S).....	23
(forts.).....	24
Ajournering.....	24
Återupptaget sammanträde.....	24
§ 11 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:26 om styrning av folkbildningen	24
Anf. 26 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	24

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:36 om neddragningar inom folkbildningen	25
Anf. 27 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	25
Anf. 28 ANNA WALLENTHEIM (S)	25
Anf. 29 LINUS SKÖLD (S)	26
Anf. 30 ISAK FROM (S)	27
Anf. 31 SERKAN KÖSE (S).....	27
Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	28
Anf. 33 GUNILLA SVANTORP (S)	28
(forts.).....	29
Ajournering.....	29
Återupptaget sammanträde.....	29
§ 13 Frågestund.....	30
Anf. 34 ANDRE VICE TALMANNEN.....	30
<i>Gängbrottslighet och statligt stöd till kommuner</i>	<i>30</i>
Anf. 35 JOHANNA HARALDSSON (S)	30
Anf. 36 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	30
Anf. 37 JOHANNA HARALDSSON (S)	31
Anf. 38 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	31
<i>Översyn av FN:s flyktingkonvention.....</i>	<i>31</i>
Anf. 39 LUDVIG ASPLING (SD).....	31
Anf. 40 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	31
Anf. 41 LUDVIG ASPLING (SD).....	32
Anf. 42 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	32
<i>Arbetsmiljön inom kriminalvården</i>	<i>32</i>
Anf. 43 GUDRUN NORDBORG (V).....	32
Anf. 44 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	33
Anf. 45 GUDRUN NORDBORG (V).....	33
Anf. 46 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	33
<i>Åklagares kompetens vid omhändertagande av barn</i>	<i>33</i>
Anf. 47 MARTINA JOHANSSON (C).....	33
Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	34
Anf. 49 MARTINA JOHANSSON (C).....	34
Anf. 50 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	34
<i>Arbetskraftsinvandring och brist på arbetskraft.....</i>	<i>34</i>
Anf. 51 ELIN SÖDERBERG (MP).....	34
Anf. 52 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	35
Anf. 53 ELIN SÖDERBERG (MP).....	35
Anf. 54 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	35
<i>Budgetprioriteringar och den gröna omställningen</i>	<i>36</i>

Anf. 55 HELENA STORCKENFELDT (M).....	36
Anf. 56 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	36
Anf. 57 HELENA STORCKENFELDT (M).....	36
Anf. 58 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	36
<i>Strandskyddet och bostadsbyggandet</i>	37
Anf. 59 LARRY SÖDER (KD).....	37
Anf. 60 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	37
Anf. 61 LARRY SÖDER (KD).....	37
Anf. 62 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	37
<i>Uppföljning av ny lag om personlig assistans</i>	38
Anf. 63 MALIN DANIELSSON (L)	38
Anf. 64 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	38
Anf. 65 MALIN DANIELSSON (L)	38
Anf. 66 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	38
<i>Stödet till friluftsliv</i>	39
Anf. 67 JOAKIM JÄRREBRING (S).....	39
Anf. 68 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	39
<i>Bekämpning av hedersrelaterat våld och förtryck</i>	39
Anf. 69 SARA GILLE (SD).....	39
Anf. 70 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	40
<i>Anslagen till skydd av natur</i>	40
Anf. 71 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	40
Anf. 72 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	40
<i>Konsumtionsbaserade klimatmål</i>	41
Anf. 73 CATARINA DEREMAR (C)	41
Anf. 74 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	41
<i>Regeringens arbete mot konsumtionsutsläpp</i>	42
Anf. 75 KATARINA LUHR (MP).....	42
Anf. 76 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	42
<i>Tystnadskultur inom socialtjänsten</i>	42
Anf. 77 DAVID JOSEFSSON (M)	42
Anf. 78 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	43
<i>Reglerna för arbetskraftsinvandring</i>	43
Anf. 79 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	43
Anf. 80 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	43
<i>Samråd mellan Arbetsförmedlingen och arbetstagarorganisationerna</i>	44
Anf. 81 TERESA CARVALHO (S).....	44
Anf. 82 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	44
<i>Föräldraavdraget</i>	44
Anf. 83 MONA OLIN (SD).....	44
Anf. 84 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	45
<i>Integration av ukrainska flyktingar</i>	45

Anf. 85 SAILA QUICKLUND (M)	45
Anf. 86 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	45
<i>Brister på HVB-hem</i>	46
Anf. 87 YUSUF AYDIN (KD).....	46
Anf. 88 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	46
<i>Förslag i utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring</i>	46
Anf. 89 ADRIAN MAGNUSSON (S)	46
Anf. 90 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	47
<i>Moskéers roll i det svenska samhället</i>	47
Anf. 91 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	47
Anf. 92 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	47
<i>Återvändande efter avslag på asylansökan</i>	48
Anf. 93 MAGNUS RESARE (M)	48
Anf. 94 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	48
<i>Klimatmålen i återhämtningsplanen</i>	48
Anf. 95 MATILDA ERNKRANS (S)	48
Anf. 96 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	49
<i>Strålsäkerhetsmyndighetens beredskap för ny kärnkraft</i>	49
Anf. 97 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	49
Anf. 98 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	49
<i>Socialtjänstens brottsförebyggande arbete</i>	50
Anf. 99 JOHAN HULTBERG (M)	50
Anf. 100 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	50
<i>Regeringens klimathandlingsplan</i>	51
Anf. 101 JYTTE GUTELAND (S).....	51
Anf. 102 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	51
<i>Orsakerna till gängbrottsligheten</i>	51
Anf. 103 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD).....	51
Anf. 104 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	52
<i>Sjuk- och aktivitetsersättningen</i>	52
Anf. 105 KARIN SUNDIN (S)	52
Anf. 106 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	52
§ 14 (forts. från § 12) Svar på interpellation 2023/24:36 om neddragningar inom folkbildningen	53
Anf. 107 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	53
Anf. 108 ANNA WALLENTHEIM (S)	53
Anf. 109 LINUS SKÖLD (S)	54
Anf. 110 ISAK FROM (S)	55
Anf. 111 SERKAN KÖSE (S).....	55
Anf. 112 GUNILLA SVANTORP (S)	56
Anf. 113 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	56
Anf. 114 ANNA WALLENTHEIM (S)	57

Anf. 115 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	58
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:39 om studieförbundens insatser för integration på arbetsmarknaden.....	58
Anf. 116 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	58
Anf. 117 SERKAN KÖSE (S)	59
Anf. 118 LOUISE THUNSTRÖM (S)	60
Anf. 119 SOFIA AMLOH (S)	61
Anf. 120 LINUS SKÖLD (S)	61
Anf. 121 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	62
Anf. 122 SERKAN KÖSE (S)	63
Anf. 123 LOUISE THUNSTRÖM (S)	64
Anf. 124 SOFIA AMLOH (S)	64
Anf. 125 LINUS SKÖLD (S)	65
Anf. 126 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	65
Anf. 127 SERKAN KÖSE (S)	66
Anf. 128 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	66
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:18 om Norrbotniabanans framtid.....	67
Anf. 129 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	67
Anf. 130 DANIEL HELLDÉN (MP)	68
Anf. 131 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	69
Anf. 132 DANIEL HELLDÉN (MP)	69
Anf. 133 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	71
Anf. 134 DANIEL HELLDÉN (MP)	71
Anf. 135 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	72
§ 17 Bordläggning.....	72
§ 18 Meddelande om hänvisning av proposition.....	73
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	73
§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor	74
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.40.	75